

**Augustinianum Systema De Gratia Ab Iniqua Bajani, Et
Janseniani Erroris Insimulatione Vindicatum, Sive
Refutatio Librorum Quorum Titulus Bajanismus, Et
Jansenismus Redivivi In Scriptis PP. FF. ...**

Bellelli, Fulgenzio

Monachii [u.a.], 1749

Caput I. De sensu cæterorum articulorum, de quibus Augustinianam
Scholam Anonymus criminatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83723](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83723)

DISSERTATIO III.

CAPUT PRIMUM.

De sensu cæterorum articulorum Baji, de quibus Augustinianam Scholam Anonymus acerbissime criminatur.

Falsum judicium Anonymi.

Ititur itaque adversarius demonstrare, quod in Augustinenſium Theologorum ſcriptis, maxime vero in noſtris, & Fulgentii Bellelli lucubrationibus, iidem omnino comprehendantur errores, qui continentur in Baji proſitionibus 34. 36. 25. 26. & 28. omnemque inſuper movet lapidem, ut evincat ex ſententia,

quam nos communiter propugnamus de referendis ſingulis deliberatis actionibus in Dei gloriam, legitime inferri quod omnia opera, quæ non profluunt ex charitate, peccata ſint, atque à noxia cupiditate erumpant, & corrumpantur. At quantum vehemens accuſator decipitur & errèt, & quam falſum & præpoſterum ferat judicium, quamvis ex priori diſputatione ſit manifeſtum, luculentius tamen oſtendet hæc diſſertatio, quæ methodum rationemque duarum præcedentium ſervabit.

§. I.

*Quo ſenſu proſcripti fuerint Bajani articuli
XXXIV. & XXXVI.*

SUMMARIUM.

1. Senſus damnatus proſitionum 34. & 36. Baji eruitur ex Vaſqueſio.
2. Ex Aloyſio Turriano.
3. Ex Joanne de Ripalda.
4. Ex Theologiſ Lovaniënſibus.
5. Ex Sylveſtro Mauro.

6. Ex Beſſarmino, & alijs.
7. Ex Soto, & alijs.
8. Ex ſcriptis Congregationis Prædicatorum.
9. 10. 11. Ex Thomiſtis, Suarez, & Auguſtinianis.

Senſus damnatus proſitionum 34. & 36. Baji eruitur ex claris teſtimonijs

Propoſitio Baji 34. *Diſtinctio illa duplicis amoris, videlicet naturalis, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur, ut bea- tificator, vana eſt, & commentitia, & ad illudendum ſacris literis, ac plurimis*

veterum teſtimonijs, excogitata: atque theologo- proſitio 36. Amor naturalis, qui ex natura viribus exoritur, ex ſola philoſophia per elevationem præſumptionis humanæ cum injuria crucis Chriſti deſenditur à nonnullis Doctöribus, non ideo
U 3 damnatum.

damnata fuerunt, quasi reprobata sit sententia eorum, qui negant Deum, ut est auctor naturae, posse diligi super omnia sine gratia supernaturali, & per solas naturae vires; sed propter acerbissimam censuram, & quoniam Bajus noluit admittere distinctionem, illam duplicis amoris ex parte objecti, aut quia asseruit amorem omnem naturalem, qui non est amor charitatis, esse intrinsecus peccatum, & corrumpi à vitiosa cupiditate.

I.
Testimoni-
um Vasque-
si.

Bellomontanus Theologus Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 194. posteaquam cap. 4. docuerat, non posse Deum à nobis diligi amore amicitiae ullo modo sine auxilio gratiae moventis, sive in statu naturae corruptae, sive integrae, & universè tradiderat, nullum amorem erga Deum posse esse ex solis viribus naturalibus; proxima autem disp. 195. cap. 2. acerrime impugnauerat distinctionem duplicis dilectionis Dei super omnia, ut finis naturalis, atque ut finis supernaturalis, eo modo, quo aliqui duplicem hanc dilectionem ita distinguunt, ut illa, non ista fiat ex solis viribus liberi arbitrii, cap. 4. num. 28. objicit sibi Bajam illam propositionem 34. & sequentia reponit: Respondeo, ibi nihil agi de materia propositionis, quod spectat ad duplicem amorem, sed quod attinet ad nimis austeri, & seve. i. iudicii libertatem, qua perstringebat auctor ille Doctores, qui praedicta distinctione utebantur, ut de aliis etiam loco allegato dictum est, nempe dist. 195. cap. 18. & à propositione praedicta, quae continet duram, & nimis rigidam notam oppositae partis, longe abesse eum, qui sine aliqua nota contrariae opinionis asseverat, non esse duplicem amorem amicitiae, alterum naturalem erga Deum auctorem naturae, alterum supernaturalem erga ipsum beatificatorem, ut ibidem de aliis etiam probavimus. Quod quidem nisi verum esset, dicere deberemus, in ea propositi ne etiam damnari eos, qui asserunt non posse Deum amari amore amicitiae sine gratia: hi enim tollunt amorem naturalem, qui non sit gratuitus, & omnem dicunt esse gratuitum, cum tamen jam multo probabilior sententia in Scholis sit, non posse Deum amari ullo amore amicitiae sine auxilio gratiae. Addit Vasquez nu. 30. Bajum ita requisivisse gratiam in statu naturae lapsae ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut existimaret Deum non esse finem supernaturalem hominis suapte naturae; sed in statu naturae integrae fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute sine

gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum, & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem supernaturalem nostrum. Ex quo Vasquez infert non solum à censura, sed etiam à sententia Baji illos abesse, qui concedunt omnem amorem amicitiae erga Deum esse supernaturalem, & Deum ut Creatorem esse finem amoris etiam supernaturalis. Praeterea inquit Vasquez damnatam in Bajo propositionem 35. cum qua connexa est propositio 36. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est, & amor naturalis, qui è viribus naturae oritur, &c. ex qua infert Vasquesius damnatum fuisse Bajum, quia volebat bonum aliquem amorem virtutis admittere absque charitate justificante. Quae omnia coherentis, quae dicta sunt duabus praecedentibus dissertationibus, & lib. 18. cap. 4. pag. 265.

Aloysius Turrianus Complutensis de Turrianus eadem propositione 34. haec scribit in edit. Lugd. Tractatu contra errores Michaelis Baji pag. 610. cap. 5. nu. 9. P. Vasquez disp. 195. cap. 4. censet non damnari doctrinam, sed censuram, quam auctor tribuit contrariae opinioni. Ego vero existimo, etiam damnari doctrinam illius auctoris, quia existimabat omnem amorem objecti honesti sanctificare, in quo errat aperte, ut constat ex dictis. Ita Bajus in erroribus suis, prout à nobis prima Dissertatione expositi & refutati fuerunt, sibi perpetuo cohaeret; siquidem nullum amorem honestum admittit, nullumque opus bonum absque gratia sanctificante. Idem de errore Baji censet Franciscus Suarez de lib. 1. de Grat. cap. 4. ubi docet Baji sententiam requiri ad amorem honestum, & ad quemcumque boni operis actum gratiam sanctificantem, cum Bajus existimaverit omnia peccatoris opera esse peccata, propterea quod non procedant à charitatis habitu, & inficiantur juxta pravum ipsius dogma à noxia cupiditate, ut constat ex propositione 35. immediate proxima: Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. Verba Suaresii Dissertat. 1. producta sunt.

Joannes Martinez de Ripalda lib. 2. de statu naturae lapsae disput. 13. num. 39. putat quidem decipi Vasquium scribentem propositionem, de qua est sermo, proscriptam fuisse ratione solius censuræ; sed proximo num. 40. inquit damnatum Bajum, quoniam rejicit amorem laudabilem, & moraliter bonum, qui charitatis non sit, & Deum non prosequa-

sequatur, & quia vitiosa cupiditati annumerat omnem amorem objecti creati etiam honesti, quem Theologi virtutibus moralibus adscribunt. Verum in hoc quoque sensu propositiones 34. & 36. proscriptas fatetur praelaudatus Vasquesius citata pag. 387. ac proinde non hunc attente legit Ripalda. Presequitur is num. 41. ac testatur doctrinam ejus propositionis 36. non esse eam, quam *solemnius & frequentius tuentur Theologi de necessitate gratiae ad amorem etiam naturalem Dei*. Quamvis vero Theologus iste propugnet dari in libero arbitrio sine gratia *potestatem antecedentem*, quā spectatā possibilis sit dilectio Dei *entitative naturalis*, testatur tamen Theologos plurimos propugnare necessariam gratiam auxilii efficacis, sive congrui, *ut re ipsa talis dilectio possibilis existat*, ut inquit ibidem nu. 42. Idem Scriptor de Charitate disput. 34. sect. 3. tametsi pluribus argumentis demonstrare nititur amorem Dei *naturalem esse possibilem spectatā sola facultate naturae*; ait tamen dogma Michaelis Baji in hoc situm esse, quod nolit haberi *ulium Dei amorem in natura lapsa sola facultate antecedenti naturae, sed ad potestatem sufficientem arbitrii esse necessarium habitum infusum charitatis, aut aliud principium substituens virtutem ipsius, auxiliumque gratiae entitate supernaturalis, & indebitum creationi naturae, ideoque omnem Dei amorem naturae lapsae possibilem esse entitate supernaturalem, ludibrioque & irrisione dignam, omninoque chimericam distinctionem Scholasticis frequentem amoris Dei, in naturalem, quo Deus diligitur ut auctor naturae, & in gratuitum & supernaturalem, quo diligitur ut beatificator, seu largitor gratiae*. Ex quibus verbis tria obiter notanda sunt; primum propositiones Baji negantes amorem *naturalem*, juxta Joannem Martinez de Ripalda, spectare ad statum naturae lapsae, ut in praefatione praeponui: alterum de facto Bajum in statu naturae integre admisisse amorem *naturalem*, sive ortum ex viribus solius naturae; cum in statu naturae integre juxta ipsum Ripaldam fuerit Pelagianus, nec admiserit gratiam supernaturalem; postremum, in sensu Baji in hoc statu naturae lapsae ad amorem, qui non sit vitiosa cupiditas, non solum requiri gratiam actualem, quam ut paulo post dicam, necessariam putant multi Theologi, verum etiam *gratiam sanctificantem, & charitatem habituales*; eoquod inter peccata connumeraverit omnia peccatorum opera, atque duo tantum agnoverit prin-

cipia actionum humanarum, *charitatem habituales, & cupiditatem item habituales*, ut bene sapienterque observarunt centum Galliarum Episcopi.

Theologi nostri Lovanienses, qui semper & constantissime propugnarunt non posse Deum, tanquam auctorem naturae, diligere amore benevolo super omnia, viribus solius naturae, ad objectas Bajanas propositiones primo adhibuerunt praelaudatam Gabrielis Vasquii responsionem; atque affirmarunt, ex quo Deus amari possit ut auctor naturae, & amari item possit ut auctor gratiae (cum revera non solius naturae, verum etiam gratiae, omniumque bonorum sit fons & origo) minime inferri, quod unus ab altero amore ita distinguatur, ut amor Dei auctoris naturae non pertineat ad justitiam, neque perducere valeat ad vitam aeternam, ideoque non opus sit ad hujusmodi dilectionem supernaturalis gratiae adjutorio. Quod nostrates probant ex quo servantibus illud praeceptum, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* quod utique in lege naturali, & scripta, primum est ac praeceptum, Marci x. 19. re promissa dicatur merces aeternae vitae; atque Augustinus epistola 107. ad Vitalem, in 1v. adversus Julianum libro, de Gratia & libero arbitrio, aliisque in locis quamplurimis, itemque alii Patres, & Arausiana Synodus canone 25. tradiderint diligere Deum esse donum gratiae; nec ullibi ad illam distinctionem confugerint, Dei ut naturae, atque ut supernaturalium donorum auctoris. Docuerunt itaque ac docent Augustinenses, dari quidem amorem Dei *supernaturalem* ex parte principii. Cum enim, inquit, Scripturae Divinae, Patres, Concilia, ipsaeque ratio demonstrent amorem Dei, qui creaturae rationalis opus est praestantissimum, esse donum Patris, & gratiae munus, nec distinguant inter Deum creatorem, & glorificatorem; quamquam Deus & creator sit, & glorificator, consequens tamen non est, posse Deum ut creatorem diligere naturalibus viribus, non posse tamen naturalibus viribus diligere tanquam glorificatorem: sed potius sequitur necessariam esse gratiam supernaturalem, ut Deus diligatur utroque modo; eo ferme pacto, quo, cum Scriptura Patresque tradant necessarium esse lumen supernaturale ad Deum videntum, & universim, atque indistincte loquantur, non consequitur posse Deum *intuitive*, ut loquitur Schola, videri sine lumine gloriae ut creator, & naturae auctor est, & non posse hac ratione videri

4.
Testimoni-
um Theolo-
gorum Lo-
vanensium.

pag. 497.

Vide dissert.
2. sect. 3.
num. 10. &
diss. 1. sect. 2.

Piette edit.
Lovan. pag.
193. partis
tertia.

tanquam glorificator, sive auctor supernaturalium donorum: sed plane sequitur nullam visionem intuitivam haberi posse absque supernaturali gloria lumine. Atque ita communem nostratum sententiam immunem à damnatione articulorum Baji explicat Aurelius Piette Regens Lovanienſis p. 3. Operum suorum Theologicorum pag. 193.

5.
Testimoni-
um Sylvestri
Mauri.

Syl. Maur-
us rom. 2.
pag. 165.
edit. Romana.

Revera quomodo potest in suspitionem Bajanismi sententia illa venire, quæ ad diligendum Deum ut creatorem, sive auctorem naturæ, exigit gratiæ necessitatem, quando eandem sententiam propugnarunt viri doctissimi, ac præstantissimi? De ea quippe sententia scribit Sylvestri Maurus S. Jesu Theologus lib. 6. quæst. 46. num. 11. *Prima sententia docet omnem amorem benevolentiam, quo Deus amatur propter se ipsum etiam ut finis naturalis, esse ex sua substantia supernaturalem, ita ut per se postulet auxilia supernaturalia.* Hujus sententiæ mentionem facit S. Thomas quodlib. 1. art. 8. præsertim in respons. ad 3. ac videtur fuisse Alensis 2. part. qu. 30. membro 1. Alberti 2. p. tract. 4. qu. 14. membro 4. art. 2. Citatur etiam Altsiodorensis, & Rannes 2. 2. qu. 23. art. 1. quos tamen hoc non docuisse probat Suarius lib. 1. de Grat. cap. 3. num. 2. Secutus est banc sententiam Vasquez 1. 2. disp. 195. cap. 2. & Cornelius Jansenius lib. 1. de pura nat. cap. 4. & sequentibus usque ad finem libri. Judicio itaque Sylvestri Mauri non tantum Jansenius sententiam, de qua sermo est, defendit; sed insuper pro ea steterunt antiquiores quidam, inter quos Alensis, & Albertus Magnus; necnon Gabriel Vasquez: judicio autem aliorum etiam Altsiodorensis, & Bannes.

6.
Testimoni-
um Bellar-
mini alio-
rum.

Tom. 4. pag.
nova edit.
Venetæ 356.

His vero à Mauro laudatis alii multi addendi sunt, ac præsertim Eminentissimus Bellarminus, qui de Grat. & lib. arbitrio lib. vii. cap. 7. demonstrat, non posse Deum sine ope ipsius diligere neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfectæ, neque imperfectæ, ullo modo, atque banc sententiam esse Sancti Augustini, imo etiam Scripturarum & Conciliorum, quidquid aliqui minus considerate in hac parte scripserint. Atque id vir eximius multiplici ratione demonstrat, ea præsertim, quia nullum opus pietatis fieri potest solius naturæ viribus, neque contrarium affirmari possit sine hæresis periculo; dilectio autem Dei, quamvis ut auctoris naturæ, opus sit pietatis: quæ ratio ad

omnem hominis statum videtur extendi, quoniam in omni statu dilectio Dei foret opus pietatis. Quamquam verò cap. proximo pag. 357. asserat Bellarminus dilectionem Dei esse naturalem, quantum attinet ad inclinationem naturæ, quæ est in homine per modum actus primi, & non posse hominem in actum secundum prodire sine auxilio gratiæ propter naturæ corruptionem; addit tamen necessum non esse, ut ad ea, in quæ animus naturali pondere fertur, pervenire valeat naturæ viribus, subjiciens rationem, quæ unicuique hominum statui aptari potest: *Neque necesse est, ut ubicunque est inclinatio naturalis, sint etiam vires sufficientes per se ad actum illum perficiendum, ad quem natura propendit.* Nam humana anima à corpore separata naturaliter propendit ad corpus, nec tamen suis viribus potest iterum cum corpore copulari: & juxta multorum sententiam naturaliter inclinatur mens hominis ad Deum videndum, nec tamen potest suis viribus Deum videre. Quibus verbis etiam confirmantur, quæ scripsi præcedenti dissert. §. 6. capitis primi.

Commemorata sententia Bellarmini, non abs re erit animadvertere, non deesse Theologos præstantissimos, qui, etsi doceant posse hominem in puris naturalibus constitutum diligere Deum, & bonum aliquod naturalis legis perficere; fatentur tamen minime id posse semper, & quotiescunque opus sit, propter concupiscentiam, atque inditam infirmitatem. *Non quiverat homo* (inquit Dominicus Soto lib. 1. de nat. & grat. cap. 4.) *ex puris naturalibus totum naturæ bonum perficere, id est, ubicunque opus esset, bene moraliter agere.* Atque hujus se ratio protinus profert. Nam cum homo, ut dictum est, etiam in puris naturalibus in continuo esset duello sensualitatis adversus rationem, necesse esset rationem, non quidem semper, sed tamen sæpe succumbere hosti, nisi divinitus suppetias haberet. Nec solum propter sensualitatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obediatur obsequio despotico, tamen fatigatur, & lassum non potest ad nutum parere rationi. Clarissimus item Estius in 2. dist. 27. §. 38. tametsi doceat hominem conditum in puris naturalibus potuisse ex ejusdem naturæ viribus Deum super omnia diligere, scilicet ut ipsius naturæ, & naturalis beatitudinis auctorem; affirmat tamen id fieri potuisse, quoniam natura hominis sic constituti non fuisset vitia-

7.
Testimoni-
um Soto ac
aliorum,

Dominicus
Soto pag. 7.
edit. Lugd.

Estius tom. 7.
edit. Duaci
361. & 363.

Barth. Me-
dina pag.
edit. Venetæ
589.

tu

in peccato, nec in se habuisset pugnam carnis & spiritus, laudatque Medinam, qui in 1. 2. qu. 109. art. 4. affirmat hominem conditum in puris naturalibus non posse operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali, ex viribus naturæ, ideoque nec diligere Deum super omnia, quæ eadem est, ac Soti sententia: quam prælaudatus Estius ait esse veram rectissimamque in hypothese ipsius Medinæ, quod in statu purè naturali futura fuisset pugna, & rebellio carnis ad spiritum; quare horum Theologorum, Soti, Medinæ, Estii, aliorumque complurium firmissima sententia est, in statu humanæ naturæ post lapsum non posse diligere Deum super omnia, nec etiam ut auctorem naturæ, absque gratia supernaturali: quæ utique sententia defenditur à S. Thoma 1. 2. qu. 109. art. 3. aliisque in locis; sententia autem contraria ab Estio in eodem §. 38. pertinere dicitur ad hæresim Pelagianam, etiam ea parte, quæ Deum ut auctorem naturæ dicit posse sine gratia à nobis super omnia diligere. Atque hæc eadem est sententia Bellarmini, ut supra vidimus. Ex quibus consequitur hominem in puris naturalibus, cum illa saltem concupiscentia, quam nunc experimur, & quam futuram fore in pura natura adversarii nostri, ac præsertim auctor *Bajanismi Redivivi*, contendunt, minime posse totam naturalem legem servare. Ut modo ad Bellarminum dissertatio hæc revertatur; is laudato in loco demonstrat Deum non posse diligere absque gratia, ut auctorem naturæ, quia amor Dei super omnia, etiam si Deum solum respiciat, ut auctorem naturæ, non patitur secum ullum affectum inordinatum, imò includit odium rerum omnium delectabilium contra legem Dei: ergo si potest hic amor naturæ viribus obtineri, potest homo naturæ viribus implere omnia mandata, imò & à præteritis sine gratia Dei justificari: qui sunt manifesti errores Pelagianorum. Quapropter nec etiam in puris naturalibus posset Deus diligere super omnia, etiam ut est auctor naturæ, viribus solius arbitrii; si verum sit, quod Medina, Sotus, alique viri doctissimi tradiderunt, in nullo statu posse hominem sine dono supernaturali totam legem naturalem implere, vitare omnia peccata, atque ut Bartholomæi Medinæ verbis utar, operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali.

8.
Testimoni-
um congre-
gationis præ-
dicatorum.

Addam nonnulla, quæ fortassis ad omnium Theologorum notitiam minime pervenerunt. Extat apud nos Scriptum R. P. Berti Theol. Tom. IX.

à Patribus Prædicatoribus in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis exhibitum SS. D. Clementi VIII. in quo hæc propositio, *Potest homo solis viribus naturalibus arbitrii nostri, & concursu generali Dei elicere actum absolutum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui tamen ad justificationem non sufficiat*, accusatur tanquam dogma Cassiani, qui à S. Prospero cap. 30. adversus Collatorem his verbis refutatur: *Et tanta est secundum ipsum liberi arbitrii vel incolumitas, vel facultas, ut charitatem, quæ in omnium est arce virtutum, non ex Dei munere, sed ex sola habeat facultate*. Habeo item ad manus Gregorii Coronelli Opus Ms. de viribus liberi arbitrii, exhibitum SS. D. N. Paulo V. in quo Operi invictissimis argumentis demonstratur hæc propositio num. 3. *Non potest homo lapsus solis ingenitis naturæ suæ viribus, sine speciali gratiæ divinæ adiutorio, diligere Deum super omnia, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfectæ, neque imperfectæ dilectione*. In alio idem FF. Prædicatorum Scripto adv. Molinam exhibitum in iisdem Congregationibus de Auxiliis Romano Pontifici asseritur eadem propositio, & confirmatur etiam testimonio Cardinalis Bellarmini, de quo dictum supra. Idem memorati Religiosissimi viri demonstrarunt in ea dissertatione, in qua disputatum fuit, *Quis magis tribuat libero arbitrio*, ibid. p. 353. *S. P. Augustinus, an P. Molina?* Pariter Joannes de Rada exhibuit Sanctissimo D. N. Paulo V. quosdam propositiones, quas ille tanquam de fide definiendas esse censebat; inter quas continetur tertia, de qua paulo supra, iisdem verbis expressa.

Huic Angelici Doctoris, Majorumque suorum sententiæ adhaerunt cum Joanne Baptista Gonet posteriores etiam Thomistæ: quorum sententia est, *Hominem in statu naturæ lapsæ non posse viribus liberi arbitrii, & cum solo concursu generali, Deum ut auctorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere*. Appellat autem dilectionem efficacem illam, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia, quæ ejus amicitia repugnant, excludere. Quod etiam docent de homine in pura natura constituto, cum hoc tamen discrimine, quod in statu naturæ lapsæ necessarium putant auxilium speciale ordinis supernaturalis; at in statu puræ naturæ necessarium duntaxat asserunt speciale auxilium naturalis ordi-

Codex 1. Ar-
chivi Secreti
Biblioth.
Angelica
pag. 68.

In eodem Cod.
pag. 200.

In ipsomet
Cod. ce pag.
328.

Cod. III p.
de qua paulo supra, iisdem verbis ex-
88.

9.
Testimoni-
um Gonet &
aliorum
Thomista-
rum.
Gonet de
Grat. disput.
1. art. 4. sup.
Tom. IV. edit.
Paris. pag.
55. & 13.

niq.

nis. Atque hæc ipsius Gonetii verbis sunt exposita.

que statu vires liberi arbitrii nec majores sint, nec minores.

10. Franciscus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 36. affirmat veram esse sententiam, quod *homo creatus in puris naturalibus non magis possit per solas vires arbitrii diligere super omnia Deum, ut finem naturæ, quam nunc possit homo lapsus: ac Suarius ideo hanc sententiam verissimam censet, quoniam vires naturales liberi arbitrii non futuræ fuissent majores in statu purorum naturalium, quam sint in natura lapsu, vel quod perinde est, in statu naturæ lapsæ non sunt minores, quam fuissent in pura natura non integra. Quamvis autem superius, nempe cap. 31. idem Suarez statuerit, dilectionem Dei super omnia, ut auctoris naturæ, non excedere vires naturales liberi arbitrii; ex ejus tamen doctrina nuperrime explicata consequitur dilectionem illam, si excedat vires naturales arbitrii in statu naturæ humanæ post lapsum, excedere quoque easdem vires in statu puræ naturæ: cum juxta Suarezium (verumne id sit, an falsum, videat ipse) in utro-*

Testimoni- um Suarezii. Suarez tom. 1. de Grat. pag. 355.

Idem Suarez ibid. p. 336.

Tandem Augustiniani, ii quoque, qui Aegidii Romani sententiam totis lacerant propugnant, docent creaturam rationalem, in quocunque statu spectetur, habere quidem inclinationem naturalem ad Deum, sed non posse in actum dilectionis naturalis, quo Deus diligatur supra se, sine gratiæ adjutorio prorumpere. Atque id Aegidius Romanus docet in 2. sentent. qu. 7. art. 2. §. Motus *Gavarditum. ergo naturalis, aliisque in locis, quæ 3. p. 244. n. 4. pag. 314.* producit, illustratque celebris Augustiniani familie scriptor Fridericus Gavardi in dissert. de Angelis quæst. 7. art. 3. Quapropter idem auctor citato in loco, necnon de Gratia qu. 2. art. 5. affirmat, *Vide etiam Baribol. Riccium in proposit. damnatas disput. 20. p. 222.* in quolibet statu ad actualem dilectionem Dei super omnia, quatenus est auctor naturæ requiri gratiam entitative supernaturalem; similia tradunt Benignus Sichrovsky qu. 1. de Gratia art. 5. num. 71. alique Aegidiani. At de Baji prop. 34. & 36. dictum satis.

Sichrovsky tom. 3. parte 2. pag. 27.

§. II.

De Bajanis articulis xxv. & xxvi.

S U M M A R I U M.

1. In quo sensu Articulus 25. & 26. Baji fuerint damnati, ostenditur ex Norisio
2. Cujus responsiones probant clarissimi Theologi.
3. Et Sectatores Aegidii Romani.

4. 5. 6. Idem sentiunt Macedo, Vasquez, & alii.
7. 8. Item Senault, Contenson, & Abelly
9. Id ipsum eruiat ex scriptura & Patribus.
10. Tandem ex Coronello.

Sensus damnatus articulo- rum 25. & 26. Baji.

BAji propositiones xxv. & xxvi. *Omnia opera infidelium sunt peccata. Et Philosophorum virtutes sunt vitia, jure meritoque damnata sunt, tum respective ad propositionem 35. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est, tum quia revera plura dantur opera infidelium, necnon impiorum fide perfecta, & gratia Spiritus Sancti inhabitantis carentium, sive in- deliberata, sive deliberata, cum speciali gratiæ auxilio peracta, quæ nullatenus sunt scelerosa; plures item virtutes mo- rales, quæ licet bonæ non sint spectata circumstantia ultimi finis, non tamen sunt vitia, neque inficiuntur, aut labe- factantur à noxia cupiditate.*

I. Explicatur Hunc esse prædictarum propositionum dictus sensus damnatum sensum demonstravi in priori

dissertatione: sunt hoc tamen in loco & *Eximium* quædam addenda. Eminentissimus Cardinalis Norisius, pertractans in *Vindiciis Augustinianis* cap. 3. §. 4. de virtutibus infidelium opponit sibi Bajanam propo- sitionem 25. atque ait: Scio adversarios Norisii. *opponere damnatam hanc Baji propo- sitionem, Omnia opera infidelium sunt pec- cata, &c. Sed hac censura S. P. senten- tia nequiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltem sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Au- gustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui non velit esse beatus.* Proximo §. 5. hæc de eadem propo- sitione Norisius: *In primis illa propositio 994 pag. 1052.* à plerisque recitatur, præcipue vero à Suario, hoc pacto: *Et ad Pelagianismum reji-*

Tom. 1. pag. 994. pag. 1052.

reijcienda est illa sententia, Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. Id Cardinalis Norisius confirmat ex Turriano, qui in tractatu de erroribus Baji cap. 5. §. 1. num. 4. scribit: Sic habent aliquæ Bullæ typis mandata Romæ, & aliquot manuscripta, quas ego vidi. Ad eundem modum recenset Bajanas propositiones in Apparatu tom. 2. V. Michael Bajus, eruditissimus Posssevinus. Hinc Norisius infert illam Baji propositionem damnatam esse ob censuram, qua Pelagianismi incusata. In Biblioth. negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitus in gelica Codice Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitus Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidisse? Hanc censuram confirmat Cl. Norisius ex propositione 22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus: quæ propositio secundum historicam narrationem vera est; nam Pelagius ita illa Apostolica verba explicavit in Epistola ad Demetriadem: eadem explicatione usi sunt passim Pelagiani, prout constat ex Patribus Byzacenens in libro de Incarnat. & Gratia cap. 5. necnon ex Augustino lib. IV. contra Julianum cap. 3. Damnata est ergo ea propositio 22. ob acerbiter censuram. Itaque, ait Norisius, etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 22. continet; oppositum enim thesibus 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli. Respondet 2. Norisius propositiones illas damnari respective, & in sensu ab assertoribus intento, ut in fine Bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnata est respective ad 35. quæ est: Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. Ex qua necessario infertur omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cum illi sint peccatores. Quare merito damnatur, uti derivata ex hæretica doctrina rejecta in Tridentina Synodo sess. 6. can. 7. Addit Cardinalis amplissimus responsionem tertiam, infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo permoventur, qui profecto peccata esse non possunt: quod Norisius demonstrat auctoritate S. P. Augustini. Bajus vero, inquit, nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eo quod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in ani-

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

ma, qui cum in infidelibus non inhabitet, hinc arbitrabatur nullum in eodem divina gratia auxilium reperiri. Hoc possemus confirmare Norisius testimonio Gabrielis Vasquez in 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 183. de quo alibi dictum est. Eadem Norisius repetit in Paralello, eodem tom. 1. productis etiam verbis P. Macedi paulo pag. 1343. post laudandi.

Has Norisii responsiones probant, & afferunt innumeri illi, clarissimi Theologi, qui nulla opera moralia undique bona dari contendunt absque speciali adjutorio gratiæ, & nisi in Deum actualiter, seu virtualiter referantur. Quorum Theologorum quosdam connumerare opus est, ut cuique manifestum fiat, quales viros audax criminatore nobiscum tanquam Bajaniſtas traducat. Jam Norisius laudato Vindiciarum capite demonstravit Gregorium nostrum Ariminensem, licet in 2. sentent. dist. 26. qu. 1. artic. 1. dicat omnia opera infidelium esse peccata, nequitiam tamen convenire cum Michaeli Bajo, propter ea quod idem Ariminensis doceat plura bona ab infidelibus fieri, at non sine speciali adjutorio Dei, nec requirat ad eadem bona opera gratiam Spiritus Sancti inhabitantis. Idem iudicium ferendum est de Basilio Poncio inter Salmanticenses celeberrimo, de quo eo loci Cardinalis amplissimus. His adde Casparum Casalium lib. 1. de Quadripartita justitia cap. 32. Carolum Moreau Gallum, celeberrimique Tertulliani Scholiastem, in Opere, quod autographum custoditur in Angelica Bibliotheca, & cui titulus, Spiritus & Medulla doctrinæ Sancti Augustini, p. 3. hom. 8. Cardinalem Hieronymum Seripandum, qui in Oratione pandit typicam habita in Funere Caroli V. paulo post initium inquit: Disputatum est enim a nostris sanctis, & sapientibus viris, ac subtilissimis, & ad tenue limatis rationibus conclusum, nequaquam fieri potuisse, ut qui veræ religionis ratione Deo subiecti non fuere, veris virtutibus animorum perturbationes, cupiditates & morbos aut radicatus extraherent, aut moderarentur. Præclare igitur ab eis dictum, & certa ratione definitum est, virtutes quibus præditi sibi videbantur esse qui falsa erant religionē imbuti, non virtutes, sed vitia appellanda esse, quod idem quoque nobis affirmandum est de omni gente, & natione à Christi Jesu religionē & fide aliena: Philippum Van-Wavre in thesibus inscriptis: Divina gratia prædicator Apostolus Paulus, ad cap. 13. ad Rom. Joannem Libens in Quæstionibus sele-

2. Testimonium aliorum Theologorum.

Pag. 1054.

apoli, nunciam paginam non ap-

selectis cap. 3. de Relatione operum, & in Concordia Augustino-Ignatiana §. 2. Aurelium Piette in Thesis Lovanien-sibus an. 1719. necnon tom. 2. Theolo-gicarum quæstionum qu. 1. de Actibus humanis: Nicolaum Rolin in Thesis Lovanii propugnatis an. 1729. th. 9. Petrum Clenaerts in Opusculo inscri-pto, *Augustinus per se ipsum docens cap. xi.* Quos tantum ex nostratibus Augu-stinianæ doctrinæ specialiter addictis commemorasse sufficiat.

3. Enimvero hi quoque è nostra fami-
Testimoni- lia Theologi, qui Aegidio Romano no-
um Augusti- men dederunt, firmissime propugnant
norum. posse ab infidelibus effici opera moraliter bona per ordinem ad rationem inferio-rem, at non simpliciter bona secundum omnem rationem; quia non sunt bona per ordinem ad ultimum finem; & ideo sunt bona, sed non bene facta, quia non sunt ordinata ad ultimum finem, qui est vita æterna, quam de fide certum est non posse acquiri viribus naturæ, ut definitum est contra Pelagium. Expofui autem sen-tentiam Aegidianorum verbis Friderici Gavardi qu. 2. de Grat. actuali art. 4. ubi plura etiam tradit de proscriptis Ba-janis propositionibus. Premitt eadem
Gavardi tom. 3. vestigia Benignus Sichrovsky de Gra-
4. pag. 310. tia qu. 1. Petrus Manso in Synopsi do-
Sichr. tom. 3. ctrinæ Augustinianæ de Virtutibus infi-
tract. 10. p. delium, & in Opusculo, quod inscribi-
22. tur, *Reflexio vindex pro Eminentissimo Cardinali Henrico de Noris.*

4. His permultis alii accessere; inter
Testimoni- quos Franciscus Macedo in Cortina tan-
um Patris quam Augustinianæ doctrinæ oraculum
Macedi & præmittit num. 36. Nullus actus mora-
aliorum. lis bonus sine aliquo lumine fidei, & in-
spiratione gratiæ fit 37. Non omnia opera infidelium sunt peccata, sed illa tan-
tum sunt, quæ sine ulla fidei luce, & sine
P. Macedo in aliquo igniculo gratiæ deliberate ab in-
Cortina pag. 12. & 13 p. fidelibus fiunt 38. Ad actum honestum
218. & seqq. moraliter bonum, aliquod lumen fidei, & impulsus inchoatus gratiæ Christi neces-sarius est. Plura sunt alia theoremata, quæ à Macedo nuncupantur *Oracula*, & quæ in hunc eundem scopum colli-neant. Prolixa deinde dissertatione de-monstrat idem Auctor 1. *Augustinum re-jecisse illos actus bonos naturaliter & bo- nestos, medios inter pravos, & rectos or- dinis supernaturalis: atque adeo nullum actum nisi aut veræ virtutis, aut vitii, agnovisse.* 11. *Omnem omnino actum bo- num opus gratiæ, & ex meritis Christi esse.* 111. *Hujusmodi adjutorium gra- tiæ non naturalis esse ordinis, sed super-*

naturalis. Quid ergo respondet Mace-
do ad proscriptas Baji propositiones? Respondet 1. *illas propositiones damnatas fuisse copulative in rigore & sensu ab au- ctoribus intento, qui non solum suam sen- tentiam statuebant, sed etiam contrarium sugillabant.* Resp. 2. *illas propositiones secundum se, & in rigore esse falsas & contra mentem Augustini, uti Bajus eas proferebat; nam, ut etiam notat Vas- quez, in eo errore erat Bajus, ut nullum bonum opus admitteret sine fide perfecta, & gratia sanctificante: qui error alienus est à sententia Augustini, qui tantum re- quirat fidem & gratiam inchoatam, & ante justificationem bona opera admittit.* Qua de re videndus Vasquez disput. 218. cap. 3. & Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. & Smising. tract. 3. decis. 6. qu. 7. num. 376. Resp. 3. *Eas propositiones prolatas à Bajo in rigore & universali- ter falsas omnino esse, & prorsus alienas à mente Augustini; nam illa prima pro- positio, Omnia opera infidelium sunt peccata, ita universim accepta reproban- da est, cum multa opera fiant ab infideli- bus indeliberata, & sine advertentia; non pauca ex ignorantia invincibili; qua- dam possint esse ex lumine fidei, quæ certe peccata non sunt: igitur falsum est, quod omnia infidelium opera sint peccata.* Ap- paret autem Augustinum de operibus tan- tum infidelium deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuisse locutum, cum di- cat ea ex defectu debiti finis prava fore. Quarto item respondetur, Pontificem di- cere, nonnullas earum posse aliquo modo sustineri: quod si quæ possunt, hæc certe sunt, & hoc Augustini sensu intellecta. Hactenus Macedo. Vide eundem au- ctorem in *Serinio* pag. 251. & tom. 2. Collat. pag. 590.

Scriptores alii permulti fuere, qui ne-
garunt absque speciali gratiæ adjutorio
posse fieri opus morale undequaque bo-
num. Etenim Gabriel Vasquez laudat
1. 2. disput. 190. cap. 2. Albertum
Magnum in 2. dist. 28. Antiochodorensem
lib. 2. Summæ tract. 11. quæst. 4. Mar-
silius in 1. quæst. 20. art. 3. Alphon-
sum Virvesium Philippica v. contra dog-
mata Lutheranorum, Gersonem Tracta-
tu de vita spiritali Alphabeto 61. lit. G.
Gregorium Ariminensem, de quo supra,
in 2. disput. 28. q. 1. Abulensem in cap.
19. Matthæi, Alphonsum à Castro con-
tra hæreses, verbo *Gratia*, hæresi 1.
concl. 3. Clichtovæum in Damascenum
cap. 3. libri 2. de Fide, Leonardum Ar-
retinum in Dialogo de moribus, Rossen-
sem art. 36. contra Lutherum, Gaspa-
rum

rum Casalium, de quo supra, de Justitia Tripartita 1. p. lib. 1. cap. 35. Antonium Panthulam lib. de Prædestinat. & Gratia cap. 6. Capreolum in 2. dist. 29. qu. 1. art. 1. Franciscum Romæum in libro de libertate & necessitate Op. Veritate 14. 15. & 22. Petrum à Soto libro de Institut. Sacerdotum lect. 16. Hos quidem omnes laudat Vasquez; qui proximo cap. 3. demonstrat eandem esse S. Thomæ sententiam: cap. 4. eandem confirmat auctoritate Conciliorum, Romanorumque Pontificum: quinto capite ostendit adhæsisse eidem sententiæ Patres, qui Augustini ætatem præcesserunt: commonstrat in 6. Augustinum constantissime docuisse gratiæ necessitatem ad singula opera bona moralia: cap. 10. idem evincit rationibus. Agit Vasquez cap. 18. de propositionibus Baji, ea produciens, quæ in prima dissertatione allata fuerunt.

6.
Testimoni-
um ejusdem
Vasquez.
Vasq. p. 343

Verum est, quod cap. 12. idem Vasquez sententiam illam amplectitur, quæ docet *posse quidem hominem singula opera moralis virtutis efficere sine auxilio gratiæ per Christum, quod suapte natura sit ordinis supernaturalis, quale ad opera virtutum infusarum necessarium est: non tamen posse ullum opus morale secundum virtutem ex omni parte bonum operari sine aliquo auxilio gratiæ per Christum, quod suapte natura ordinis naturalis sit, & per causas naturales æternæ Dei misericordia nobis præparetur.* Quam sententiam defendit quoque ex Augustinensibus Petrus Manso, de quo præcitatum. 3. At quidquid sit de hac sententia; manifestissimum est, non posse aliqua Bajani erroris censura notari illorum Theologorum opinionem, qui censent necessarium ad opera moralia *supernaturalis gratiæ auxilium.* Enimvero gratia, quæ nobis *per Christum misericorditer* præparatur, supernaturalis dicenda est, aut saltem indebita. Deinde Vasquez cap. 10. ejusdem dissert. 190. demonstrat necessitatem gratiæ *per Christum* ad singula opera virtutum moralium ex orationibus Ecclesiæ, & ex quo Christi gratia necessaria sit ad singulas tentationes vincendas: atque capit. 11. idem evincere nititur, ex Apostoli verbis, *Quid habes, quod non accepisti?* ex canone 6. Concilii 2. Arausiaci, necnon ex innumeris Augustini testimoniis adversus hæreticos Pelagianos. Quis autem ignorat hinc demonstrari necessitatem gratiæ *supernaturalis*? Præterea etiam si admittamus distinctionem gratiæ per Christum inter *naturalem*, & *super-*

Vasq. ibidem
pag. 339.

naturalem, de quâ distinctione plura Basilii Poncius parte 1. Relect. de Gratia cap. v. pag. 53. & 69. gratia naturalis non alia ratione potest *naturalis* appellari, nisi ratione objecti, quod naturæ proportionatum est; siquidem auctores, qui hujusmodi gratiam propugnant, illam ex meritis Christi, & ex Divina misericordia concedi fatentur; & præterea Vasquezius affirmat cap. 2. complures ex Theologis à se laudatis ad opera bona moralia requirere auxilium *supernaturalis ordinis*, eosque Theologos disput. 192. cap. 1. plurimum à Bajo discrepare pronuntiat, eoquod iste affirmaverit *nullum bonum opus fieri, nisi ex caritate in homine jam justificato, in quo Spiritus Sanctus sicut in justo jam habitat.*

Vasq. pag.
123. & pag.
362.

Prædictis auctoribus alios permultos addere possumus: inter hos vero Joannem Franciscum Senault, qui in libro Gallice edito *L'Homme Criminel*, tractatu tertio, de virtutibus infidelium egregie differit ad mentem Augustini, demonstratque virtutes hujusmodi idolum quoddam esse, cujus species quidem jucunda est, ipsæ autem virtutes inanes, cum harum anima sit humanarum laudum cupiditas, ut Augustinus docet lib. v. de Civit. Dei cap. 12. necnon Seneca epist. 115. Sallustius in Catilinam, & Virgilius de Bruto canens:

*Vicit amor patriæ, laudumque im-
mensa cupido.*

His annumerandus est Gallus alter Theologus Vincentius Contensonus dissert. 2. de Gratia cap. 1. speculat. 2. in qua sententiam Augustinianam de necessitate gratiæ *ad quodlibet moralis ordinis bonum* propugnat, atque omni genere argumentorum confirmat. De propositionibus autem Baji in ea dissertatione Theologus iste tradit, quæ à Norisio, à nostratibus reliquis, & à nobis ipsis dicta fuerunt; ita, ut jure miremur in nos tantum, & non in conterraneos suos Anonymum scriptorem diceria, criminationesque jactasse. Gasparum Jue- nin, ne versutus adversarius reponat illius *Institutiones* fuisse proscriptas, alto silentio præteream. At nullius eorum, quos commemoravi superius, damnata sunt Opera; sicuti nec Natalis Alexan- dri Moralis & Dogmatica Theologia, in qua nostra sententia traditur lib. 1. quæst. 2. art. 2. §. 11. Summa Christiana Boni Merbesii, eadem, quæ nos, de virtutibus infidelium, & de moralium operum conditionibus tradens p. 1. quæst. 8.

7.
Testimoni-
um Francisci
Senault. ac
Vincentii
Contensonii.
Senault pag.
258. & seq.

Contens. tom.
v. pag. 160.
& seq.

Nat. Alex.
tom. 1. edit.
Paris. p. 167.
Summa Mer-
besii edit. Pa-
ris, pag. 9.

aliaque insignium Gallorum scripta, quorum nonnulla §. v. producām.

8. Arbitror etiam penes librorum meorum obrectatorem magni ponderis esse auctoritatem Ludovici Abelly Episcopi *Ruthenensis*: qui in *Medulla Theologica*, Tract. de Grat. sect. 6. probabilius esse demonstrat, hominem ad perficiendum quodcumque opus, quod sit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione obiecti, quam finis, & circumstantiarum, aliquo Divinae gratiae auxilio indigere. Demonstrans autem *Ruthenensis* Antistes proxima sect. 8. posse infideles aliqua opera moraliter bona exercere, id, quod probat damnatis propositionibus Baji, de quibus nunc pertractatur, inquit ad obiect. 3. hoc cum assertione praecedenti nequaquam pugnare, quoniam ante fidem conferuntur aliquando infidelibus *supernae gratiae auxilia*, ut de Rege Afuero, & de Polemone scribit sapientissimus Augustinus.

9. Ut nonnulla producām non omnibus fortassis obvia; in pluteis Angelicae Bibliothecae servatur *Scriptum* à PP. Praedicatoribus exhibitum Romano Pontifici, in quo agitur de operibus moraliter bonis, & distinctione facta de Gratia habituali, & actuali, ita quaestio resolvitur: Si loquamur de gratia gratum faciente, nemini dubium, quin sine illa possit humana voluntas bene moraliter operari. Exemplum habemus de obstetricibus Aegyptiacis Exodi 1. quarum domus stabilita fuerunt, & posteritas à Deo prosperata, quia posteritati Hebraeorum contra impii regis edictum misericorditer percerunt. Unde S. Gregorius ait: *Premium temporale meruerunt; si non fuissent in peccato, promeruissent aeternum.* Alterum exemplum est de Romanis: quibus testatur D. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 15. Deum dedisse tam amplum imperium, ut in hac vita bonas eorum virtutes remuneraretur; at Deus nec malorum, nec vitiorum est remunerator. Ergo ruit modernorum haeticorum opinio, quod omnia tam infidelium, quam fidelium impiorum opera peccata sint, dogmatizantium. Sin intelligatur quaestio de auxilio speciali, quo Deus non ex debito, sed ex innata benignitate, & gratia cooperari solet causis secundis, praesertim liberis; nonnulli distinguentes responderunt, quod opera moralia sunt duplicis generis, alia levia, & facilia, ut velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicos, velle ducere uxorem, & cetera

ad praesentem vitam pertinentia: alia sunt ardua, & difficilia, ut dilectio Dei super omnia, continentia, patientia, fortitudo usque ad mortem vel pro patria, vel pro patre, vel pro filiis, vel pro amicis sustinendam. Si de levibus, & facilibus sit sermo, potest (inquiunt) humana voluntas, quando praesertim non adfuerint tentationes, se ipsa cum solo concursu, & auxilio generali bene moraliter operari. Non enim, ut Augustinus in lib. de Spiritu & lit. cap. 27. adeo detrita est in anima humana imago sui Creatoris, ut non possit in sua impietate aliqua legis facere, & sapere. Si autem loquamur de arduis, & difficilibus, ad ea sine gratia, & auxilio speciali obeunda omnino impotens est humana voluntas: ideo Augustinus, *Si ex Deo est amor Dei, vicinus Pelagianos; sin ex nobis est, vicerunt Pelagiani*: & in Epist. 103. laudat continentiam Polemonis, tanquam donum Dei; & lib. 4. contra Jul. cap. 3. loquens de virtutibus infidelium, *Quanto (inquit) tolerabilius illas, quas dicis in impiis esse virtutes, Divino muneri potius, quam eorum tribueris tantummodo voluntati, licet ipsi hoc nesciant?* Et lib. de Praedest. Sanct. cap. 7. & alibi saepe copiosas Centurionis elemosynas, etiam antequam in Christum crederet, & iustitiam, & donum Dei nuncupavit. Reddit rationem D. Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Grat. & liber. arbitrio cap. 11. §. Respondeo. Virtutes morales dicuntur merito dona Dei, quia non acquiruntur nisi per actus frequentes; non possunt autem frequentari huiusmodi actus, nisi resistendo passionibus, easque frænando & coerendo, quod supra diximus, sine auxilio Dei, & speciali auxilio fieri non posse. Quod dixerunt isti de operibus moralibus arduis & difficilibus, tanquam verissimum amplexamur: quod autem de levibus & facilibus, nequaquam possumus amplexari. Nec enim limitatio illa sufficit, qua dicunt, si desint tentationes: quando enim deerunt? Tunc deerunt, quando ab oratione dominica erimus immunes, & ab illa petitione, & oratione, *Ne nos inducas in tentationem*, fuerimus liberati: quando ex toto natura humana, non ex parte fuerit restituta, &c. Ex hoc autem Scripto apparet, non posse ab infidelibus fieri opera bona moralia absque gratia actuali, & eatenus damnata esse nefaria Lutheri, Baji, aliorumque dogmatizantium asserta, quatenus adstruunt peccata esse quaecumque fiunt ab infidelibus & peccatoribus absque gratia habituali, & absque Spiritu Sancto inhabitante.

Exhi-

Nota quod
recensent
sententiam
aliorum, non
suam.

Nota, nec le-
via & facili-
ora, quae sint
bona ex omni
parte in ge-
nere morum,
fieri sine gra-
tia.

Eodem Vol.
pag. 196.
10.
Testimoni-
um Coronel-
li.

In eadem
sententia ste-
re, aut opus
aliquod morale
efficere, quod
siste Thomam
de Lemos
constat ex
Præfat. num. 6.

Exhibuit in iisdem Congregationibus de Auxiliis Summo Pontifici Paulo V. Tractatum *De viribus liberi arbitrii in natura lapsa* Gregorius Coronellus Augustiniani Instituti vir celebris: in quo Tractatu prop. 1. demonstrat hominem in statu naturæ lapsæ non posse ex ingentis viribus, absque speciali gratiæ Divinæ adjutorio veras virtutes comparare, aut opus aliquod morale efficere, quod comparatione finis naturalis sit vere bonum, ac veræ virtutis opus. Ubi vero demonstravit vir præclarus hanc esse mentem S. P. Augustini differentis lib. 4. contra Julianum de virtutibus Infidelium, refellit quod Molina, ejusque defensores dicunt, negasse Augustinum fieri posse ex solis naturæ viribus opera veræ pietatis ac supernaturalia, quod putant, à Concilio Arausicano II. significari illis verbis, *sicut oportet*; cum D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 2. statuatur hoc discrimen inter hominem integrum, & lapsum, quod ille quantum ad sufficientiam operativæ virtutis poterat velle & operari bonum suæ naturæ proportionatum,

quale est bonum virtutis acquisitæ, non autem bonum superexcedens, quale est bonum virtutis infusæ; sed in statu naturæ corruptæ etiam deficere ad hoc, quod secundum suam naturam potest, ut non possit totum hujusmodi bonum implere per suâ naturalia, quamvis, quia natura per peccatum non est totaliter corrupta, possit per propriam virtutem agere aliquod bonum particulare, ad statum vitæ præsentis, ejusque conservationem spectans. Concludit Coronellus non posse in hoc statu sine speciali gratiæ adjutorio fieri opera virtutis acquisitæ, sed ea tantum, quæ spectant ad vitæ conservationem; at in his quoque distinguit cum Augustino officium à fine, negatque fieri posse opera bona undeique ab homine lapsò, nisi per gratiam sanetur. Idem in suo Scripto, quod itidem apud nos autographum custoditur, docuit Jacobus Le-Bossu Benedictinus, selectus in iisdem Congregationibus de Auxiliis Theologus, ac Doctor Sorbonicus; cui alii ex parte PP. Prædicatorum subscribere.

Le-Bossu Co-
dice 3. ejus-
dem Archivii
pag. 250.

§. III.

Traditur articulo 28. & 29. Baji proscriptus sensus.

S U M M A R I U M.

1. Sensus damnatus propositionum 28. & 29. eruitur ex S. Augustino.

2. Ex Vasquez.

3. 4. 5. ex Turriano, Macedo, & Norisio.

Sensus dam-
natus arti-
culorum 28.
& 29. Baji.

Propositio Baji 28. *Liberum arbitrium gratia Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet*, & Prop. 29. *Peccatum est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*, idcirco ab Apostolica Sede fuerunt proscriptæ, quoniam Bajus nullum opus bonum admisit sine fide perfecta, & sine gratia sanctificante, affirmavitque omnia impiorum, atque infidelium opera infici & corrumpi à vitiosa cupiditate: in propositione autem 29. quemadmodum in 22. 37. & 62. idem nefarium dogma enuntiantibus, repressa quoque est censura acerbitas, verborumque procacitas.

gratia exspoliato inquit Augustinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 8. *Liberum arbitrium captivatum nonnisi ad peccandum valet: ad justitiam vero nisi divinitus liberatum, adjutumque, non valet.* Repetit libro de Sp. & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quidquam, nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via.* Ait Serm. 13. de Verbis Apostoli: *Si defuerit adjutorium Christi, nihil boni agere poteris.* Scribit Tract. 5. in Joannem: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Hæc, aliaque id genus innumera quis dixerit cum Bajanis articulis fuisse proscripta?

1.
Circa hunc
audiuntur
Patres &
theologi &
primò san-
ctus Augu-
stinus.

Hujusmodi quippe propositiones cum iis, de quibus institutus est sermo, coherentiam habent, nec damnandæ erant pronuntiata de libero arbitrio deliberante operante, & destituto qualibet gratia actuali. Etenim de ipso libero arbitrio

Itaque subscribendum Vasquesio 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 183. hæc asserti: *Ille ergo (Bajus) prædictam propositionem 28. Liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio nonnisi ad peccandum valet, quam habet lib. 2. de justitia, & virtut. impiorum cap. 9. in eo sensu in-*

2.
Vasquez.

Vasq. tom. 2.
in 1. 2. pag.
256.
telle.

tellexit, quem expressit aperte eodem libro cap. 4. & 5. nempe per auxilium gratiae intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum; nam prop. 59. & 60. notata in praedicta Bulla non admittebat ille distinctionem gratiae Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi distinguitur duplex hoc auxilium gratiae; atque ita asserbat illam solam operationem studiosam esse, quae est ex fide per dilectionem operante. Paulo infra: Hinc ergo recte constat, quam diverso modo sentiant Augustinus, & alii ejus discipuli de divino adiutorio, cum dicunt liberum arbitrium sine adiutorio divinae gratiae non nisi ad peccandum valere: loquitur enim de adiutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec justificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitae aeternae in anima efficiuntis, sed paulatim ad justificationem ipsam animam moventis: at hic auctor loquitur de auxilio gratiae Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu justificantis per affectum charitatis: quocirca longe diversa sententia ipsius fiat à sententia Augustini.

3.
Turrianus,
pag. 623.

Turrianus pariter Tract. contra errores Baji cap. 3. §. 1. posteaquam animadvertit Bajum negasse distinctionem gratiae moventis & inhabitantis, produxitque praemissum Vasqui judicium, Ex damnatione (inquit) propositionis 28. non sumitur argumentum contra opinionem assentium ad bonum opus morale requiri auxilium gratiae ordinis naturalis; ista enim opera ab his catholicis non dicuntur sanctificare formaliter. Ac idem judicium ferendum est de iis, qui ad bona opera moralia requirunt gratiam supernaturalem moventem; siquidem haec non est forma sanctificans, & à justificatione fecernitur. De proxima autem propositione 29. haec Turrianus: Primo circa hanc propositionem notandum est damnari censuram, deceptus vero est Michael Bajus, quia putabat omne opus bonum sanctificare &c. Id Turrianus confirmat ex quo clarissimi Theologi, & S. R. E. Cardinales amplissimi Toletus, ac Bellarminus docuerint nullam omnino tentationem absque gratia vinci, aut vitari posse; cum tamen Toletus aucto-

ritate Gregorii XIII. Lovanium missus fuerit ad componenda dissidia circa Bajanos articulos exorta, ac Bellarminus Lovanii extiterit, quando Bulla adversus Bajum fuit promulgata; & idcirco neuter sensum Baji potuerit ignorare. His deinde verbis Turrianus paragra- phum illum primum absolvit: Et licet admittat quis Augustinum sensisse, esse necessarium aliquod auxilium ad bene operandum moraliter; tamen Augustinus non sensit opus quodlibet ex auxilio gratiae factum sanctificare hominem, neque tale auxilium vocat gratiae inhabitantis, & sanctificantis, ut ipse deceptus sensit Bajus.

Franciscus Macedo in Cortina pag. 247. ait damnatum fuisse Bajanum dogma, quod Bajus vellet nullum bonum opus fieri posse à libero arbitrio, sine fide perfecta, & gratia sanctificante, laudans Norisium, quod ita Baji pravam sensum exposuerit in Vindiciis Augustinianis: quo P. Macedo testimonio omnem Bajani erroris criminationem idem Norisius refellit in Paralello, tom. 1. pag. 1343. Atque in Scrinio P. Macedo scribit hanc propositionem, Liberum arbitrium sine aliqua gratia in statu naturae lapsae nihil boni potest efficere, non tantum esse Augustini, & Synodi Arausicanae, verum etiam Joannis Maldonati in cap. 6. Joannis.

4.
Macedo.

Norisius autem cujus meminit Macedo, non solum ait liberum arbitrium per Spiritum Sanctum moventem, & sine Spiritu Sancto inhabitante posse bonum operari, ut diximus §. precedenti num 1. sed etiam ait in propositione 37. Cum Noris, tom. 1. Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, pag. 923. hoc est quod ex naturae solis viribus ortum ducit, agnoscit, censuram Baji, non vero assertum esse ab Apostolica Sede damnatum, cum in Arausicano canone 22. dicatur: Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum. Agnoscit praeterea sine gratia appetitum innatum, quo unusquisque ex Augustini sententia amat summum bonum; ac fatetur anathemate confixum esse dogma Novantium, qui ajunt omnia opera facta ab homine extra charitatem, & in peccato esse peccata, quod illa à conscientiae reatu vitentur: quo in luto Bajum haesisse vindicamus in priori dissertatione.

5.
Norisius.

§. IV.

Quomodo intelligendus sit textus Pauli ad Romanos XI. 23.
 Omne autem, quod non est ex fide peccatum est.

S U M M A R I U M.

1. Augustinianorum expositionem huius textus non convenire cum dogmate Baji, sed esse verè catholicam, probatur ex S. Augustino, & aliis.
2. Ex Theologis.

3. Ex ipsis adversariis.
4. Sententia aliquorum relinquitur intacta.
5. Discrimen inter sententiam Baji, & Augustinianorum.

Expositio
textus Apo-
stoli ad Rom.
14. Augusti-
nianorum &
saltem de fide acquisita in Deum, ita, ut
circa eundem
dogma Baji,
ac inter u-
trumque di-
scrimen pro-
batur ex Pa-
tribus & the-
ologis.

EXponere verba Apostoli ad Rom. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, de Fide Christiana, aut saltem de fide acquisita in Deum, ita, ut circa eundem opera illorum, qui Deum prorsus ignorant, nec propter illum operantur, bona non sint spectata circumstantia ultimi finis, non est subscribere Bajano dogmati circa infidelium opera, sed est sententia catholica, Augustiniana, atque ab omni censura immunis; tamen Bajanium sit dogma, ita Apostolicam illam sententiam explicare, ut peccatum dicatur quidquid non est ex fide, quæ per dilectionem operatur, & ex gratia sanctificante, aut in se malum & cupiditate infectum atque labefactum, quod non est à laudabili charitate.

1. Aperte hoc sequitur ex præmissis in 2. huius dissertationis paragrapho; & quisnam est alieius eruditionis tinctura linitus, qui ignoret expositionem hanc traditam ab Augustino, ab Eminentissimo Norisio cap. 3. Vindicarum §. 4. & cap. 4. §. 5. comprobata fuisse plurimis, & gravissimis monumentis? Augustinum exposuisse Apostolica verba de Fide Christiana, constat ex lib. 3. ad Bonifacium cap. 5. num. 14. de Gestis Pelagii cap. 14. num. 34. contra Julianum lib. 14. cap. 3. num. 24. aliisque ex locis. Certum quoque est, exposuisse eadem Apostoli verba de Fide Christiana S. Prosperum, Fulgentium, aliosque etiam à Sacris Interpretibus laudatos, præsertim ab Augustino Calmet p. 117. editionis Venetæ. Nec aliud doctissimus interpres ait adversus Augustinianam expositionem, nisi hanc litteralem non esse; quod parum, aut nihil nostra refert, modo Augustini explicatio non refutetur, quam Vindex Norisius fartam tectamque esse commonstrat. Verba enim, de quibus est sermo, accipere de operibus eorum, qui fide sunt

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

destituti, & in quibus non accedente supremæ gratiæ illustratione, nihil est laudis, Magnus Leo serm. 2. de Jejunio Pentecostes, ubi ait: *Apud nos fides sanctificat etiam manducantem; apud Paganos infidelitas polluit jejunantem*: unde extra Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. Prosper in Epistola ad Rufinum scribens: *Omne quod non est ex fide, peccatum est; ut scilicet intelligat iustitiam infidelium non esse iustitiam, quia sordet natura sine gratia*; atque in Carminè de Ingratis cap. 16.

*Omne etenim probitatis opus, nisi
semine vera
Exoritur fidei, peccatum est, inque
reantum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi
gloria penam.*

Julianus Pomerius lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 1. ubi postquam asseruit virtutes infidelium esse vitia virtutem imitantia, & in tantum declinari, ut nihil eis profuisse credantur, *Et quid dico (inquit) nihil profuerunt? Imo etiam nocuerunt, dicente apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est*. His adde Bonifacium II. in Epistola ad Sanctum Hilarium Arelatensem, S. Fulgentium cum Synodo PP. Byzacenorum in Sardinia Esulum, Pontificale Romanum in Ordinatione Subdiaconi: de quibus plura præcitatis in locis Augustinianæ doctrinæ Vindex clarissimus. Prætermittenda non sunt verba S. Remigii, & Eccl. Lugdunensis in libro de tribus Epistolis cap. 22. pag. collect. Maguini 105. *Verè enim mortua sunt omnia opera infidelium, non solum quando aperte vitii & peccatis serviunt, sed etiam quando naturalè bono, in quantum omnipotens creator tribuit,*

Y

tribuit, instigati, vel naturali lege com-
moniti, quæ quotidie in cordibus eorum
clamat: Quod tibi non vis, alii ne fece-
ris: Et omnia quæcunque vultis, ut fa-
ciant vobis homines, & vos eadem facie-
te illis; quædam bona opera, & velut
quasdam virtutes habere, atque exercere
videntur; quia fidem Dei, & Christi ejus,
vel ignorantes, vel odio habentes, aut et-
iam persequentes, quod ex illa fide non
operantur, omnino nec bonum opus, nec
vera virtus esse potest, quæ non procedit
ex radice veritatis & bonitatis. Dum
enim illa ipsa, quæ secundum homines vi-
dentur esse bona opera, nequaquam vera
fide ad Dominum referuntur, quem igno-
rant, nec propter eum agunt, sed aut pro-
pter quamdam honestatem, qua inter ho-
mines magni videantur, vel propter cupi-
ditatem alicujus commodi temporalis;
ipsa impietate infidelitatis, ipsa inflatio-
ne elationis, ipsa perversitate cupiditatis,
ita immunda & inquinata sint omnia,
ut apud Deum non virtutes, sed vitia ju-
dicentur. Unde Apostolus ait: Omne
quod non est ex fide, peccatum est, &c.

2. Quoniam vero ipse quoque Norisius
Probatio se- tanquam Bajanista traductus fuit, quasi
Theologis. Apostolicam sententiam de Fide divina
& habituali exposuerit: in refutatione
illata sibi Bajani erroris calumniæ, recte
de accusatoris fide expostulat, cum nul-
libi revera explicaverit Apostoli textum

Noris in Pa-
ralello tom. 1.
pag. 1346.

de Fide divina habituali: atque impo-
stura hujusmodi denudata, omnem à se
calumniam amoveret productis verbis Ma-
cedi ex tom. 2. Collat. pag. 597. Quo-
niam hæc expositio loci Pauli impugna-
tur ab omnibus contraria doctrinæ aucto-
ribus, imò & erroris à nonnullis audacio-
ribus accusatur, quales sunt recentiores
quidam PP. GALLI, quorum duo errorem
appellant; præterquam quod ego in Cor-
tina olim aliquos pro ea Patres, ac inter
eos Magnum Gregorium, & Bernardum
produxi: remitto lectorem ad eruditissi-
mum P. Henricum Noris, qui in ea,
quam superius laudavi, Pelagiana Histo-
ria, in Vindiciis cap. 4. §. 5. evidenter
ostendit, eam esse Ecclesiæ, Pontificum,
& Patrum locum illum Pauli de fide pro-
ut est virtus Theologica intelligentium.
Vide eundem P. Macedo in Cortina pag.
222. 229. & in Appendice ejusdem Ope-
ris pag. 72. ubi productis quibusdam S.
Bernardi testimoniis Augustinianæ inter-
pretationi coherentibus, Fremant, in-
quit, ac frendeant adversarii. Nemo
citra fidem, sine aliqua gratia rectum quid
& honestum agit. Quidquid id erit, à
gratia & fide erit. Peccabit qui prorsus

destituetur fide. Ita non Augustinus mô-
do, & Gregorius, sed Bernardus etiam
docuit. Neque hinc sequitur singulos in-
fidelium actus, & omnes actus peccata esse:
sed peccatum esse quidquid sine fide aliqua,
& gratia faciunt. Nam omne quod non
est ex fide, peccatum est.

Possumus ipsos adversarios nostros in
testimonium arcessere. Qui enim ad-
versus Norisium edidit sub nomine Bru-
nonis Neuffer Prodrumium Velitarem,
appellat quidem bardum, stultum, &
emota mentis hominem, qui censet Au-
gustinianam interpretationem Synodali
judicio definitam; at negare non aude-
t nonnullos acceperisse Paulinum locum de
Fide Divina; & lib. 1. cap. 6. num. 9.
hæc scribit: Itaque quod hic locus de
Christiana fide, in literali sensu non in-
telligatur, communis Doctorum & Inter-
pretum sententia est, non tamen de fide
certa; quod vero de fide divina intelliga-
tur in literali sensu, probabilis aliquorum
sententia est, quamquam minus probabilis,
& nullatenus de fide; aliquorum, inquam,
sed paucorum, si cum eorum numero con-
ferantur, qui secus sentiunt. In his ta-
men verbis duo notanda sunt: primum,
nec Norisium, nec nostratum aliquem
affirmasse, Augustinianam Paulinæ sen-
tentia expositionem de fide tenendam
esse: alterum, non esse paucos, qui illam
sectantur, atque amplectuntur. Quare No-
risius in suis præcitati Prodrumii castiga-
tionibus ait: Non dico definitum, sed non
perperam dictum contendo contra Marti-
nomum. Et infra: Omnes Episcopi id di-
cunt ex sententia Ecclesiæ Romanæ: mul-
ti tamen secus ipsi tenent, qui scriptis
aliud tradidere. Igitur hi etiam, qui
sententiam nostram ausi sunt Bajani dog-
matis insimulare, sibi met parum constan-
tes illam saltem probabilem fateri cogun-
tur, bardi ipsi, & mentis emotæ, & ea,
quibus laborant, vitia aliis attribuen-
tes.

Contra nos opinionem illorum Theo-
logorum, qui Paulina verba non de fide
Divina, sed de conscientia, sive ut inquit
Schola, judicio practico, & rationis di-
stamine, accipienda esse contendunt,
nulla animadversione insectamur, &
unumquemque in proprio sensu sinimus
abundare: quamquam & jure conten-
dere possumus, illam conscientiam non
esse undique rectam, quæ aliquo super-
næ gratiæ lumine non dirigitur, ideoque
ad concordiam revocari posse Augustini,
aliorumque specietenus diversam expo-
sitionem. Videtur enim mihi utramque

3. Probatio ter-
tia ex Theo-
logis Adver-
sariis.
Bruno Neuf-
ser pag. 33.

Animadver-
siones Norisii
sunt propria
ipsius manu
apposita Con-
dici Biblio-
theca Ange-
lica, ut alio
in loco mo-
nui.

4. Sententia a-
liquorum
relinquitur
intacta.

3. Anselm. in complecti S. Anselmus, dum inquit: Epist. ad Rom. cap. 14. pag. edit. Colon. ensis, 109. Seripandus e- Velut si quis (verbi gratia) castitatem crederet esse malum, & viveret castus, profecto peccaret. Et propterea omnis infidelium vita peccatum est, nihilque bonum est sine summo bono. Ubi enim deest agnitio aeternae & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus. Vide Seripandum in Epistolas Pauli.

Sententia
Baji.

Cum itaque Augustiniana Interpretatio expungi & stigmati notari non debeat; ex alio autem capite sub Bajanis articulis lateat dogma veneficum: dicendum est Michaeli Bajum, ubi affirmavit omnia infidelium opera esse peccata, peccatum accepisse pro eo, quod intrinsecus malum est, atque à cupiditate corrumpitur; ac præterea in infidelibus ante fidem perfectam, & in impiis ante gratiam sanctificantem, nullam fidem in-

choatam, nullam supernam illustrationem, nullamque bonam voluntatem admisisse, ut recte & honeste operentur. A quo nefario dogmate plurimum discrepat sententia nostra, quæ in infidelibus agnoscit complura bona opera ex fide quadam inchoata, & ex gratia, qualis fuit in Cornelio, priusquam ab Apostolo Petro Christiana fide imbueretur: complura item, quæ licet spectata circumstantia ultimi finis non bene fiant, non semper tamen à noxia cupiditate procedunt, ut sæpenumero dictum est. Quamobrem Philippus Van-Waure in Opusculo, cui titulus, *Divinus Gratiae Prædicator Apostolus per se docens Romanos*, cap. 14. præmissa, atque illustrata sententia nostra, *Sit prohibita*, inquit, *in sensu Bajano male contorta Augustini sententia; non est talis simpliciter, nec ut Augustiniana. Ne igitur propter Bajum eripi sinamus nobis Augustinum: neque enim non est pro patria miles armandus quia contra patriam nonnulli arma sumpserunt.*

Sententia
Augustinianorum.

Edit. Lovaniæ
ann. 1688.

§. V.

*De Augustiniana interpretatione verborum Apostoli,
Sive ergo manducatis, &c.*

S U M M A R I U M.

1. Discrimen sententiæ Augustinianorum à Bajismo probatur.
2. 3. 4. Confirmatur ex S. Augustino, Basilio, & D. Thoma.
5. Falsa sequela Anonymi, & roboratur Authoris sententia ex Cardinale Bona.
6. Declaratio Erroris Baji.

7. 8. Confirmatio Sententiæ Augustinianæ.
9. Eadem Sententia probatur ex universa facultate Theologica Lovaniensi, cujus sententia.
10. Est media inter sententiam D. Thomæ, & Baji.

Sententia
Augustinianorum & discrimen à
Bajismo.

EXponere verba Apostoli 1. ad Corinth. x. 31. *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, & quæ habentur cap. XVI. 14. *Omnia vestra in charitate fiant*, non de consilio, sed de præcepto, quo unusquisque deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum finem ultimum, adeo, ut opera, quæ ita non referuntur, non sint bene facta, nec bona secundum omnem rationem; exponere, inquam, hoc modo verba Apostoli, non est consentire Bajo singula infidelium opera damnant, sed est Catholicam, Augustinianam, atque, ut nos arbitramur, verissimam tenere sententiam: quamquam Bajani sint, qui censent omnia opera deliberata in Deum referenda esse *per charitatem* ba-
R. P. Berti Theol. Tom. IX.

bitualem, aut quæcunque à charitate non procedunt, esse *intrinsecus* peccata, & à cupiditate viciari.

De præcepto enim referendi omnia opera deliberata in Deum interpretantur Apostolica verba Augustiniani Theologi, quos commemoravi §. 2. num. 2. & 3. Lege unum, vel alterum, puta Joannem Libens in Quæstionibus selectis cap. 3. Aurelium Piette de Actibus Humanis q. 1. Leonardum Vanroy q. 2. ac percipies nostrates singulos tradere, quod revera teneamur actiones omnes deliberatas in Deum ultimum finem referre, idque demonstrare pluribus argumentis: inter quæ præcipua sunt, quæ petuntur ex præcepto diligendi Deum super omnia, ex præcatis Pauli-

I.
Propositio
ac probatio-
nes.

linis testimoniis, atque ex lucubrationibus Magni Augustini adversus Julianum, ceterosque hæreticos Pelagianos. Qui hæc ignorat, præcipua Augustinianæ Theologiæ asserta penitus ignorat.

2. Nec putandum est, hujusmodi interpretationem esse commentum Bajanistarum: germana est enim, & perspicua Sanctissimi Protoparentis doctrina. Qui libro de Correctione & Gratia cap. 3. num. 5. ait, *Præcipit Apostolus dicens:*

Omnia vestra cum charitate fiant. Et quidem Augustinianæ doctrinæ veluti elementa sunt, aliud esse *uti*, aliud *frui*. Frui nihil aliud esse, quam *alicui rei in-bæverere propter se ipsum*; uti autem, *quod in usum venit, ad id quod est amandum*, referre, lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 4.

Tom 3, pag 6. VII, pag. 91. x, pag. 602. perverſitatem esse fruendis uti velle, atque utendis frui, de Civit. Dei libro XI. cap. 25. Sine amore Creatoris nullis quemquam bene uti creaturis, libro IV. contra Julianum cap. 3. num. 33. In iis ergo operibus, quæ ad Deum non referuntur, non fruimur Deo, ac proinde perversitas aliqua, non plena rectitudo invenitur. Aliud Augustinianæ doctrinæ fundamentum est, solum Deum esse finem creaturæ rationalis, quoniam reperiri nequit bonum aliquod, in quo beata sit, nisi Deus, 1. Confess. cap. 1. & de Civit. Dei libro 12. cap. 1. cumque finibus, non officiis virtutes sint discernendæ, nequeunt illa opera virtutis laudem habere, quæ non fiunt propter quod fieri debent, nempe propter Deum; quoniam quæcunque serviunt carnalibus delectationibus, vel quibusque commodis, & emolumentis temporalibus, Deo non serviunt, in ultimum finem non ordinantur, nec propter hoc fiunt, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit. Atque hoc principio innixus demonstrat sapientissimus Augustinus adversus Julianum libro IV. num. 21. opera, quæ non referuntur in Deum, etsi officio videantur bona, ipso non recto fine esse præva. Tertium doctrinæ Augustinianæ, imo naturalis & Divinæ legis principium est, finem illum ultimum, ad quem conditi fuimus, cum sit summum & incommutabile bonum, diligendum esse toto corde, tota anima, tota mente: id vero hæc ratione diligitur, in quod omnem cogitationem, omnem vitam, & omnem intellectum conferimus, & quidquid aliud diligendum in animum venerit, in illius dilectionem refertur; ut inquit S. Pater in 1. de Doctr. Christiana cap. 22. num. 21. Si enim quod extra Deum diligitur propter Deum; jam dilectio

non refertur in finem ultimum: si non refertur in finem ultimum; summum bonum non amatur toto corde, tota anima, ac tota mente; si hoc autem non contingit, non servatur primum, ac maximum universæ legis mandatum. Hæc sunt doctrinæ S. Augustini principia Theologis omnibus notissima: ex quibus evidenter consequitur, non consilium, sed præceptum in verbis Apostolicis contineri.

Idem præceptum referendi delibata opera in Deum agnoverunt cum Augustino alii Patres, ii etiam, qui data opera adversus Pelagianam hæresim non scripserunt. Magnus enim Basilius in Regulis fufius disputatis Interrog. v. ait: *Christianus si actiones suas omnes, si ve majores, si ve minores ad Dei voluntatem direxerit, is sine controversia, & egregie opus illud perficit, & simul assiduam illius in animo sibi memoriam conservat, à quo id jussus est facere, verèque illud dicere poterit: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear, item Pauli præcepto illi satisfaciet, si ve manducatis, si ve bibitis, si ve quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite.* Similia S. Ambrosius lib. 2. in Lucam num. 84.

4. Angelicus etiam Doctor Sanctus Thomas Aquinas, tamen à pluribus in contrariam sententiam trahitur; attamen tum ab instituti nostri scriptoribus, tum à Vincentio Contensono clarissima Prædicatorum Familiæ, dicitur præceptum illud Apostolicum agnovisse. Et revera fulgidissimum illud Scholarum Lumen Thomas lectione VII. in caput x. Epistolæ 1. ad Corinth. inquit: *Habito quando licet de idolotbytis comedere, & quando non; hic ostendit quid in utroque debent intendere. Primo respectu Dei, quia debent querere gloriam ejus: secundo quid respectu proximi, quia debent cavere ejus offensam. in prima, primo inducit actum multiplicem; secundo persuaadet actum intentionem debitam. Dicit ergo, si ve ergo manducatis, si ve bibitis, quæ sunt opera necessitatis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, & cum invocatione Creatoris ex intentione ut Deus laudetur & glorificetur. Lectione item 2. in cap. 16. ejusdem Epistolæ ait Sanctus Thomas: *Omnia vestra in charitate fiant, id est, omnia debent referri ad finem charitatis, scilicet ut fiant propter Deum, & proximum.* Rursus in 2. sentent. dist. 40. art. 5. ad 7. hæc S. Thomas: *Ad septimum dicendum quod hoc**

Tom. III. pag. 11.

Tom. x, pag. 596.

Tom. 7. pag. 301.

3. Probatur ex S. Basilio.

Tom. 2. edit. Paris. Moreliana p. 423.

Tom. 1. nova edit. p. 1309.

4. Probatur ex S. Thoma.

S. Thomas tom XVI. edit. Venetiæ pag. 72.

ibid. pag. 94.

Tom. 6 pag.
1332.

boc dicitur, Omnia in gloriam Dei facite, potest intelligi dupliciter: vel affirmative, vel negative. Si negative, sic est sensus, Nihil contra Deum faciatis, & hoc modo præceptum est; & sic præceptum hoc præteritur vel per peccatum mortale quod contra Deum fit, vel per peccatum veniale, quod præter præceptum, vel præter Deum fit. Si autem intelligatur affirmative; hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus sequentibus, sicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipsum ordinatis, & sic adhuc præceptum est, & contingit omissionem ejus esse venialem, aut mortalem, sicut dictum est. Vel ita, quod ordinatio actualis in Deum sit actu conjuncta cuilibet actioni nostræ; & sic est consilium. Præterea in Questionibus disputatis de Charitate art. xi. ad 2. hæc S. Thomas: Ad secundum dicendum, quod omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita, sicut non est possibile quod semper de Deo cogitetur, hoc enim pertinet ad perfectionem patriæ: sed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur. Ad cujus evidentiam considerandum est, quod sicut in causis efficientibus virtus primæ causæ manet in omnibus causis sequentibus, ita etiam intentio principalis finis virtute manet in omnibus finibus secundariis: unde quicumque actu intendit aliquem finem secundarium, virtute intendit finem principalem, sicut medicus dum colligit herbas actu, intendit conficere potionem, nihil fortassis de sanitate cogitans, virtualiter intendit sanitatem, propter quam potionem dat. Sic igitur cum aliquis se ipsum ordinat in Deum sicut in finem in omnibus, quæ propter se ipsum facit, manet virtute intentio ultimi finis, qui Deus est: unde in omnibus mereri potest, si charitatem habeat. Hoc igitur modo Apostolus præcipit, quod omnia in Dei gloriam referantur. In responsione autem ad proximam objectionem docet Theologorum decus, nequaquam sufficere, ut præceptum illud Apostolicum adimpleatur, relationem operum duntaxat habitualem, immediate subiciens: Ad tertium dicendum, quod aliud est habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter. Habitualmente referre in Deum & qui nihil agit, nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens: sed virtualiter aliquid referre in Deum est agentis propter finem ordinantis in

Tom. 8. pag.
270.

Deum; unde habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto: sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto charitatis, cum hoc nihil aliud sit, quam habere Deum ultimum finem. Insuper Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 83. art. 14. ubi quærit utrum oratio debeat esse diuturna, in quæstionis solutione ita loquitur: Dicendum, quod de oratione dupliciter loqui possumus: uno modo secundum se ipsam, alio modo secundum causam suam. Causa autem orationis est desiderium charitatis; ex quo procedere debet oratio, quod quidem in nobis debet esse continuum vel actu, vel virtute: manet enim virtus hujus desiderii in omnibus, quæ ex charitate facimus. Omnia autem debemus in gloriam Dei facere, ut dicitur 1. ad Corinth. 12. & secundum hoc oratio debet esse continua, &c. Denique, ne loca omnia, quæ ex D. Thoma produci possunt, in medium proferam, Opusculo xviii. quod est de perfectione vitæ spiritualis, cap. 5. hæc de præcepto charitatis literis tradidit: Alio vero modo ex toto corde, mente, anima & fortitudine Deum diligimus, si nihil nobis desit ad divinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referamus; & hujus divinæ dilectionis perfectio datur homini in præcepto. Primo quidem, ut homo omnia in Deum referat, sicut in finem, sicut Apostolus dicit 1. Corinth. 10. Sive manducatis, sive bibitis, vel aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite: quod quidem impletur cum aliquis vitam suam ad Dei servitium ordinat, & per consequens omnia, quæ per se ipsum agit, virtualiter ordinantur in Deum, nisi sint talia, quæ à Deo abducant, sicut sunt peccata: & sic homo diligit Deum ex toto corde. Secundo, ut intellectum suum homo Deo sufficiat ea credens, quæ divinitus traduntur, secundum illud Apostoli 2. Corinth. In captivitatem redegentes omnem intellectum in obsequium Christi; & sic Deus diligitur ex tota mente. Tertio, ut quæcumque homo amat, in Deo amet, & universaliter omnem suam affectionem ad Dei dilectionem referat; unde dicebat Apostolus 2. Corinth. 5. Sive mente excedimus Deo, sive subii sumus vobis. Charitas enim Christi urget nos: & sic Deus ex tota anima diligitur. Quarto, ut omnia exteriora nostra verba, & opera ex divina charitate firmentur, secundum illud Apostoli, Omnia enim vestra in charitate fiant: & sic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic est ergo tertius perfectæ dilectionis divinæ modus, ad quem omnes ex necessitate præcepti obligantur. Ex his

Tom. 11. pag.
198.

Tom. 8. pag.
1152.

his verbis Angelici Præceptoris, quæ integra, & quoniam perspicua sunt, absque commentariis Interpretum proferenda esse existimavi, animadvertat prudens lector, num Augustinenses Theologi jure etiam Sanctum Thomam trahant in partes suas; & an explicare præmissa Paulina verba de præcepto referendi in Deum *virtualiter* omnia opera deliberata, idem sit ac defendere damnata dogmata Baji. Illud sane nemo unus negare poterit, universos Augustiniani Ordinis Doctores de patrocinio Magni Aquinatis in sententia de referendis in Deum operibus gloriari, & loca superius exscripta aut evidenter, aut saltem probabiliter eidem sententiæ præsidium & fulcrum addere. Quale autem judicium ferri nunc debeat de summa Anonymi libertate, qua ipsamet sententia laceratur atque proscinditur, universis, qui præjudiciis minime abripiuntur, imo his quoque, necnon assiduo & falso criminatori, dijudicandum, pronuntiandumque relinquo.

5.
Falsa sequela
Anonymi, &
sententia
probat ex
Cardinali
bona.

Profecto qui in ea opinione persistit, cui Anonymus iste adharens ait, repetit, ad ravim usque proclamat, Bajanos esse, Jansenianos, Quesnellianos, & si id parum videtur, pseudoaugustinenses, subdolos, ac temerarios Apostolicarum Constitutionum violatores & contemptores, eos omnes, qui in Deum opera, quæ cum deliberatione fiunt, non quidem continuo, ac semper repetito charitatis actu, sed eo præmissa, elicitis statim congruisque temporibus, adeo, ut virtualiter perseveret, referenda esse definiunt; is calumniâ, qua nos afficit, non tantum impetit sodales nostros per celebres, inter quos eminent Belgæ omnes, duoque viri summi, ac purpura æque ac doctrina fulgentes Hieronymus Seripandus, & Henricus Norisius, verum etiam alios plures superius recensitos, & judicio quidem nostro, etiam Scholarum Lumen, beatissimum Thomam. Nulla autem ratione parcat venerando nomini piissimi, integerrimi, doctissimi viri Joannis S. R. E. Cardinalis Bonæ; qui Augustinianam doctrinam majori, quam quispiam nostratum fecerit, energia tradidit, explicavit, & veluti irrefragabile axioma inter principia, & documenta christianæ vitæ inferendam, ac proponendam existimavit. Etenim in libro, quem inscripsit, *Principia vite christianæ*, ediditque Romæ jam Vaticana purpura condecoratus, §. 29. primæ partis hæc docuit: *Sententia Apostoli est, omnia opera ad Deum, ejusque gloriam referenda*

Bonap. Pen.
edit. 222.

esse, ut veræ virtutis rationem consequantur. Sive, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, 1. Cor. 10. 31. & alio loco: Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo, & Patri per ipsum, Colos. 3. 17. *Quidquid enim boni à nobis fit, quod non fit propter Deum, etsi officio videatur bonum, deficiente tamen recto fine, malum est: finibus enim, non officiis virtutes à vitiis discernuntur. Est autem officium id, quod faciendum est. Quod si rebus creatis inhaeremus, & ipsas propter se diligimus sine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas est, dicente Joanne Apostolo: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt, 1. Joan. 2. 23. Ratio est, quia in hoc mundo tanquam peregrini sumus, & viatores, qui ad patriam pergimus: creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eo feramur, quo tendimus. Deus vero diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est, & finis ultimus, in quo solo requies, appetitus, securitas fruitionis, & tranquillissimum gaudium invenitur. Hunc finem si quis ignorat, recte quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem verum omnium fine, jam scimus, quo dirigenda sint actiones nostræ, & quo omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimes consensu asserant, quasdam actiones humanas nec bonas ex se nec malas esse, quales sunt ambulare, comedere, dormire: docent tamen eum peccare, qui re ipsa dormit, edit, ambulat, & hæc non refert ad ultimum finem, quia deficit à prima, & universali regula humanarum actionum, quæ est idem finis, ad quem quidquid agimus, dirigere oportet. Et hoc est quod Dominus dixit: Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit, Matth. 6. 22. *Oculus iste intentio est, qua quisque peragit opus suum, quæ quidem intentio si non fuerit recta, totum opus tenebrosum erit. Non est autem recta operantis intentio, nisi quidquid agit ad summum bonum, refundat. Omne bonum desursum est, & quidquid ab illo defleat, malum est. Aurea sane verba, & Augustini mente, corde, & ore prolata: à quibus criminatores si ostenderit nos vel latum unguem discessisse, gratias illis agemus plurimas, & quamlibenter errores, in quos prolapsos nos fuisse autumat, retractabimus: non enim sumus**

mus in erroribus pervicaces, sed in veritate inquirenda solliciti, atque, si forte lapsi fuimus, ad nos emendandos, corrigendosque parati.

Jacobi Fontana p. 2.
pag. 686.
6.
Declaratio
erroris.

Quoniam de Joanne S. R. E. Cardinali Bona mentionem feci; prætermittendum non est, Propugnatores Constitutionis *Unigenitus* ad elevandam piissimi ac doctissimi Scriptoris auctoritatem, in propositionem 53. Quesnellii cap. xi. num. 2. tria reponere: primum quod in Opere de Principiis Vitæ Christi p. 1. §. 29. *relationis* nomine intelligi debeat non relatio *actualis*, sed *habitualis & implicita*, quam sufficere tradiderunt Patres & Theologi: deinde nulla veritatis specie asseri *unanimum Theologorum consensum*, si recentior ille intelligatur de præcepto referendi *actu continuo singula ad Deum opera*, ut statuerunt Bajus, Jansenius, & auctor Tyrocinii Theologici, id est, Macarius Havermans; cum ea sententia à Catholicis omnibus refutetur: demum *Recentioris illius pietatem fuisse aliquando à Novatoribus circumventam*, ut colligitur ex decreto, quo anno 1676. die 22. Junii ejus *Liber*, seu *epistola* typis edita, *approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*, confixus est una cum pluribus Novaturiensium libris: quamvis Auctoris famæ Sacra Congregatio pepercerit, eandem Epistolam non ipsi tribuens, sed eam referens veluti *ejus nomine editam*: quam moderationem Quesnellius non ferens inter cæteras adversus decretum illud contumelias hanc effudit, quasi mala fide in dubium Sacra Congregatio revocasset, an Opusculum ejus esset, cujus nomine prodiiit.

7.
Confirmatur
sententia.

Verum hæc primum sententiam confirmant nostram; nam si Bajus, Jansenius, horumque discipuli statuerunt opera singula deliberata in Deum referenda esse *actu continuo charitatis*; multum à Bajo, & à Jansenio discrepant, qui docent sat esse, si referantur per *charitatem imperfectam, ac virtutalem*. Deinde quod attinet ad Eminentissimum piissimumque Cardinalem Bonam, affirmo nullum in ejus scriptis extare verbum, quo exigatur ad singula opera *charitas actualis*, ideoque inanem fore suspicionem, si quis opinaretur virum præstantissimum de hujusmodi charitate fuisse locutum, atque sententiæ à Catholicis reprobatae adhæsisse. Nec præterea Cardinalis amplissimus jure reprehenditur, quod scripserit assentiri sibi Theologos consensu unanimi; quoniam verba illa, *Licet unanimi consensu asserant*,

quasdam actiones humanas nec bonas ex se, nec malas esse, exprimunt consensionem Theologorum unanimum in admittendis operibus, *quoad objectum & secundum speciem*, ut Scholastici inquirunt, *indifferentibus*; in quo utique Theologi universi consentiunt; quamquam & insententia de referendis in Deum operibus, non patet, sed quamplurimi ex Orthodoxis una conspirent. Aperte insuper falsum est, quod doctissimus Cardinalis relationem aliam tradiderit præter illam, quæ est ex charitate saltem virtuali: quod ex illius verbis apertissimum esse puto. Enimvero relatio, qua non inhaerentes rebus creatis ipsas diligimus ulteriori ordinatione in Deum, & qua omnia virtutum officia diriguntur ad ipsum Deum, quatenus diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est (de qua relatione constat in *Principiis vitæ Christianæ* §. 29. sermonem institui) est illa relatio per charitatem, quæ à nobis defenditur, non autem *habitualis & implicita*, prout hæc explicatur ab adversariis. Quod postremo ait Pontificiæ Constitutionis defensor, *pietatem* Cardinalis eximii à *Novatoribus circumventam*, nimia libertate ac falsitate dictum est, nullaque ratione evinci potest ex condemnatione, quam subiit *Liber*, seu *Epistola sub nomine Eminentissimi Domini S. R. E. Cardinalis Bonæ approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*. Sciendum quippe est, revera extare librum ita omnino, nulloque vocabulo excepto, inscriptum, in quo auctor demonstrare nititur quod Cardinalis Bona commendans & approbans opus Germani Philalethis approbaverit simul hæresim Jansenianam ab Innocentio X. & Alex. VII. damnatam: ideoque in parvo eo libro Epistolæ piissimi Cardinalis præmittuntur septem paragraphi ad evincendam Philalethis cum Jansenio concordiam, præsertim in deneganda libertate, & asserenda impossibilitate divinorum præceptorum. Recte itaque ac provide istiusmodi Opusculum proscriptum fuit; & hæc proscriptio non demonstrat pietatem Cardinalis omnium memoriæ dignissimi fuisse *circumventam à Novatoribus*; sed ostendit potius eundem Cardinalem in approbatione operum Philalethis, quibus titulus, *Triumphus Thomistarum*, minime approbasse Jansenianam hæresim, ut contendit memorati Opusculi auctor. In nullam ergo Joannis Cardinalis Bonæ reprehensionem, sed in defensionem laudemque cedit ejusdem Opusculi condemnatio. Neque illud certum est,

in

in *Triumpho Thomistarum* comprehendi hæresim Jansenianam, cum idem Opus immune evaserit à censura; ac inverisimile sit Sacram Congregationem in illud minime animadversuram fuisse, si in eo Jansenii deprehendisset errores. Verum etiam si Epistola, de qua sermo est, prohibita diceretur ob præfixum illum titulum, *Approbans doctrinam Germani Philaletis*, non à Cardinali Bona, sed ab ipso Philalethe Epistole additum, propterea quod Sacra Congregatio noluerit Philaletis scripta in maximo haberi pretio, & censeri approbata à piissimo doctissimoque Purpurato; non hinc tamen deduceretur censura subjectam esse sententiam de operibus deliberatis in Deum referendis; primum quia de hac sententia in laudata Epistola nec minimum extat verbum: deinde quia eadem sententia traditur in Opere non censura perstricto, sed summo opere commendato, divisim quoque & saepe proculso, & ad communem utilitatem in Italicum idioma translato: demum quia non tantum Cardinalis Bona, sed alii complures in hac dissertatione laudati, & Orthodoxi eidem sententiæ adhaeserunt. Atque ex dictis etiam eruitur perperam Quesnellium, ut narrat Auctor Causæ Quesnellianæ cap. 13. in Sacram Congregationem debacchari, quod in damnatorum librorum indice ita recensuerit Epistolam, de qua loquimur, *Epistola sub nomine Eminentissimi Domini Joannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philaletis Episcopi*, quia revera extat liber cum hoc titulo censurâ dignissimus: quamquam si etiam Epistola ad Philalethem dicatur proscripta, sive propter productam rationem, sive propter aliquam aliam; laudanda summo opere foret, non arguenda Sacræ Congregationis moderatio; ut recte adversus Quesnellium ait Propugnator Constitutionis *Unigenitus*, jure Novatores, sed immerito eximium Cardinalem exagitant. At in viam, à qua deducti fuimus, redeundum.

Censure de l'Apologie des Casuistes par M. l'Archevesque de Bourges. Anne de Lezy de Vantadour.

8. Confirmatur ulterius.

Sententiam de operibus omnibus deliberatis in Deum charitate saltem virtuali referendis comprobant insuper & commendant Galliarum Antistites, non ii tantum qui *Apologiam Casuistarum* perstrinxere censuris, verum etiam centum illi Episcopi, qui latentem in Quesnelli assertionibus pravitatem acerrime sunt infectati. Archiepiscopus enim Burgensis Aquitanie Primas in sua *Censura* edita die sexta Februarii anno

1659. invehitur in illius *Apologiae* auctores, eoquod scripserint pag. 165. prælaudatam sententiam erroneam esse, atque inter Janseniana dogmata rejiciendam: „Mais si ils n'ont que les erreurs de S. Cyran, & de Jansenius à nous debiter, qui tiennent pour maxime que les Chrétiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'action vertueuse s'elle n'est commandée par la charité, nous n'approuvons point ces erreurs.„ In quam Apologistarum assertionem ita Burgensis Antistites: „Leur doctrine n'est pas celle de Dieu; tant s'en faut elle y est tout opposée. Cette loy divine ordonne d'aimer Dieu de tout son cœur; Jésus-Christ le presche; S. Paul écrit que nous devons toujours marcher dans l'amour: *Ambulate in dilectione*; que toutes nos actions soient faites dans la vue de Dieu; & que nous rapportions même ces actions animales du boire & du manger à cette dernière fin: *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite*; en fin que tout soit fait dans la charité: *Omnia vestra in charitate fiant*; parce que sans la charité on ne peut plaire à Dieu, & que c'est cette divine vertu, qui comme la forme de toutes vertus rend les hommes vertueux, aussi bien qu'elle les fait saints & parfaits, selon la doctrine de l'Apôtre dans un chapitre entier de son Epître aux Corinthiens. Et selon la doctrine de l'Apologie nous ne sommes pas tenus d'agir par cette vertu & c'est même une erreur de la croire.„

Censura in eandem *Apologiam Casuistarum* edita à Vicariis Generalibus Archiepiscopi Parisiensis, Joanne Baptista de Contes, & Alexandro de Hodeneq. num. 30. hæc habet: „Cette doctrine (quæ continetur in Apolog. pag. 165.) entant qu'elle condamne d'erreur l'opinion qui soutient que les Chrétiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'actions vertueuses, s'elle n'est commandée par la charité, est téméraire, & injurieuse à plusieurs Pères de l'Eglise.„

Archiepiscopus quoque Senonensis in suo *Mandato* die 3. Septembris anno 1658. Censura v. in præcitata *Apologistarum* verba, *Hæc propositio* (inquit) *quatenus erroris accusat sanctissimam doctrinam, qua Christianis omnibus præceptum asseritur, ut actus omnes suos ad Dei honorem actu scilicet vel virtute referant,*

Censure par Messieurs Les Vicaires Generaux de Mons. l'Eminentissime Card. de Paris du 23. Aoust. 1658.

Ordonnance de Monsieur l'Archevesque de Sens Louis Henry de Gondrin.

ferant, temeraria & falsa est, Patribus, S. Thoma, & clarissimis Theologia Doctoribus injuriosa, qui in his Sancti Pauli verbis, Omnia vestra in charitate fiant, & in illis item, Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud agitis, omnia in Dei gloriam facite, verum præceptum semper agnoverunt, quod violari sine aliquo peccato vel mortali, vel veniali non potest.

Lettre Pastorale de Monseigneur l'Evêque de Belloy, le 12. Novemb. 1658. Nicolaus Comte de Belloy, Præsul Belloyacensis hæc scripsit: *Apolo- gie de Casuistes pag. 165.* „L'amour de Dieu, qui est le grand commandement de la Loy, n'est plus qu'un conseil de bien-seance selon les principes rui- neux qu'il s'efforce d'establi; & il condamne comme des erreurs les sentimens orthodoxes de ceux qui soutiennent appres S. Paul & S. Thomas, que les Chrestiens sont obligez d'avoir pour fin la gloire de Dieu dans toutes leurs actions, & de les luy rapporter ou ac- tuellement, ou par un'intention virtuelle.„ Episcopus itidem Ebroidensis in sua Censura die 15. Januarii 1659. ait: „Nous avons jugé que ce livre de l'A- pologie pour les Casuistes détruit les devoirs de l'homme envers Dieu, fai- sant passer pour une erreur qu'il soit obligé d'aimer Dieu en toutes ses ac- tions.„ Similia leguntur in Censura Illustrissimi Episcopi Vincienfis inserta Diocesana Synodo anni 1659. atque in *Ordinationibus*, uti vulgo appellantur, aliorum doctissimorum Gallicanæ Eccle- siæ Pastorum.

Nec tantum, ut dixi, illi Galliarum Antistites, qui censuris perstrinxerunt adhuc. *Apologiam Casuistarum*, ab Apostolica etiam Sede præscriptam ac reprobam; Unigenitus sententiam propugnantium relationem operum in Deum per virtutalem chari- tatem, appellant sanctissimam, ab Apo- stolo traditam, ac Patribus, Theologis- que præstantissimis probatissimam, temeritatis & audaciæ eos arguentes, qui eandem orthodoxam piissimamque sen- tentiam tanquam erroneam & Jansenia- nam carpunt & vellicant; sed & cen- tum Episcopi in *Explicationibus* celebra- tæ Constitutionis *Unigenitus*, quas non semel in his Apologeticis disquisi- tionibus laudavimus, eandem sententiam amplectuntur, eique adversantes simili- ter notant, dum articulo 4. inquirunt: „L'obligation de rapporter à Dieu toutes ses actions, renfermée dans le pre- R. P. Berti Theol. Tom. IX.

mier precepte, fait partie du culte, que nous devons au foyvre in Estre, & de la gloire, que nous sommes obligez de lui rendre. La doctrine qui enseigne cette obligation a de trop grands fondemens dans l'Ecriture (a) & la tradition (b) pour souffrir que des Auteurs temeraires osent la combattre, &c.„ Jure itaque meri- toque Augustinenses Theologi asserunt suam de referendis in Deum operibus omnibus deliberatis sententiam nullate- nus cum quinquagesima tertia, aliisque Quesnellianis propositionibus conveni- re, quando præter tot, ac tantos Theo- logos eidem sententiæ adhaerentes, Cle- rus Gallicanus data opera Quesnellianos errores refellens, illam ab his immunem, ac fartam, tectam, necnon firmissimis fundamentis innixam, ac talem, quæ temere & inconsiderate à quibusdam Auctoribus oppugnatur, tam splendido testimonio declaravit. Quare recte sa- pienterque Aurelius Piette de Actibus Hum. qu. 1. §. 6. *Sententiam hanc (ait) in Bulla Unigenitus mansisse illiba- tissimam censuit Clerus Gallicanus, imo quantum pro ea stet colligi potest ex illis Elucidationibus, quas circa illam Consti- tutionem dedit anno 1720.* demonstrat- que vir eximius quanti declarationes il- læ Cleri Gallicani sint faciendæ, cum ex- amini & discussioni omnium Episcopo- rum Gallia subjectæ fuerint, ac tandem approbatæ & signatæ ab Episcopis plus- quam centum, ut constat ex Epistola Episcopi Sveslionensis ad Episcopum Bo- noniensem, Constitutionis *Unigenitus*, & memoratarum Explicationum hostem atque arroforem.

Nostra demum sententia de referendis virtualiter in Deum operibus deliberatis non solum defenditur à Theologis lau- datis §. 2. & 3. à Galliarum Episcopis nuper commemoratis, & satente Jacobo Fontana à quibusdam Lovaniensibus, verum etiam fere ab universa Lovanii Theologica Facultate; quæ anno 1677. ab Apostolica Sede humillima supplica- tione postulavit, ut ad examen ac tru- tinam revocaretur doctrina, quæ in his articulis de virtutibus Theologicis con- tinetur. 1. *Quod tametsi aliqui Schola- stici accipiant charitatem pro sola Dei dilectione, quæ est nostra cum eo per pec- catorum remissionem amicitia; tamen S. Augustinus, & alii Patres eam sumere soleant pro quavis supremi Boni causa pro- pter se dilectione.* 2. *Quod omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter qui- dem in eo delinquatur, debeat ex tali cha- ritate procedere, ac per ipsam referri in* Domi-

(a) ad Cor. cap. 10. 31. Ibid. cap. 16. 14. Ibid. ad Colof. cap. 3. 17. (b) 3. Basil. Reg. fusius disput. inter- rog. 5. in Reg. brev. inter. 195. & 196. lib. 1. de Bapt. cap. 2. tom. 2. p. 659. s. Au- gust. de cor- rept. & grat. cap. 3. Id. En- chir. cap. 121. S. Thom. 1. 2. qu. 100. art. 10. ad 2. & in Corp. Id. 2. qu. 69. art. 1. Aurel. piet- te p. 2. p. 40.

9. Probatur ex universa Lo- vaniensi theologica Facultate.

Dominum Deum. 3. Istam tamen relationem non debere fieri per charitatem perfectam, sed sufficere eam fieri per imperfectam: nec opus esse relatione ex charitate actuali, sive ex charitate super quam fiat actualis reflexio, quia hæc continua reflexio est in hac vita impossibilis; sed sufficere, quod opera nostra per charitatem virtutalem in Deum referantur. His apud Sanctam Romanam Inquisitionem discussis, sacrum illud amplissimumque Tribunal mandavit sapientissimo viro Laurentio Brancato de Laurea, tunc ejusdem Inquisitionis Consultori, ac postea S. R. E. Cardinali, ut à Lovanienfibus Deputatis planiorem exigeret explicationem, eisque significaret prænuntiatam in secundo articulo doctrinam à censura non fore immunem; si ad opera moralia ita requireret relationem in Deum per charitatem virtutalem, ut hac relatione prætermiffa nullum opus nostrum esset moraliter bonum: at vero si admittuntur opera moraliter bona, etiam in Deum non relata, baud censurandam fore. Sacra Facultatis Deputati scripto Sacrae Inquisitioni exhibito sententiam suam declarant. Hujus scripti, quod vidimus, ac perlegimus, synopsis est: Hæc vocabula *opus moraliter bonum* apud Augustinum aliasque Patres non inveniri: id, quod à Scholasticis *opus moraliter bonum* dicitur, à Patribus appellari *opus officio bonum*, seu, *bonum & rectum officium*: opera officio bona, tametsi non referantur in Deum per charitatem virtutalem, certissime esse admittenda: Augustinum adversus Julianum disputantem affirmare eleemosynam etiam à Gentili distributam esse opus officio bonum, non autem peccatum, propterea quod ex naturali compassione oritur: in libro itidem de Patientia asserere, patientiam ipsam, aliaque christianæ pietatis officia, etsi fiant à schismaticis, vel ab hæreticis, non proinde peccata esse & culpanda: cæterum constanter ac perspicue eundem Augustinum docere, quod virtutes à vitiis non officiis, sed finibus discernantur, ac proinde opera, quæ in Deum per charitatem imperfectam virtualiter non referuntur, etsi officio sint bona, esse tamen destituta rectitudine finis, & licet non ipsis operibus, aliquid tamen operantibus deesse, cujus defectu non fiunt sicut oportet, nec sunt bona undique, id est, tam ex parte operis, quam ex parte operantis: Sanctum Augustinum in capite 121. Enchiridii, & in plurimis aliis locis id tradidisse, nec dissentire alios Latinos Græcosque Patres. His vero fusc &

docte explicatis, ita Lovanienfes concludunt: Ex his apparet legitimus sensus nostri hujus Lovanienfis articuli, Omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo peccetur, debet ex tali charitate procedere ac per ipsam referri in Dominum Deum, hoc est, ut bonum sit tam ex parte operis, quam ex parte operantis. Utriusque enim rectitudo est necessaria ad plenitudinem bonitatis, sive ut operans nullum incurrat peccatum, nequidem veniale. Huic Lovanienfium declarationi acquievit supremus Sanctæ Inquisitionis Senatus, & prædictus articulus absque ulla censura dimissus fuit. Id etiam narrat in *Confutatione discussio- nis Theologicæ P. D. Augustini Michelsut. discus.* Petrus Lambertus Le-Drou, addens di- 451. scrimina inter hanc Lovanienfium sententiam, & inter dogma Bajanum, quæ discrimina ex hac nostra & ex priori dissertatione sunt manifesta, ac ulterius affirmans se eorum, quæ narrata sunt, testem fuisse ocularem.

Ipsamet auctor Operis inscripti, *Constitutio Unigenitus Theologicæ propugna-* 10. *ta*, quamquam sententiæ de referendis operibus deliberatis in Deum per charitatem virtutalem plurimum adversatur, eamque *difficilem*, & *duram* appellat, eoquod ipsi videatur illinc inferri, quod opera in finem ultimum non relata sint peccata, id, quod negant cum S. Thoma Doctores omnes Catholici, atque in Buzo, & Quesnellio damnatum est: non audet tamen sententiam Lovanienfium paulo supra explicatam hæreticam pronuntiare, sed illam esse mediam fatetur inter suam, quam putat esse Doctoris Angelici, atque inter oppositam Quesnellianam. In propositionem itaque Quesnelli LIII. cap. x. num. 3. ita loquitur: Quod attinet ad obligationem referendi omnia in Deum ex charitate, non una Jacobus in- 682. Scholasticorum sententia est. Prima tu- 682. tissima S. Thomæ, quam superius expli- cui: altera ei opposita Quesnelli exigens dilectionem perpetuam, cujus omissione quælibet actio virtutum moralium, etiam fidei & spei sit peccatum: tertia aliquorum Lovanienfium inter utramque media, requirens relationem perpetuam omnium actionum, non quidem charitatis actibus semper elicitis, sed virtute manentibus, quorum influxu omnia fieri debeant opera deliberata, & cujus relationis defectu homo peccet continuo, etsi in virtutibus se moralibus, etiam duabus primis Theologicis, se exerceat. Hujus sententiæ auctores duplici discrimine se existimant à damnatis Quesnellii erroribus se- gre-

Mens Jacobi fontane circa Lovanien- ses.

gregari: primo quod hic nusquam meminerit relationis solummodo virtualis, sed actualem semper exigere videatur: secundo quod Quesnellus non solum relationis omissionem arguat peccati, sed ea vitari statuat actum ipsum misericordiae, castitatis, & quemlibet alium virtutis moralis, fidei quoque & spei; se autem actuum illorum agnoscere bonitatem, solum autem de peccato arguere omissionem debite relationis. His vero si vir praeclarus adiecisset sententiam hanc non esse quorundam Lovaniensium duntaxat, sed omnium Augustinensium, aliorumque

multorum, & insuper doctissimorum Galliarum Antistitum, & iudicio complurium, etiam Doctoris Angelici, totius vero Lovaniensis nomine Romae expositam, nullaue censura perstrictam; ac demum si animadvertisset ex eadem sententia nullatenus consequi traditam à Bajo, & à Quesnellio doctrinam, quod nempe in se vitata sint & corrupta opera in Deum non relata: si, inquam, praeclarus vir hæc addidisset ac prænotasset; profecto illa quoque difficultas, & illa durities, quæ ipsius obversabantur menti, penitus evanuiscent.

§. VI.

Explicatur uberius Augustiniana sententia, huiusque à Bajana discrimen.

S U M M A R I U M.

1. Usque ad 11. uberius explicatur Augustiniana sententia.
12. discrimen patulum inter hanc & Baji sententiam.

13. 14. Id ipsum ulterius declaratur.
15. Timor servilis est utilis.
16. Hoc tamen negant Bajanistæ.
17. Unum notabile pro Augustinianis.

Synopsis ac declaratio sententiæ Augustiniano-ram ex S. Augustino.

JAm vero Augustiniana sententiæ, quam nobiliscum amplectuntur, propugnantesque viri doctissimi ac præstantissimi, synopsis quamdam atque imaginem exhibebimus, non quod necessum sit, & obscure à nobis expositam existimemus, sed quod ad hanc dissertationem propius accedat, nequon cum tali adversario congrediamur, cui eadem sæpe infusissima nugacitate opponenti, eadem quoque sunt rursus imperturbato animo obijcienda.

1. Declaratur primo.
Tom x p. 596.

Primum itaque in Augustiniana Theologia virtutes non officiis, sed finibus discernuntur. Noveris, inquit S. Pater contra Julianum lib. iv. cap. 3. num. 21. Noveris non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem quod faciendum est: finis vero propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens fines ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti. Officia à finibus distinguenda esse Augustinus perspicuo exemplo demonstrat: nam abstinere ab alieno, si officium cogites, potest videri esse iustitiæ; at si fiat ne plus pecuniæ litibus pereat, non est iustitiæ, sed avaritiæ. Item bonum est, si subve-

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

niatur homini periclitanti, præsertim innocenti; sed ille qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis quam Dei facit, non bene bonum facit.

Quoniam vero finis ultimus creaturæ rationalis est Deus, non voluptas, non temporale commodum, non hominum gloria, siue laudum ambitio: siquis officium aliquod exerceret propter voluptatem adipiscendam, seu tenendam, aut propter temporale aliquod emolumentum, vel ob gloriæ, humanarumque laudum cupiditatem; profecto ob finis perversitatem à vera virtute alienissimus foret, siquidem non intentione ultimi finis, ac summi Boni, sed amore bonorum commutabilium creaturis fruens, & Deo utens, capessendis virtutibus daret operam. Quod si nullo huiusmodi fine ageret, nullique rei actus virtutum ancillarentur, otiosa & inanis res foret, non virtus; atque recti finis carentiâ vitium potius, quam virtus appellaretur. Absit autem, ait eo loci Augustinus, ut virtutes veræ cuiquam serviant, nisi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum converte nos. Proinde virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibusdam commodis & emolumentis temporalibus serviunt, veræ prorsus esse non possunt. Quæ autem nulli rei servire volunt, nec ipsæ veræ sunt. Veræ quippe vir-

2. Secundo.

Z 2

virtutes Deo serviunt in hominibus, à quo donantur hominibus, Deo serviunt in Angelis, à quo donantur & Angelis. Quid quid autem boni sit ab homine, & non propter hoc sit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.

3.
Tertio.

Hinc in Augustiniana Schola non dantur virtutes steriles, & infructuosæ; quia non est virtus quicquid non recto fine peragitur recto fine quicquid non sit propter Deum. Ad hoc autem, ut aliquid fiat propter Deum, opus est amore Dei, sine quo nemo bene utitur creaturis. Idcirco Juliano laudanti virtutes infidelium, quas steriles fatebatur, nec sufficere ad consequendum Regnum cælorum ultro libenterque concedebat; respondet Augustinus præcitato cap. 3. num. 22. non esse veras virtutes illas à Pelagianis in infidelibus celebratas. *Fieri non potest, ait S. Pater, ut steriliter boni simus: sed boni non sumus quicquid steriliter sumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Absit autem, ut Deus bonus, à quo securis paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas. Nullo modo igitur homines sunt steriliter boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alii minus, alii magis mali.* Et numero 32. *Deus istas arbores non potest diligere, & si tales permanserint, disponit excidere: quia sine fide impossibile est placere Deo. Sed ita hic immoror, quasi istas arbores non jam tu ipse steriles pronuntiaveris. Quomodo igitur obsecro non aut jocularis in his disputationibus, aut deliras, qui sterilium fructus arborum laudas? Qui utique aut nulli sunt, aut si mali sunt, laudandi non sunt: aut si fructus boni sunt, profecto steriles arbores non sunt, imo & bonæ sunt, quarum fructus boni sunt, & debent Deo placere, cui bonæ arbores non possunt nisi placere, falsumque erit quod scriptum est, sine fide impossibile est placere.*

4.
Quarto.

Disputans itaque Augustinus cum Juliano de virtutibus infidelium, nequaquam differebat, an hujusmodi virtutes ad salutem, regnumque sempiternum possent perducere, sed an virtutes istæ absque fide steriles, & infructuosæ, veræ virtutes sint, an vitia similia virtutibus. Id recte observavit Norisius in Vindiciis cap. 3. §. 4. & brevi etiam, sed perspicua ratione demonstravit. Enimvero Pelagianis asseriebant per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei

adoptivos, & acquirere jus ad gloriam. Manifestum hoc est ex libello fidei, quem Cælestius Romæ edidit: de quo Augustinus in libro de Peccato Originali cap. v. num. necnon ex verbis Juliani apud eundem Sanctum Patrem lib. v. Operis imperfecti num. 9. Adeo itaque Pelagiani vires arbitrii extollebant, ut dicerent hominem solius naturæ viribus posse peccata vitare, & virtutes acquirere. At adversus illos Divinæ gratiæ propugnator gloriosissimus Augustinus firmissime docuit, non talis esse roboris post Adæ prævaricationem liberum voluntatis arbitrium, sed *neminem liberum esse ad agendum bonum sine adjutorio Dei; & licet ipsum liberum arbitrium non sit extinctum, & destitutum etiam fide, & gratia supernaturali exerceat aliquid officia virtutum, puta honorem parentibus, eleemosynam pauperibus, majoribus obedientiam impendat, servetque temperantiam, continentiam, sobrietatem; nihilominus hujusmodi officia vel non fiunt propter Deum, & à recto fine deflectunt; vel fiunt ob voluptatem & corporis oblectamentum, & sine pravo vitiantur; vel propter solam virtutis honestatem, & instantur vento ambitionis; ideoque ut veræ virtutes sint, nimirum, nec deflectentes à recto fine, neque à pravo fine corruptæ; præter vim illam fractam, tenuissimamque libertatis humanæ, exigunt supernæ veritatis illustrationem, & inspirationem amoris, sine quo nemo bene utitur creaturis.*

Augustiniana itaque sententia nullas veras virtutes admittit absque omni prorsus fide, & absque Divinæ gratiæ auxilio: hujusque sententiæ fulcimenta sunt, quæ de viribus arbitrii post Adæ lapsum diximus paulo supra, & quæ adjecta fuerunt de fide, per quam rectus finis operandi dignoscitur. Accedit quod Pelagiani, ut adstruerent initium salutis esse ex nobis, agebant citra omnem fidem, omnemque gratiam homines honesta plura & recta opera efficere, quibus Deus ad conferendas gratias uberior moveatur: contra illos autem gratiæ hostes docuit Augustinus lib. 1. de Nuptiis & Concupisc. cap. 3. num. 4. nec pudicitiam conjugalem, nec opus aliud, quod non fiat *propter Deum verum, redolere virtutem.* Ex hoc loco

Julianus ansam arripuit scribendi adversus Augustinum, haberi pudicitiam conjugalem, cæterasque virtutes absque ulla gratia, ut constat ex libro 14. S. Patris adversus eundem Julianum cap. 1. cui

5.
Quinto.

cui & respondet cap. 3. ejusdem libri locupletissime; neminem recte vivere, nisi ex fide per Jesum Christum; falli Pelagianos verisimilitudine eorum viti-
rum; quæ finitima videntur, & propin-
qua virtutibus; in Fabriciis, Regulis,
Fabiis, Scipionibus, Camillis, cæterisque
talibus non fuisse veram justitiam, quia
non actibus, sed finibus perisunt officia:
aliaque plura, quæ ibidem leguntur.
Hinc vero apparet Augustinum ad agen-
dum de Virtutibus à Juliano provoca-
tum fuisse; atque ubi Pelagianus iste
virtutes infidelium laudabat, ut hinc in-
ferret hominem bene incipere sine gratia,
& divinitus adjuvari tantummodo ad ca-
pessendam perfectionem; Augustinum
contra demonstrasse virtutes illas, quæ
humanae voluntati, non divino muneri
tribuantur, esse vitia virtutibus simil-
lima; idcirco non solum ad perficien-
dam & consummandam, verum etiam
ad incipiendam virtutem requiri Divi-
nae gratiae adiutorium.

6.
Sexiò.

Sequitur ex his Augustinianæ Theo-
logiæ principiis, virtutes infidelium, si
tamen sint undique bonæ, & finis recti-
tudine non carentes, ab aliqua fide, non
utique expressa & perfecta, sed inchoa-
ta, piumque credulitatis affectum exci-
tante, atque à gratiæ irradiatione fuisse
profectas: quod S. Pater non uno in lo-
co demonstrat. Enimvero de Polemo-
ne, quem Xenocrates de fruge tempe-
rantia disputando, non solum ebriosum,
verum etiam tunc ebrium, ad mores
alios repente convertit, scribit S. P. Epi-
stola 130. nunc 144. num. 2. *Quam-
quam ergo ille, sicut prudenter & veraci-
ter intellexistis, non Deo fuerit acqui-
situs, sed tantum à dominatu luxuriæ libe-
ratus: tamen ne id ipsum quidem, quod
melius in eo factum est, humano operi tri-
buerim, sed divino.* Inquit de Gratia
Christi cap. 24. num. 25. & libro 1. con-
tra duas Epistolas Pelagianorum cap. 38.
Deum cor regis Assyrii transfussisse oc-
cultissima potestate ab indignatione ad le-
nitatem, hoc est à voluntate lædendi ad
voluntatem faciendi, secundum illud Apo-
stoli, *Deus operatur in vobis & velle:* &
de Cornelio Centurione in libro de Præ-
destinat. Sanctior. cap. 7. num. 12. *Sol-
let enim dici, Ideo credere meruit, quia
vir bonus erat & antequam crederet;
quod de Cornelio dici potest, cujus acce-
ptæ sunt eleemosynæ, & exaudita oratio-
nes, antequam credidisset in Christum:
nec tamen sine aliqua fide donabat, & ora-
bat. Nam quomodo invocabat, in quem
non crediderat?* Nonnulla itaque bona

opera in infidelibus inveniuntur; sed hæc
Divino muneri, non humanae tantum
voluntati sunt tribuenda.

Quare si quis omni prorsus fide, &
omni gratia destitutus sit; quantumvis
bene agere videatur, in quolibet opere
desectet à recto tramite: unde Prosper
in sententiis num. 106. *Omnis infide-
lium vita peccatum est, & nihil est bonum
sine summo bono; ubi enim deest agnitio
æterna & incommutabilis veritatis, fal-
sa virtus est etiam in optimis moribus.*
Principio enim virtutes infidelium vani-
tati, & gloriæ cupiditati deserviunt:
quod S. Pater egregie, & erudite de-
monstrat lib. v. de Civit. Dei cap. 12.
ubi productis exemplis Marci Catonis,
Caji Caesaris, aliorumque Romanorum,
quia rebus præclare gestis dederunt ope-
ram ut virtus, nomenque enitesceret,
*Laudis aviditas, inquit, & cupiditas glo-
ria multa illa miranda fecit; laudabilia
scilicet, atque gloriosa secundum homi-
num existimationem.* Hunc virtutis fi-
nem, gloriam nempe, honorem, & im-
perium præstituisse sibi Romanos, com-
monstrat eo in loco sapientissimus Au-
gustinus pluribus ex Sallustio, Plutar-
cho, & Virgilio collectis sententiis, nec-
non ex Aedibus, quas Romani *conjunctis-
simas constituerunt, virtutis & honoris,
pro Diis habentes quæ dantur à Deo.* Vir-
tutes itaque eorum, qui inter Gentiles
cæteris visi sunt antecellere, nequaquam
virtutes veræ fuerunt. *Neque enim*
(inquit S. Pater num. 4.) *est vera vir-
tus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est
bonum hominis, quo melius non est.* Pro-
digium autem foret, si hujus inanis glo-
riæ cupidine homo sibi relictus non tan-
geretur, cum potissimum creatura spiri-
tualis se ipsa delectetur, & homo etiam
innocens, & in bona voluntate à Deo
conditus, ex eo, quod illi dictum est,
Eratis sicut Dei, miserrime inflatus, ab
illo cui debebat inhaerere, perversæ cel-
situdinis appetitu recesserit. Vide S.
Patrem.

Nemo utique has virtutes, quantum fi-
nis est inanis gloria, dixerit omni prorsus
vitio carere; tametsi hanc unam vir-
tutis mercedem agnoverint inter Ethni-
cos sapientissimi, teste Tullio pro Archia
Poeta, ubi ait: *Nullam virtus altam
mercedem laborum periculorumque desi-
derat, præter hanc laudis, & gloriam.*
Multo minus inter virtutes connumerari
debent, quæ voluptatis causa exercen-
tur: nam virtutes voluptatis ancillas
Epicturus induxit; & cum virtus veræ
Deo

7.
Septimò.

Appen. tom.
x. Op. Aug.
pag. 230.

Tom. 7. pag.
127.

ibid. p. 128.

Lib. 4. contra
Jul. cap. 1.
num. 28.

8.
Octavò.

ibid pag. 585.
& 590.
5920.

Tom. 2. pag.
468.

Tom. x. pag.
241. pag.
428. pag.
798.

Deo servire debeat; virtutes, quæ carnalibus delectationibus serviunt, veræ prorsus esse non possunt. Hinc S. Pater pralaudato Opere de Civit. Dei lib. v. cap. 20. affirmat, nihil ignominiosius & deformius esse ea pictura, quam solent quidam philosophi ad ingenerandum pudorem iis, qui virtutes quidem probant, sed eas voluptatis corporalis fine metiuntur, verbis in quadam tabula exhibere, *ubi voluptas in sella regali, quasi delicata quadam regina confidet, eique virtutes famulæ subiciuntur, observantes ejus nutum, ut faciant quæ illa imperaverit: cum turpissimum sit, virtutes cum tota suæ gloriæ dignitate tanquam imperiosæ cuiusdam & inhonestæ mulierculæ servire voluptati.* Hæc S. Pater, subiciens nec satis debiti decoris esse picturam, si etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ servant. *Licet enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanitatis habet.* Virtutes itaque infidelium sive voluptati, sive humanæ gloriæ servientes, vitia fuerunt.

9. Nono. Illæ etiam virtutes, quæ ad se ipsas referuntur, nimirum appetuntur atque exercentur propter ipsarum decorem atque honestatem, quoniam in iis Deo animus & ratio ipsa non servit, tales non sunt, quibus corpori vitiisque recte imperatur. Quare de iisdem virtutibus lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. ita sapientissimus Præceptor atque Institutor: *Licet à quibusdam tunc veræ & honestæ putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ & superbiæ sunt; & ideo non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Eadem repetit S. Pater sermone 156. sive 13. de Verbis Apostoli, num. 7. ubi tam de Epicureis, qui ajunt, *Beatus, ejus est in fructu voluptas carnis ejus, quam de Stoicis dicentibus, Imo beatus, ejus est in fructu virtus animæ ejus,* interpretatur verba Psalmistæ 39. 5. *Non respexit in vanitates, & insanas falsas.* Verbo dicam: Augustinus veras virtutes non agnoscit, nisi quæ Deo serviunt, quæ propter Deum exercentur, quæ ad Deum referuntur.

10. Decimò.

Harum autem virtutum, quæ Deo non serviunt, ideoque non sunt bonæ spectato fine ultimo, ad quem sunt referendæ, quædam sunt ad finem pravum directæ, quæ nempe serviunt gloriæ hominum, cupiditati, & voluptatibus carnis, & hæc sunt vitia proprie dicta, nempe opera perversa intentione, & ini-

quo animo patrata; & hæc virtutes sunt, quas Augustinus appellat *cupiditatis & voluptatis ancillas*: aliæ, quæ in sua productione malæ non sunt, nec à pravo fine derivant, ad objectum quoque honestum tendunt, cujusmodi sunt exhibere honorem parentibus, pauperibus elemosynam elargiri; & hæc, nisi in Deum virtualiter referantur, vitia ab Augustino dicuntur, non *positive*, quasi à cupiditate corrumpantur; sed *negative*, atque, ut ipse Augustinus loquitur, *non recto fine*; cujus recti finis ommissio non inficit *intrinsecus* officium & opus, sed accusat duntaxat operantem, qui non bene bonum opus exercet, id est, non operatur utendo creaturis, easque propter Deum diligendo.

Apparet ex dictis maximum discrimen inter eos, qui hanc defœcatisimam Augustini doctrinam defendunt, & inter Bajum, & Quesnellium, aliosque, qui ajunt infidelem in quolibet opere peccare, impium servire in omnibus operibus dominanti cupiditati, & quidquid sit sine fidei lumine, & sine charitate, esse præsumptionem, esse vanitatem, esse peccatum. Dogmatistæ enim isti merito ab Apostolica Sede damnati, statuentes, ut vidimus dissert. 1. duo tantum actionum humanarum principia, *charitatem habitualement, & cupiditatem item habitualement*, & nullam gratiam agnoscetes ante fidem perfectam, & Spiritum Sanctum inhabitantem, coacti sunt asserere, quidquid in infidelibus advenitur esse iniquamentum, atque peccatum, & quidquid est in homine dominanti cupiditati subiecto, esse iniquitatem, & opus à noxio mundi amore corruptum. Quamquam vero hanc esse Dogmatistarum mentem plurimis argumentis demonstraverim; afferam tamen hoc in loco apertissimum testimonium summorum virorum, cui anonymus accusator, velit, nolit, tenetur assurgere, Cardinalium nempe, Archiepiscoporum, & Episcoporum Galliæ, qui in Pastoralis Instructionis edita post acceptionem Constitutionis *Unigenitus*, hæc de propositionibus Quesnellianis tradiderunt: *Elles donnent à entendre, qu'il n'y a point de véritable charité, que la charité habituelle ou dominante. Les dispositions qui préparent la voie à la charité, loin de pouvoir être rapportées à la charité, sont de vrais péchez; parceque sans la charité & sous le règne de la cupidité, toutes nos actions sont corrompues, venant de la cupidité, qui règne dans le cœur des que la charité n'y domine pas; & centum pariter Epi-*

11. Discrimen patulum.

Deliberatio nes de l'Assemblée &c. pag. 57.

scopi Gallie an. 1720. in Quesnellino item, ac in Bajo damnatum hoc dogma
Art. 4. de testati sunt, qu'il n'y a point d'autres principes de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle. Vide dissert. 1. cap. 1. §. 4.

12.
 Discrimen
 declaratur
 primo.

Duplici itaque ex capite nos à Bajano dogmate discrepamus: quod nempe ad opus moraliter bonum, non requirimus *charitatem habitudinem*, neque *fidem perfectam*; & quod plura etiam sine fide imperfecta, & sine gratia actuali in infidelibus opera fateamur, quæ licet non sint *intrinsicus* peccata, neque à noxia cupiditate oriantur, quia tamen non fiunt propter Deum, non bene fiunt: quamquam hoc postremum perraro, & fere nunquam contingat, ut in praxi sine gratiæ adjutorio fiat aliquod opus honestum, & bonum ratione officii, & finis proximi, atque in tali opere non sit humanæ gloriæ, & cupiditatis rubigo, ut diximus præcedenti num. 7., cum tentationes, quibus homo continuo à propria concupiscentia exagitur, & præsertim cupiditas gloriæ, qua mens humana perniciose sibi placet, ac typho, & morbo inflationis extollitur, non possint solius naturæ viribus superari: quod etiam Bellarminus docet libro v. de Grat. & liber. arbitrio cap. 7. Atque hinc est, quod Augustinus acerrime oppugnare studuit Julianum, qui de Gentili, qui non vivit ex fide, *si nudum operuerit, periclitantem liberaverit, agri vulnera foverit, divitias honestæ amicitie impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis potuerit impelli* (cum nolle, cum ista facit, peccare) profecto dicturus erat, *Et bona facit, & bene.*

12.
 Secundo.

Cæterum ex eo quod bonum honestum in Deum ultimum finem non referatur, neque eliciatur, aut imperetur à charitate, minime sequitur, ut commentus est Bajus, *intrinsicus* vitiatum esse, & originem suam ducere ab amore mundi, sive à noxia cupiditate; sed tantum quod destitutum sit recto ordine relationis, ut dixi dissert. 1. cap. 2. §. 1. atque in aliis locis compluribus. Solus enim debitiæ relationis defectus in operantem, non in opus redundat: quod Nostrates non una ratione demonstrant. Inquint alii, præceptum diligendi Deum habere diversum à præceptis cæteris objectum; quando autem præcepta *disparata* sunt, & objectum habent diversum, potest unum *quoad substantiam* sine alio servari, ita, ut recte se quisque gerat in observatione unius, male autem in alterius

transgressione. Ita urgente simul præcepto audiendi sacrum, & servandi jejunium in die Festo intra Quadragesimam occurrente, si quis sacrum audiat, frangatque jejunium, unum bonum opus exerceat, aliud omittit; nec tamen ex unius omissione alterum *intrinsicus* inficitur & vitiatur: & urgente simul præcepto eliciendi actus fidei, spei, & charitatis in extremo vitæ periculo, si eliciatur actus fidei, vel spei; actus vero charitatis prætermittatur; peccat quidem homo actum charitatis omittens, at non proinde actus fidei & spei peccata sunt, nec omissione actus charitatis *intrinsicus* labefactantur. Ad hunc modum, inquit, præceptum referendi omnia opera in Deum habet pro objecto Dei gloriæ, & præceptum honorandi parentes, vel largiendi eleemosynam spectant officia pietatis & amoris, proximis impendenda. Etsi autem hujusmodi præcepta simul urgeant, & honor parentum, aut sublevatio pauperum in Deum sint referenda; nihilo tamen minus qui parentibus honorem exhibet, vel opem fert miseris, id vero non exequitur propter Deum, non peccat, sed vere parentes honorat, vere misericordiam exercet; at officia hæc *in se bona* non faciunt bene, quia ea non facit propter ultimum finem, cui misericordia, pietas, & reliquæ omnes virtutes deservire debent. Alii ex nostratibus ajunt, hoc discriminis intercedere inter finem prævium, & inter defectum relationis in Deum, E. G. inter cupiditatem, qua eleemosynam aliquis elargitur, & inter omissionem debitiæ ordinationis ejusdem eleemosynæ; quod pravus ille finis movet operantem, atque, ut Schola loquitur, *instat in opus*, ideoque ab ipso fine idem opus *intrinsicus* corrumpitur, & inficitur; at omisso debitiæ relationis non influat in opus, neque operantem ad agendum movet & allicit; ideoque hac omissione opus *intrinsicus* minime maculatur. Sedulo itaque juxta hanc doctrinam animadvertendum est, an cupiditas, & amor qui hæret in creatura sit finis operis, & an sit concomitans tantum atque in opus non influens; aliud est enim habere cupiditatem, aliud ex cupiditate operari: ex cupiditate operatur, qui eleemosynam ob inanem gloriam largitur; habet cupiditatem, sed non operatur ex cupiditate, qui ad eleemosynam largiendam movetur ex commiserationis affectu, & creaturæ adhærens hanc eleemosynam in Deum non refert; quoniam hæc cupiditas, qua creaturæ adhæret, non est causa efficiens, aut finalis ipsius eleemosynæ.

eleemosynæ. Potest hæc sententia confirmari ex doctrina Bellarmini scribentis de Grat. & liber. arbitrio libro v. cap. 9. tom. 4. edit. novissima pag. 315. *Non potest opus inquinari à malitia causæ, nisi quando à malitia procedit. Nam si ex bono naturæ quis operetur, opus erit simpliciter bonum. Atque hoc modo eleemosyna hominis impudici bona esse poterit, si fiat misericordiæ causâ, non impudiciæ. Per accidens enim opus illud est hominis impudici, per se autem misericordiæ.* In primo itaque casu, non in secundo, opus ex officio bonum *intrinsecus* à cupiditate vitiatur. Demum nostratum aliqui dicunt, rationem habere duplicem respectum, unum ad bona temporalia, alterum ad sempiterna, sive, ut inquit, rationem aliam *inferiorem* esse, aliam *superiorem*; ac virtutes, quæ in ultimum finem non referuntur, quoniam versantur circa temporalia, quæ ex genere suo bona sunt, modo à pravo fine non videntur, esse officia bona atque honesta *secundum rationem inferiorem*: at si *ratio superior* attendatur, à qua præscribitur modus operandi propter finem ultimum, tamen si officia illarum virtutum versentur circa objectum honestum, tamen *non bene* fiunt, quia non fiunt propter Deum; qui ut est primum principium virtutum omnium, ita debet esse finis ultimus earundem. Omissio autem relationis in Deum, cum non sit objectum illorum officiorum, nec sit eorundem finis, ideoque nec intendatur ab operante, nec operantem moveat, & incitet ad agendum, non vitiatur *intrinsecus* opus; quod ab objecto, atque à fine habet ut bonum sit, aut perversum. Hæc autem omnia evidenter demonstrant, neminem Augustinensium, etsi omnes doceant opera deliberrata referenda esse in Deum finem ultimum, asserere quod nisi ita referantur, *intrinsecus* mala sint, peccata, & noxiæ cupiditatis vitio corrupta; & consequenter neminem ex nostratibus sentire cum Bajo.

14.
Error Bajani-
starum.

Cum multum Bajaniistæ errent recentes inter peccata opera honesta atque officia virtutum; magis, ac turpius falluntur, dum asserunt culpabilem esse cupiditatem quemcunque actum fidei, timoris, ac spei, quotiescunque non est charitati conjunctus. Nam etiam servilis timor utilis est, bonus est, & à gratia supernaturali derivans, atque ad justificationem impetrandam disponit; ut definit Tridentina Synodus, & nos etiam non uno in loco tradidimus; quod pariter de fide, & spe firmissime profite-
mur.

Non inde tamen falsum putamus, quod nos docuit Institutor sapientissimus Augustinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 121. in Psalmum 77. de Spiritu & lit. cap. 31. ad Bonifacium lib. 3. cap. 4. atque in aliis locis innumeris: in quibus ait, ea quæ fiunt timore poenæ, non amore justitiæ, nondum fieri quemadmodum fieri oportet, ac sine ullo amore timentem, intus in ipsa voluntate reum esse; quam Augustinianam doctrinam, non ego tantum & Fulgentius Bellelli tradidimus, sed etiam Christianus Lupus, Franciscus Farvacquez, alique commemorati à Norisio in Confutatione Germanitatis xi. ac Norisius ipse eo loci, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. imo & S. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. & 2. 2. q. 19. art. 9. cujus verba profert, & accurate expendit doctissimus Cardinalis.

Facillimum autem ex dictis percipitur, quo sensu timor ipse sit bonus, sit perutilis, sit ad justificationem disponens, & quo sensu quod sit ex timore bonum sit, nec tamen bene fiat. In timore enim servili est *servilitas*, qua impius adhuc animo & voluntate creaturis adheret, & est ipse timor, sive formido poenarum. Sane si *servilitas* ipsa sit causa timoris, ut in iis accidit, qui timent, ne à noxiis cupiditatibus distrahantur, sicut adultera timet ne veniat sponsus, à quo illicitos amplexus cogatur dimittere, & lupus timet canem latrantem, ne prædam quam rapuit cogatur deferere; manifestum est, noxium, & à cupiditate vitiatum esse hunc timorem, quem Schola *serviliter servilem* appellat. Quando autem *servilitas* non est causa timendi, sed adhuc in eo qui timet *servilitas* ipsa permanet, quia nondum amat justitiam, & adhuc illicitis obligationibus adhærescit; ut in iis evenit, qui fide præeunte, ac Spiritu Sancto movente gehennam timent, sed nondum excitantur flammulis charitatis: utilis timor est, sanctus est, & charitativam sternit, quoniam ducit ad amorem *justitiæ*, pellit consuetudinem malorum operum, charitati locum servat, & dum homines per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ, & incipit quod durum erat, amari. Eo tamen in casu qui timet adhuc malus est, non quia timet, sed quia justitiam non amat, ut inquit Norisius ad præcitatam Germanitatem undecimam, imo S. Thomas 1. 2. q. 29. art. 4. ad 1. necnon Eminentissimus Bellarminus lib. 2. de Poenit. cap. 18. cujus verba produxi diserte. 1. cap. 2. prope finem. Qui ergo ita timet

Vide Norisium tom. 1. p. 1010. & 1446. & 179.

15.
Timor servilis utilis. Vide Augustinum in 93. tom. 4. p. 998. in Ps. 118 p. 1307. & in Psalm. 127 p. 1443. Ep. ad Romanos. ratum, capit. 18. nam. 45. tom. 2. p. 438. Tractatu 41. in Joannem n. 10. 2. p. 11. p. 575. In præcitatum Psalm. 127. num. 7. 11. 4. pag. 1439. In Ps. 150. n. 15. ibi pag. 1691. Serm. 156. num. 14. 11. 5. pag. 756.

Noris tom. 1. pag. 1446. 1. Thomas tom. 1. pag. 46.

timet, & malus est, quia non habet charitatem, ideoque timet timore servili, non filiali, habet timorem bonum ac perutilem, & tamen non bene timet; quoniam defectu charitatis non ordinat talem amorem in Deum, atque plus timet poenam, quam culpam; sed huiusmodi defectus charitatis non reddit ipsum timorem malum, quoniam defectus charitatis non est obiectum, neque causa efficiens timoris, ideoque ipsum non inficit, neque *intrinsecus* maculat, adeo, ut cum *servilitate*, quæ mala est, consistat timor, qui *secundum substantiam* est bonus. Hæc est doctrina Sancti Thomæ

citato art. 4. de qua plura scripsi libro 34. cap. 5. Eodem modo ibi de fide, & spe ratiocinatus sum: quorum actus sunt boni, ac supernaturales, etiam in impio, qui caret actu, & habitu charitatis; propterea quod licet non habere charitatem malum sit, id tamen neque est obiectum, neque finis, neque causa efficiens actus fidei, vel spei: ideoque actus timoris, actus fidei, actus spei, etsi in Deum referri debeant tanquam in finem ultimum, nihilominus si non referuntur, actus boni sunt, neque defectu huius relationis *intrinsecus* maculantur. Hæc omnia Augustiniani Theologi explicant unico verbo, docentes in actibus virtutum, quæ non referuntur in finem ultimum, adinveniri vitium *operantis*, non *operis*.

16. At Quesnellius, & Bajanistæ reliqui, Systema Bajanorum.

timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum actus debent, suis principiis inhærentes inter peccata, & opera *intrinsecus* vitiata connumerare, connumerantque reipsa. Cum enim in Bajano systemate cupiditas, quæ in corde peccatorum regnat, opera eorum cuncta corrumpat, & quæ à dominante charitate non proveniunt, principium habeant dominantem cupiditatem, prout constat ex prima dissertatione, ex propositione Baji 38. & 45. Quesnelliana, atque ex iudicio doctissimorum Præsulum Galliarum, de quibus non semel, & hoc etiam §. num. 11. mentionem feci; consequens est, in ipso Bajanistarum systemate actus omnes, qui à dominante charitate minime efficiuntur, esse *intrinsecus* mala, & quod Lutheranam olet hæresin, atque in Tridentina Synodo proscriptum est, peccatorem, dum credendo, timendo, sperando ad justificationem disponitur, magis, magisque inquinari. Hinc Quesnellius à propositione sexagesima ad septuagesimam usque timorem Domini adeo depressit,

R.P. Berti Theol. Tom. IX.

ut veritus non sit affirmare, quod poenitentia solo supplicii timore animata violenta sit, atque ad desperationem ducat, ulterius pronuntians, ipsum timorem peccatis addicere, homines coram Deo reos facere, & sub iugo legis, quasi Iudæi forent, constituere, eosque ad opus impellere tanquam mancipia, & ad instar bestiarum; Deum representare ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem: peccari demum, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando. Arbitror autem tam nefaria, & horrenda nec ab impurissimo hæreticorum ore hæcenus erupisse: atque certo certius non eruperunt horridiora. Nunc vero Quesnellii sensum fuisse, quod sine charitate actus timoris, cæterarumque virtutum corrumpantur à cupiditate; præter doctrinæ ejus principia, præter damnatarum thesium syntaxin, & præter Gallicanorum Præsulum explicationem, iudicia quoque aliorum evincunt, qui de Aequitate Constitutionis *Unigenitus* pertractant. Joannes Joseph Languet Episcopus Sueffionensis in Institutione Pastoralis ait in præcatis Quesnellii thesibus latere hæresin Lutheranam: Auctor Opusculi Gallice inscripti, *Venin des 101. Propositions*, explicata Quesnellii circa timorem sententia, *Cette crainte Venin*, (inquit) *est cette hypocrisie étant un nouveau veau péché, puisque c'est un fruit de la cupidité, n'augmente t'elle pas le nombre de ses pechez?* Auctor alterius Opusculi, *Les cent & une Propositions qualifiées en détail*, ait Quesnellium asserere, que *Les Cent. &c. s'abstenir de pecher par la crainte des châtimens, c'est un nouveau péché; contendre, que la crainte servile est une affection criminelle, qui éloigne de Dieu contre la décision du Concile de Trente: audere etiam proferre, qu'agir par la crainte, c'est agir en bête.* Eadem habentur in Italica earundem propositionum Explicatione typis Mediolanensibus in lucem edita. Haud secus Cardinalis De-Bissy demonstrans inter Quesnellium, & Lutherum omnimodam coherentiam, cum uterque propugnet hæreticum dogma à Tridentina Synodo expresse damnatum, *Que la crainte des peines rend les pecheurs pires devant Dieu.* Denique hoc idem, (neque enim opus est de re notissima plura dicere) docuerunt Episcopi Galliarum, asserentes Quesnellianam de timore doctrinam opponi Tridentino Concilio, quod sess. xiv. cap. 4. definit timorem esse donum Dei, ad justificationem disponere, nec reddere hominem hypocritam, & magis

Prima Instit. Ep. Sueff. p. 71. edit. Lov.

pag. 20.

pag. 92. & 93.

Operetta Theologica pag. 69.

Card de Bissy Tract. Theol. 1. g. p. 194.

Aa

Deliberations
de l'Assemblée
tenue en
l'Année
1713. &
1714 pag. 59.

magis peccatorem, cum qua definitione, „Ne s'accordent pas les propositions censurées: on y lit sur la crainte en general, & par conséquent sur la crainte Surnaturelle de l'Enfer, qu'elle porte au désespoir, qu'elle laisse le cœur livré au péché, & coupable devant Dieu, qu'elle appartient à la loi ancienne, qu'elle rend l'homme esclave, qu'elle n'exclut pas la volonté actuelle du péché, lors même qu'elle empêche de commettre extérieurement le crime: qu'au contraire on péche, ou en faisant le mal, ou en ne l'évitant que par la crainte; qu'elle ne nous représente Dieu, que comme un maître dur impérieux, injuste, intraitable: Propositions, que les fideles ne peuvent entendre sans indignation. „Manifestum est itaque Augustinenfes, eosque omnes, qui docent omnia opera in Deum referenda esse, sed negant ea omnia, quæ hac relatione carent, vitiari à cupiditate, & intrinsecus esse mala, atque agnoscunt actus virtutum bonos ac peritiles etiam à charitate sejunctos, toto cælo à Bajanis erroribus dissidere: id, quod ex hisce dissertationibus, imo ex isto tantum paragrapho satis perspicuum esse arbitramur.

17. Unum duntaxat addendum esse videtur, nostrates nempe, ceterosque omnes propugnantes sententiam hac lucubratiuncula expositam *de referendis in Deum operibus deliberatis*, nequaquam asserere quod istiusmodi relationis omissio sit semper peccatum mortale. Quamvis enim idem sit prætermittere in aliquo deliberato opere hanc relationem, ac in tali opere non diligere summum & incommutabile bonum, sed rebus creatis inhærere: non ideo tamen quisquis hæret in aliquo opere creaturis, cessat semper diligere Deum *simpliciter & absolute*, neque semper ita adhæret commutabilibus bonis, ut tali adhæensione charitatem *habitualement*, & sanctificantem gratiam deperdat. Id vero comprobatur experimento justorum, qui non semel *venialiter* peccant, nec tamen venialiter peccando decidunt penitus à charitate, sed in ea *habitualiter* perseverant. Neque robusta, & ad solvendum difficilis censeretur debet argumentatio, quam adversariorum nostrorum aliqui urgere solent, opposcentes quod si teneamur ex vi primi præcepti omnia, quæcunque facimus, in Deum referre, huius relationis omissio futura sit transgressio ejusdem primi ac maximi mandati, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.*; ideoque mortife-

rum gravissimumque peccatum. Et enim eadem omnino argumentatione Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini sess. 6. cap. 12. alique hæretici passim utuntur, demonstraturi, ut incassum conantur, nullum dari *veniale* peccatum. Respondent autem iisdem hæreticis cum Roberto Cardinali Bellarmino universi Theologi, non ita frangi *veniali* peccato divinum illud & singulare præceptum, *ut aliquid Dei amoris anteponatur, vel adæquetur*, & consequenter homines justos, etsi quotidie in *venialia* labantur, adhuc tamen diligere Deum super omnia, quatenus ei nullum commutabile bonum præferunt, vel adæquant, quemadmodum faciunt qui admittunt mortalia crimina. Pari itaque ratione affirmamus in ommissione debita relationis patrari *veniale* peccatum; quoniam non ita per hanc solam ommissionem violatur præceptum charitatis, ut Deus toto corde & animo diligendus in comparatione creaturarum nobis vilescat, aut æqualiter aestimetur. Legantur quæ scripsi Volum. 4. pag. 148. docens posse nos transgredi primum legis mandatum & levi culpa, & mortifera: levi quidem, si ab amore Dei penitus non divellamur, neque finem amoris nostri ita constituamus in re creata, ut hanc summo Bono præferamus in pretio: mortifera vero, si cupiditate perversa & defixa adeo bonis commutabilibus adhæreamus, ut ista præponamus Bono incommutabili, vel huic amorem subtrahamus vehementiorem. Habes, quam pollicebar, sententiæ nostræ uberiorem expositionem.

COROLLARIUM I.

Ex his, quæ præcedentibus paragraphis producta fuerunt, & locupletissimis insignium Theologorum testimoniis comprobata, inferitur legitima & manifesta consecutione,

1. Bajum errasse circa distinctionem duplicis amoris, quod existimaverit Deum non esse suapte natura finem supernaturalem creaturæ rationalis; quasi prorsus idem sit, esse naturæ conditorum, & largitorem gratiæ; nullumque agnoverit amorem naturalem à charitate distinctum, qui non sit noxia, & vitiosa cupiditas:

2. Errasse item circa infidelium opera, & virtutes philosophorum, quoniam eadem opera, easque virtutes à noxia cupiditate corrumpi crediderit, nullum bonum opus agnoscens, quod à fide perfectum,

Bellarmin. de
Incess. grat.
lib. 1. cap. 12.
pag. 46. tom.
4.

fecta, & à charitate dominante non oriatur:

3. Pariter errasse circa vires liberi arbitrii post Adæ lapsum, eoquod commentus fuerit idem liberum arbitrium ad nullum opus valere absque gratia sanctificante; & quæ fiunt absque ulla gratia, oriri, atque *intrinsecus* vitiari dixerit à dominante cupiditate:

4. Item errasse accipiendo Apostolicam sententiam ad Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inspirato, ac præterea asserendo id, quod ex nulla fide supernaturali derivat, originem habere à dominante cupiditate, à qua intime vitiatur & corrumpatur;

5. Demum errasse circa sensum alterius Paulinæ sententiæ, 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, sive bibitis, &c.* quod putaverit ea, quæ in Deum non referuntur per charitatem, esse *intrinsecus* vitia & peccata, utpote ex cupiditate, sive ex prohibito mundi amore perfecta.

COROLLARIUM II.

Hinc vero confectarium alterum perspicua illatione deducitur, inique scilicet Augustinianos Theologos traduci tanquam Bajanissimi propugnatores,

1. Primum, si affirmantes Deum non posse diligi super omnia, etiam ut auctor naturæ est, absque gratia, fateantur Deum esse finem naturæ rationalis supernaturalis quoad assecutionem, & muna quæ nobis Deus contulit tanquam

conditor naturæ, diversi generis esse à donis supernaturalibus, quæ nobis confert tanquam largitor gratiæ, ac præterea amorem, qui non est charitas, à culpabili cupiditate distinguant.

2. Secundo, si docendo infideles non nisi cum speciali gratiæ adjutorio facere opera deliberata, quæ sint bona spectatis omnibus circumstantiis, ultro concedant complura bona opera ab iisdem infidelibus fieri absque charitate dominante, & absque fide perfecta.

3. Tertio, si propugnando liberum arbitrium non posse vitare peccata, & superare tentationes absque gratia actuali, asserant posse bene ac supernaturaliter operari sine gratia sanctificante; ac negent opera moralia, quæ fiunt absque supernaturali adjutorio, omnia, ac semper à dominante cupiditate corrumpi.

4. Quarto, si interpretando illa Apostoli verba, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, de fide initiali, & de gratiæ inspiratione, negent esse peccata quæcumque non sunt ex gratia sanctificante, & ex fide Christiana; negentque *intrinsecus* à noxia cupiditate vitiari quidquid absque fide superna patrat.

5. Postremo, si accipiendo alteram Paulinam sententiam, *Sive ergo manducatis, sive bibitis, &c.* de præcepto referendi omnia opera deliberata in Deum finem ultimum, tradant non reddi ex solo hujus relationis defectu opera *intrinsece* mala, neque eam ob rem à cupiditate, sive à prohibito mundi amore labefactari.

§. VII.

Annotationes in ea, quæ Anonymus profert exponendo sensum propositionum Baji, de quibus in hac Velitatione differtur.

S U M M A R I U M.

1. Sententia Anonymi erronea de duplici amore.
2. Male explicat propositiones Baji 25. & 26.
3. Nec melius declarat sensum propositionis 28.

Bajan. Rediv.
pag. 94.

I.
Sententia Anonymi de duplici amore.

Præmissa Anonymus distinctione duplicis amoris, quorum uno diligitur Deus ut auctor naturæ, altero amatur ut largitor supernaturalium donorum. R. P. Berti Theol. Tom. IX.

4. Tandem veritatem tangit Anonymus; delectatur tamen æquivocatione.
5. Ad ulteriora Anonymi dicta respondetur.

rum, ait non satis esse ut amor ille dicatur *naturalis*, quod Deus præcise diligitur ut est auctor naturæ, sed ulterius requiri ut sic diligitur per solas naturæ vires;
Aa 2

vires; cum Deus etiam ut auctor naturæ diligi possit amore supernaturali: ideoque dum quaritur, an detur aliquis amor Dei naturalis sensum esse, an Deus per solas naturæ vires diligi possit ut auctor naturæ. Fatetur deinde inter Theologos controversi, an in statu naturæ lapsæ possit Deus diligi per solas naturæ vires, & nonnullos esse Theologos, inter quos Estius, Silvius, & alii, qui probabiliter docent Deum in hoc statu absque auxilio gratiæ non posse diligi super omnia, ut auctorem naturæ, sed posse tamen diligi aliquo modo; ab hac autem questione, quia hæc agitur in Scholis, in Opere contra Bajum & Bajanistas suscepto, consulto abstinendum esse arbitrat. Baji itaque, & Bajanistarum errorem in hoc tantum situm esse pronuntiat, quod asserant hominem in quocunque statu consideretur, non posse per solas naturæ vires ullo modo diligere Deum; qui error oritur ex illo principio, quod non datur medium inter cupiditatem, & charitatem, ex quo sequitur dilectioni naturali nullum dari locum. Longe ab hac sententia distare concedit sententiam illorum Theologorum, qui asserunt hominem ratione infirmitatis per peccatum contractæ non posse per sola naturalia ullo modo diligere Deum, etiam ut auctorem naturæ, eoquod Bajus id affirmet de homine in quocunque statu consideretur. Hunc autem Baji errorem contineri proposit. 34. & proposit. 36. quæ leguntur quoad sensum in Opusculo de charitate cap. 4. & cap. 5. Demum ait contendere Novatores, duas illas propositiones, non ratione doctrinæ, sed tantum ratione acrioris censure fuisse proscriptas. Verum cum doctrina in illis enuntiata, damnata sit prout constat ex præcedentibus; duæ illæ propositiones non solum ob acriorem notam, verum etiam ob substantiam dogmatis proscriptæ fuerunt. Hæc Anonymus de duplici amore.

Perf. Sat. 5.

Error Anonymi.

At non germanum sensum articulo- rum Baji, sed germanas gerras proponit accusator, homo, ut Perlius ad Stoicum quemdam ait, in tenui farragine mendax. Falsissimum est enim, sensum in propositionibus 34. & 36. damnatum in eo situm esse, quod Bajus existimaverit Deum non posse diligi per solas naturæ vires, in quocunque statu homo consideretur; ideoque admittendum esse amorem Dei ut auctoris naturæ absque actualis gratiæ adiutorio. Permulti enim Theologi inter quos Vasquez disp. 195. negant distinctionem duplicis amoris hinc petendam

esse, quod detur amor naturalis elicitus solius liberi arbitrii viribus, præter amorem supernaturalem exortum à gratia: docent alii Deum etiam ut auctorem naturæ non posse in hoc infirmitatis statu diligi propter se absque gratiæ actualis auxilio, ut asserit Bellarminus lib. vi. de Grat. & lib. arb. cap. 7. propugnant alii cum Soto lib. 1. de nat. & Grat. cap. 4. nec in statu puræ naturæ potuisse ex puris naturalibus perfici totum naturæ bonum, ideoque nec Deum diligi super omnia (saltem permanenter) sine gratia; & insuper ad diligendum Deum ut auctorem naturæ in quocunque statu necessariam esse gratiam supernaturalem, defendit universa Schola Aegidiana. Quisnam, obsecro, est Anonymus iste, vel minervæ adeo rudis, ut hæc ignoret, vel auctoritatis adeo formidanda, ut viros summos, integramque Scholam Catholicorum, quam Romani Pontifices immunem volunt, accuset, damnetque Bajanismi? Falsissimum item est, Bajum in ea fuisse sententia, quod in nullo statu possit homo absque supernaturali gratia diligere Deum, tanquam auctorem naturæ; cum Bajus in statu naturæ integræ nullam gratiam supernaturalem admiserit, nec tamen libero arbitrio facultatem diligendi Deum denegaverit, ut ostendi præcedenti dissertatione. Falsissimum præterea est, sententiam, quæ sustinet Deum ut auctorem naturæ non posse diligi sine gratia, consequi ex principio Baji nullum admittentis medium inter cupiditatem & charitatem; siquidem stante illa eadem sententia datur inter charitatem habituales, & cupiditatem habituales amor naturalis beatitudinis: datur amor Dei ut auctoris naturæ proveniens à gratia actuali non justificante; & datur amor naturalis & honestus, etiam sine gratia, non quidem bonus secundum omnem rationem, sed tamen non corruptus à noxia cupiditate. Falsissimum est etiam, longe distare ab erroribus Baji sententiam Eminentissimi Bellarmini, aliorumque Catholicorum, qui negant in hoc infirmitatis statu posse Deum diligi, tanquam auctorem naturæ, sine gratia, si sensus Baji sit, quem contendit imperitus iste adversarius: neque enim in statu naturæ per peccatum corruptæ verum est principium illud Bajanum, quod inter cupiditatem & charitatem nullum sit medium; sed hoc principium falsum est in quocunque hominis statu; & consequenter si ex falsitate hujus principii inferatur quod Deus diligi possit per solas naturæ vires tanquam auctor naturæ; pari

pari ratione inferri debet, quod Bellarminus, aliique Theologi, qui negant Deum *per solas naturæ vires* posse diligi in hoc statu tanquam auctorem naturæ, admittant quod in hoc statu nullum detur medium *inter cupiditatem & charitatem*: quod cum contumeliosum & improbum sit, neque ab ullo, nisi forte ab hoc Anonymo Scriptore dici possit; manifestissima res est, sensum Baji non esse illum, quem idem Anonymus comminiscitur. Falsissimum insuper est, quod *Novatores* appellari debeant, qui ajunt propositiones 34. & 36. damnatas fuisse propter acriorem censuram; quandoquidem Novator non est Gabriel Vasquez, qui hoc asserit. 1. 2. disput. 190. cap. 18. & disput. 195. cap. 5. quem inofficiosissimus criminator cæco impetu ferit, & incaute proscindit. Falsissimum est denique, ex substantia dogmatis, quod in iisdem propositionibus damnari censent alii Theologi, aperte consequi, Deum tanquam auctorem naturæ posse diligi *sine gratia actuali*; cum dogma illud damnatum sit, nullum dari amorem bonum atque honestum, *qui non sanctificet*, & nullum amorem naturalem elicium absque gratia, *qui non sit adscribendus vitiosæ cupiditati*, ut inquit Turrianus cap. 5. de erroribus Baji, Suarez, lib. 1. de Grat. cap. 4. & Ripalda lib. 2. de statu nat. lapsæ dissert. 13. Nil dixi, quod manifestum non sit ex 1. §. hujus capitis; sed cætera prosequamur.

Explicaturus deinde Anonymus sensum Bajanae propositionis 25. & proxima 26. præmittit analysim Opusculi de *virtutibus impiorum*: in quo Bajus asserit in virtutibus *officia à finibus esse distinguenda*: & rejecta sententia S. Thomæ, approbantis virtutes, *quæ referuntur ad bonum aliquod particulare, quod ad bonum universale sit referibile*, 2. 2. qu. 23. art. 7. inquit Bajus *à peccato non vindicari, & esse vitia virtutes imitantia quæcunque non referuntur in Deum*: ideoque omnia infidelium opera, quoniam propter Deum fieri non possunt, *esse peccata, omnesque virtutes Ethnicorum philosophorum esse vitia*. Eundem errorem Bajus expressius docuit in eodem Opusculo cap. 5. ubi asserit, quod *quidquid non est ex fide per dilectionem operante, peccatum est*: idemque confirmat id annotat. ad Censuram Sorbonæ prop. 7. *Hinc vero manifestum est*, inquit Anonymus, *eos à Bajo non recedere, qui fatentur opera quædam infidelium esse bona ex objecto, & sine proximo, sed addunt esse peccata ex defectu ordinationis in Deum*;

quoniam nec Bajus negavit eadem opera ex objecto & sine proximo bona esse. Nec effugiunt, addit Anonymus, latam à S. Pio V. damnationem, qui nomine *infidelium* intelligunt eos, *qui non habent fidem explicitam in Christum Redemptorem*, & ajunt peccata esse opera illorum, Deum creatorem minime agnoscunt; quoniam Bajus sententiam probare nititur ex quo *infideles non referant opera in finem ultimum, non autem ex quo fide in Christum sint destituti*. Pari ratione à Bajo non recedunt, nec damnationem effugiunt *qui admittunt in infidelibus actiones quasdam immunes à peccato, eas nempe, quibus disponuntur ad fidem*, propterea quod etiam Bajus in Apologia propositionis 35. *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*, docuerit propositionem illam esse rejiciendam, *quatenus peccatoris nomine illum quoque comprehendit, qui à Deo juvatur ut credat, & de præteritis doleat*. A Pontificia demum censura, judicio Anonymi, non sunt immunes, *qui fatentur quidem omnia infidelium opera non esse peccata, sed simul docent infideles peccare defectu rectæ intentionis*; quoniam opus, cui deest recta intentio, peccatum est, & defectus debita intentionis afficit ipsum opus, atque illud corrumpit. Quamobrem ad hoc effugium Novatoribus præcludendum, Alexander VIII. Pontifex Maximus damnavit propositionem 8. ex 31. *Necesse est infidelem in omni opere peccare*. Hac adversarius.

Quo autem loco hæc habenda sint, Respondetur constat ex 2. & 6. §. hujus dissertationis: ad hoc enim, ut universa infidelium opera non sint peccata, sat est, quod peccata non sint opera indeliberata, neque illa, quæ cum gratia auxiliatrice efficiuntur, & quod insuper ea, quæ honesta sunt, & quantum ad officium attinet laudabilia, non fiant ex illa noxia cupiditate, à qua juxta Bajum cuncta peccatorum opera corrumpuntur. Neque enim Bajaniistæ dicendi sunt tot, tantique viri clarissimi, qui opera, quæ in Deum non referuntur, & Deo virtutum non serviunt, duce ac præptore Augustino, *non recto sine patrari* docuerunt; quos inter Vaticana purpura, ac doctrina præfulgent Seripandus, Bona, Norisius: quorum si non pervolutatis voluminibus adversarius *Bajanismum* conflavit, parum instructus projecit certaminis hujus aleam: si vero volumina illa perlegit, aut cæcus omnino fuit nostram ibidem sententiam expressissime traditam non discernens; aut nimium audax, iisdem summis viris ore

nostro loquentibus notam dicamque Bajani erroris impingens. Verum ne sui confidentissimus homo putet se magni aliquid protulisse, quod subterfugis studeam nunc declinare; quidquid cavus iste follis spirat, penitus exfuffabo. Ergo quod Bajus dixerit *officia esse à finibus distinguenda*, nullam promeretur censuram; nam hæc verba, *Noveris non officiis, sed finibus discernendas esse virtutes*, Augustini sunt lib. IV. cap. 3. Julianum redarguentis: & quisquis id negat, non Baji insectator est, sed sectator Pelagianorum. Ac debuerat saltem animadversor ostendere quo sensu Augustinus, & quo Bajus interdum eadem pronuntiaverint, ne de se ingereret suspensionem, se ex illorum numero esse, qui in Bajo & in Janzenio Augustinum damnatum esse temere audacterque vociferant: cumque in nostra scripta Augustinianis verbis refertissima tanquam bacchator infiliat; ostendendum ei erat quomodo Augustinus sit intelligendus, & non in illius lectione decepti simus, non autem Augustini & Baji verba fraudulentâ commixtione proponere. At nondum in Opere suscepto ad Theologiam eorum, qui Augustini nomine gloriantur, perantiquis accusationibus impetendam, unum S. Patris testimonium ex illis innumeris, quibus sententia nostra munitur, imo nec illius augustissimum nomen hætenus proferre dignatus est. Quod ergo virtutes, quæ non referuntur in Deum sint *vitia virtutes imitantia*, Augustinus asseruit, Bajus asseruit. Quod, nisi fiant propter quod fieri debent, *non recto fine* sint facta, & quia Deo non deserviunt, sint *extrinsecus* mala; sensus est Augustini: quod nisi fiant propter Deum, fiant *ex motivo cupiditatis*, & *intrinsecus* sint peccata, sensus est Baji. De mente autem Sancti Thomæ plura dixi §. 5. num. 4. & nonnulla repetam, ubi adversarius de illius sententia pertractabit.

Discrimen
valde nota-
bile.

Jam vero quod attinet ad Apostoli verba, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, illa non Bajus solus *de fide Christiana* interpretatus fuit, verum etiam Augustinus, Prosper, Fulgentius, Remigius, & Lugdunensis Ecclesia, summi-que Theologi, quos §. 4. commemoravi. Quare hic etiam oportet Patrum sensum à Bajano secernere. Si dicas, *Quod non est ex fide, peccatum esse, quoniam quidquid non refertur in Deum, caret rectitudine finis ultimi, nec bonum est undique*; sensus est Patrum. Si vero dixeris, *Quod non est ex fide, peccatum est, quia quidquid non fit ex fide, quæ per dilectionem operatur,*

fit ex motivo cupiditatis, à qua intrinsecus maculatur; sensus est Baji. Ipsemet adversarius scripserat pag. 29. *peccatorem*, ideoque infidelem, in sensu Baji *semper agere ex motivo cupiditatis, ac proinde semper peccare*, id demonstrans ex propof. 35. & 40. & pag. 105. *Juxta Bajum, & Bajanistas* (inquit) *opus, cui deest recta intentio, nempe charitas, habet pro fine vitiosam cupiditatem*. Satis errorem hunc Bajus expressit in Opusculo *de Virtutibus impiorum* cap. 5. dicens: *Virtutes impiorum vitia sunt, & damnant*. Profecto si damnant, *intrinsecus* mala sunt.

Effugiunt itaque censuram in Bajum latam, qui docent cum Cardinali Norisio dari in infidelibus opera bona ex fine proximo, non bona ex fine ultimo, nec tamen corrupta *in sui productione* à noxia cupiditate. Effugiunt eandem censuram, qui in infidelibus fide penitus destitutis, agnoscunt opera quædam bona *ex objecto*, & non bona ex defectu debite relationis: quamquam Bajanistarum plurimi, & præsertim Quesnellus, non distinguant fidem *explicitam* in Christum à fide *inchoata & imperfecta*, prout observarunt Episcopi Galliarum in *Instruct. Pastoralis* an. 1714. pag. 44. Nec diffiteor ego, Michaelen Bajum in *Apolog. P. 2 pag. 99. propositionis 35.* asserere peccatorem non servire cupiditati quando *juvatur à Deo ut credat, & de patris sceleribus doleat*: sed, præterquam quod potuit Bajus aliquid veri enuntiare, præsertim ubi Vaticanum fulmen vitare curavit, ac potuit etiam aliquando sibi met adversari, ut revera hæc Apologiæ verba propositioni 40. contraria sunt; quis ignorat, Bajum peccatorem appellasse etiam illum, qui operatur per Spiritum Sanctum moventem, & qui justificatus jam est, cum in tali peccatore admiserit *veram justificationem separatam à remissione peccatorum*, & simul negasse illum esse peccatorem, quia *quævis nondum obtinuerit remissionem peccatorum, operatur tamen ex motivo charitatis*; Profecto id etiam adversarius noster animadvertit. Ideoque minime sequitur, Negat Bajus esse peccatorem, *qui à Deo juvatur ut credat, & de patris sceleribus doleat*; ergo affirmat dari quædam opera bona *ante gratiam sanctificantem*.

Illud vero quod Anonymus addit, defectum *debitæ relationis* afficere ipsum opus, & illud corrumpere, abunde refutatum est §. 6. num. 13. unde etiam apparet jure meritoque damnatam fuisse ab Alexandro VIII. octavam illam pro-

Op. Baji.
partepag 66.

de Baj.
red. pag. 29.

propositionem, *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*; quæ falſa eſt, quia infideles non peccant in actibus indeliberatis: falſa eſt, quia infideles non peccant in operibus, quæ deliberate faciunt cum gratia actuali: falſa eſt, quia non peccant faciendo opera honeſta, licet hæc ſpectata circumſtantia ultimi finis non ſint laudabilia; falſa eſt denique, quia infideles ſi peccant, non adacti neceſſitate, ſed libere peccant.

Bajus. Rediv.
pag. 105.

3.
Aſurgit ite-
rum Anony-
mus & ca-
lumniaur.

Progreditur deinde Anonymus ad inveſtigandum germanum ſenſum propoſitionis 28. ac more ſuo, inconsiderato ſcilicet & audaci, *Novatores* appellat, qui eandem propoſitionem ita exponunt, quaſi liberum arbitrium nonniſi ad peccandum valeat *sine gratia ſanctificante*. Enimvero, inquit, *gratiæ vocabulum tam pro habituali, quam pro actuali uſurpatur, ſed in hac propoſitione de actuali tantum fit ſermo: ac ſenſus Baji eruitur ex cap. 8. de virtutibus impiorum, unde damnata propoſitio deſumpta eſt*; nam eo loci ait Bajus, vocem eſſe Pelagianorum, poteſtatem voluntatis aliquando ad non peccandum valere: & Pelagiani de voluntate ſine actuali gratia id aſſerebant. Probat autem Bajus impotentiam illam voluntatis ex oratione Dominica, *Ne nos inferas in tentationem*: qua peti auxilium gratiæ actualis iſ tantum, qui omnino deſiciat, negare poteſt. Docuit præterea Bajus in Apologia prop. 35. non omnia impiorum opera eſſe peccata, bona quædam agnoſcens absque remiſſione peccatorum. Opponitur præterea contortæ illi explicationi *Expoſitio Sacra Facultatis Lovaniensis*. Ad hæc Janſenius lib. 4. de ſtatu nat. lapſæ cap. 27. admittit in peccatore bona opera ante juſtificationem, & nihilominus eodem lib. cap. 18. dogmatizat periſſe poſt lapſum primi hominis libertatem, non ſolum ad agendum bonum, ſed etiam ad vitandum peccatum. Igitur de libero arbitrio ſine gratia actuali Janſenius id aſſerit: cujus librum Urbanus VIII. damnando, eo quod innovat errores à S. Pio V. damnatos in Bajo, ſupponit idem eſſe Janſenii, & Baji ſyſtema. Quare etiam Bajus docuit liberum arbitrium gratia juſtificante deſtitutum valere ad non peccandum, & non valere niſi ad peccandum ſine gratia actuali.

Necdum
quieſcit,

Nititur præterea Anonymus demonſtrare quod non effugiant damnationem Baji *Novatores* illi, qui ajunt hominem ſine gratia appetere beatitudinem: atque id primum oſtendit, quia nemo non vi-

det quam abſurda ſit hæc expoſitio; nam motus indeliberati (qualis eſt appetitus innatus beatitudinis) non ſunt factus liberi arbitrii: deinde quia etſi Bajus motus concupiſcentiæ culpabiles dixit; nihilominus propoſitione 72. fatetur motus indeliberatos concupiſcentiæ non imputari ad peccatum. Ulterius cavillari eos inquit, qui ſine gratia admittunt officia virtutum, in quibus peccatur deſectu debiti finis ultimi; nam ſi liberum arbitrium ſine gratia peccat deſectu ultimi finis, jam non valet niſi ad peccandum.

Reunditur
Anonymus.
Siſtat paululum, quaſo, antequam ulterius progrediatur fluens hæc præce-
ptionum illuvio. Enim vero quod Anonymus *Novatores* appellet eos, qui cenſent Bajum in propoſitione 28. locutum fuiſſe de libero arbitrio *sine gratia ſanctificante*, contumelia eſt maxima, qua afficit Noriſium, Patrem Macedum, Vaſquium, Turrianum, aliosque innumeros à me laudatos §. 3. hujus capitis, necnon diſſert. 1. cap. 1. §. 2. imo *Novatores* quoque erunt centum illi Galliarum antiſtites, qui teſtati ſunt Bajum nullum aliud humanarum actionum agnoviſſe principium, niſi cupiditatem, & charitatem habitualement; de quibus dixi non uno in loco, & etiam §. præcedenti num. 11. Omnia ergo, quæ Anonymus noſter profert, repetit, conglomerat, impoſturis, & mendaciis infarta ſunt. Quæ vero argumenta inferit, movent ſimul riſum & camerinam, adeo ſunt recocta, diluta, atque ſubrancia. Plura in præcedentibus, ac nuper præmiſſis ejus annotationibus continentur. Primum argumentum eſt, quod *Gratiæ* vocabulum tam actuale, quam habituale ſignificat. Ingenioſiſſimum! At Bajus gratiæ Spiritus Sancti moventis, & gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis ſuſtulit diſtinctionem, ideoque perinde eſt, ſi Bajus de gratia actuali, ſive Spiritus Sancti moventis, ac ſi de gratia habituali, ſeu Spiritus inhabitantis loquatur. Argumentum alterum eſt, quod Bajus poteſtatem recte operandi absque gratia tribueret Pelagianis actuale gratiam negantibus, Acutiſſimum! ſed Calvinus quoque, & Lutherus eadem ſenſere de Pelagianis; & nullum tamen in impio bonum opus admiferunt proveniens à gratia actuali. Proximum argumentum illud eſt, quod Bajus laudaverit orationem dominicam, qua ad tentationes vincendas petitur gratia auxiliatrix. Subtiliſſimum! Verum in ſenſu Baji ſicuti nullum eſt principium bonorum operum niſi charitas habitualis, ita nequit eſſe gratia aliqua auxi-

auxiliatrix, nisi gratia sanctificans. Subsequens argumentum est, quod in *Apolo-
gia* Bajus quædam bona opera agnovit
absque peccatorum remissione. Præstan-
tissimum! sed Bajus gratiam sanctifican-
tem à remissione peccatorum secrevit.
Positum proximo loco argumentum est
illud, quod Sacra Facultas Lovanien-
sis contra Bajum asseruit liberum arbitrium
sine gratiæ Dei adjutorio multa utiliter
ad humanos usus, moresque excolendos
protulisse. Pulcherrimum argumen-
tum! at eadem Sacra Facultas Bajum
redarguit, quoniam negat ante justifica-
tionem *inchoationes conceptionibus simi-
les*, & duplicem justitiam duplicemque
vivificationem eliminat. Postremum
argumentum est, quod Baji & Jansenii
est unum idemque systema; Jansenius
vero bona opera agnovit *absque gratia
sanctificante*. Invictissimum, perempto-
rium! at systema Quesnelli est idem
cum systemate Baji & Jansenii; & nihi-
lo tamen minus Quesnellus affirmavit
prop. 28. primam gratiam, quam Deus
concedit peccatori, *esse peccatorum re-
missionem*.

*vide dissert.
1. cap. 1. §. 2.*

Argumen-
tum enerva-
tur.

Placuit hæc argumenta, quoniam sin-
gula prolixius refutata sunt, compen-
diofa methodo, & quasi joco retundere.
Sed quod Anonymus appellat pag. 110.
effugium novatorum, & audaciæ adscri-
bit eorum assertionem, qui dicunt Bajum
damnatum esse in eo sensu, quod *libe-
rum arbitrium non possit sine gratia ap-
petere beatitudinem, & actus indelibera-
tos peragere*, si id affirmet adjectis quo-
que responsionibus aliis, de quibus §. 3.
scilicet, quod non solum *sine gratia
actuali* possimus appetere beatitudinem,
verum etiam *sine gratia sanctificante*,
quam solum agnovit Bajus, peragere
opera *undique bona*; id non est joco, ne-
que surda aure prætereundum. Cardi-
nalis enim Norisii est responsionis hujus
additio in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. in *Pa-
rallelo* propositionum Michaelis Baji, &
suarum similium, necnon in Annotatio-
nibus ad *Prodomum* velitarem, ut de-
monstravi dissert. 1. cap. 1. Ergone
etiam Norisium, cujus Opera per aquam,
& ignem probata de omnibus accusato-
ribus gloriosissimum triumphum ege-
runt, & quem Romanus Pontifex vocat
splendidissimum Ecclesiæ lumen, damnat
Anonymus audaciæ, & Novatoribus ac-
cenfer? Licuerit id Brunoni Neusser,
Risbrochio, cæterisque hujus furfuris,
quando Norisiana Opera premebantur
cenforum manibus; sed nunc discussis,
probatiss, commendatisque, non licet

privato homini scriptorem præstantissi-
mum tam atroci stigmatate inurere: imo
quando licuit, nisi iis, quibus omnia li-
cent, virum orthodoxum appellare No-
vatores? At nullibi, inquis, Anonymus
Norisium nominat. Verum est; sed
quæ Norisius scribit, vocat *effugium No-
vatorum*, & nos quia Norisii responsa
tradidimus, accusat *intoleranda, nec
omnino ferenda audaciæ*? Vide *Bajanis-
mi redivivi* pag. 271. Verum oportet,
ut pro Norisio nostro hæc æquo animo
patiamur; neque enim dedecus est, hac
de causa, & cum viris hujus generis in
vituperationem adduci. At cum re-
sponsio Norisii verissima sit, quoniam Ba-
jus etiam indeliberatis concupiscentiæ
motibus tribuit rationem peccati prop.
48. 49. 71. 72. 73. videndum quid ad-
versarium impulerit, ut eandem respon-
sionem dixerit *Novatorum effugium*.
Ratio prima est, quia *motus indeliberati
non sunt fetus liberi arbitrii*. Audistis-
ne absurditatem absurdiorum? Etsi enim
motus indeliberati non sint fetus libe-
ri arbitrii in vera Catholicorum senten-
tia; sunt tamen fetus liberi arbitrii jux-
ta pravum dogma Bajanistarum: nam
Bajus ait propositione 63. *solum violentiam
repugnare libertati hominis naturali*;
propos. 64. *hominem peccare etiam
damnabiliter in eo, quod necessario facit*;
& propositionibus nuper citatis, indeli-
beratos motus concupiscentiæ esse *trans-
gressionem præcepti, Non concupisces*. Sa-
niori itaque judicio Gabriel Valsequez de
propositione 28. Baji pertractans 1. 2.
disput. 190. cap. 18. num. 185. primum
ait, Augustinum ejusque discipulos lon-
ge distare à Bajo, quia cum dicunt libe-
rum arbitrium sine adjutorio Divinæ
gratiæ non nisi ad peccandum valere, lo-
quuntur *de adjutorio Spiritus Sancti non-
Valseq. tom. 2.
dum habitantis, nec justificantis actu an-
mam, deinde inquit: Adde etiam prædi-
tum Michaelis ita putasse hominem pec-
care in omnibus affectibus & motibus suis,
qui non essent virtutis, ut etiam in his,
quæ sine libertate fiunt, peccatum esse di-
ceret. Nam propos. 62. dicit, Sola vio-
lencia repugnat libertati hominis natu-
rali; & propositione 63. inquit, Homo
peccat etiam damnabiliter in eo quod
necessario facit: in quo nec Augustinus,
nec ejus discipuli peccatum agnoscunt.*
Suarez item lib. 1. de Grat. cap. 24.
num. 22. pag. 311. demonstrat in sen-
tentia Baji *motus primos concupiscentiæ
esse peccata*. Responsiones ergo nostras
ac Norisianas, quas appellat Anonymus
effugia Novatorum, & damnat *audaciæ
intoleranda, nec omnino ferenda*, aucto-
ribus

ribus Vasquesio ac Suarez, sunt doctrina Augustini, ejusque discipulorum. Altera ratio Anonymi est, quod Bajus ait motus indeliberatos concupiscentiæ non imputari in peccatum. At quid inde? Quærimus an in sensu Baji peccata sint: non quærimus an imputentur. Esse peccata in sensu Baji constat ex propositione 48. constat ex Apologia pag. 107. constat ex Epistolis Gravii: constat ex Expositione Joannis Lensæi: & quidquid affirmo, jam demonstravi dissert. 1. cap. 1. Quod postremo loco Anonymus vocat cavillationem, speciem veri haberet aliquam, si defectus debite relationis intrinsecus inficeret qualibet opera, ut putat ipsemet auctor *Bajanismi* pag. 104. sed hoc falsum esse demonstratum est §. præcedenti. Interim hoc etiam in loco laudanda est adversarii nostri singularis modestia, qua vocat cavillationem alteram *Bajanistarum*, doctrinam, quam *Principiis Vitæ Christianæ* inseruit Eminentissimus Bona. Vide supra §. v. num. 5.

Bajan. Red.
pag. 111.

Ad hæc adversarius inquit, errorem Baji innovatum fuisse à Quesnellio prop. 38. *Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Salvatoris*, ad quam reduci possunt quatuor proximæ; quod ego pariter fateor: sed hinc eruo sensum in Bajo damnatum illum esse, quem §. 3. explicavi. Quesnellius enim nullam gratiam agnovit ante peccatorum remissionem, ut constat ex prop. 28. de qua paulo supra: non statuit nisi duo principia humanarum actionum, scilicet cupiditatem habituales, & charitatem habituales, affirmans hac non regnante necessum esse, ut regnet cupiditas, omnesque actiones corrumpat, prout constat ex prop. 45. atque ex judicio non semel laudato Antistiti Galliarum; & in iisdem propositionibus nunc ab Anonymo recensitis, aperte Quesnellius asserit, omnia, quæ fiunt absque gratia, esse intrinsecus peccata, impuritatem, indignitatem, ac præsumptionem illam, ad quam impie affirmat ducere ipsam naturalem cognitionem, cui deest gratia. Adde à Quesnellio illam gratiam deprædicari, cui nemo potest resistere. Hoc quoque sensu damnatam propositionem 28. Baji, ultro libenterque fatemur. Vide Reflexiones Antonii Rolliers in Proposit. 101. cap. 4. pag. 23.

Conclusio
Anonymi.

Præter hæc auctor *Bajanismi* redidivi circa propositionem 28. concludit discedere à doctrina Baji illos Theologos, qui admittunt actus indifferentes in individuo. R. P. Berti Theol. Tom. IX.

duo: illos etiam, qui docent nullum actum immunem à peccato fieri sine gratia ordinis naturalis; cum hæc non sit gratia proprie dicta; eos etiam, qui admittunt ad non peccandum veram gratiam, sed quæ pertineat ad efficaciam actus, non ad sufficientiam voluntatis. Quod si tria hæc conjungantur, sicut conjunxit Vasquez, magis ab errore damnato receditur.

Nemo nostrum Theologos hæc docentes Bajanistas annumerat; nobisque sat est, si Bajanista non sint, qui illam propositionem explicant, sicut nos explicavimus, viris doctissimis præeuntibus. Cæterum, quoniam Vasquesium vir insigniter eruditus commemoravit; legat hunc præcitata disput. 190. cap. 18. num. 182. & 186. ac percipiet juxta Augustinum, ejusque discipulos non dari opera indifferentia, sed aut bona, aut mala, ita ut bona sint ex gratia Dei, mala ex libero arbitrio; disserre tamen sententiam Augustini, ejusque discipulorum à sententia Baji, quoniam Augustinus, & ejus discipuli, cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio divinæ gratiæ non nisi ad peccandum valere, loquuntur de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec justificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis; sed paulatim ad justificationem (nota, an hæc gratia sit naturalis, an supernaturalis) ipsam animam *Tom. 2. in 1. moventis: at hinc auctor loquitur de anima-2. pag. 355. xilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu justificantis per affectum charitatis: quocirca longe diversa sententia ipsius fuit à sententia Augustini.* Præterea Vasquez admittit quidem opera in individuo indifferentia, haud negans opinionem suam Augustino, S. Thomæ, horumque discipulis adversari, in 1. 2. disput. 52. cap. 1. & 6. sed præcitata disput. 190. cap. 12. num. 122. ad omne opus moraliter bonum requirit gratiam per Christum, quam ait esse peculiarem gratiam cogitationis congruæ, cum qua Deus novit nostram voluntatem operaturam: hæc autem cogitatio (inquit) non solum necessaria est, quia voluntas sine cogitatione velle non potest, sed etiam quia talem congruam necessario consequitur affectus, & consensus voluntatis; verum hæc necessitas non tollit, nec impedit arbitrii libertatem, &c. Quomodo ergo Vasquez tria illa conjunxit? quomodo gratiam non admittit necessariam ad bonum morale, ut voluntas velle possit? Ex his magis elucet, quanti faciendum sit in rebus

Tom. 1. in 1. 2. pag. 256. 262.

Tom. 2. disp. 190 pag. 344.

B b

bus Theologicis adversarii nostri judicium.

Bajan. Rediv.
Pag. 115.

4.
Veritatem
tandem tan-
git Anony-
mus.

Pergit Anonymus Bajanistarum errores circa *timorem, fidem, & spem* infectari, quarum virtutum actus Bajani corrumpi autumant à *culpabili cupiditate*. Animadvertit Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 8. & sess. 14. cap. 4. anathemate proscripsisse sententiam Lutheri & Calvinii, qui affirmarunt *timorem gehennæ peccatum esse, hominemque reddere hypocritam & magis peccatorem*: Alexandrum VIII. anno 1690. damnasse proposit. 15. sententiam eorum, qui ausi sunt affirmare eundem *timorem non esse bonum motum, ac supernaturalem*; eandemque sententiam damnatam rursus à Clemente XI. in sexagesima & septem sequentibus propositionibus Quesnellianis. Quantum ad fidem spectat, prælaudatus Pontifex Maximus Alexander proposit. 11. & 12. damnavit opinionem asserentium, deficere fidem in *magnis peccatoribus, in quibus deficit omnis amor*, itemque peccatum esse *quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur*: innovavit eundem errorem Janſenius lib. 1. de statu nat. lapsæ cap. 16. necnon Quesnellius in damnatis thesibus § 1. 52. 57. quos omnes prædamnaverat sess. 6. cap. 6. Synodus Tridentina. Est autem Lutheri, Baji, ac sectatorum sententia, *omnes actiones, quæ sunt ex timore gehennæ, nisi timor ille oriatur ex motivo charitatis, esse peccaminosas*.

Facta deinde partitione timoris (quam puto neminem ignorare) inquit adversarius, inter Catholicos & Bajanistas non disceptari, *an quando quis peccat ex motivo timoris, culpa illius imputari possit timori, non timenti*: nam quod timor in se consideratus sit omnis peccati expers, *nullum esse potest dubium*: sed ea inter illos quæstio agitur, *an qui operatur ex motivo timoris, semper peccet, nisi habeat pro fine Deum charitate amatum*. Affirmant Bajanistæ, negant Orthodoxi: quibus dum respondent Bajanistæ, *tunc culpam esse timentis, non timoris*, in illud vitium incurrunt, quod appellatur *petitio principii*.

Circa fidem denique, ac spem, non errant Novatores quod doceant fidem non dari *sine quadam mentis affectione*, & spem *sine amore concupiscentiæ*; id enim omnes Orthodoxi fatentur: sed errant, *quia contendunt neque fidem, neque spem esse sine amore Dei propter se,*

sive sine amore benevolentiae; uti docet Janſenius lib. v. de Grat. Christi cap. 6. 7. & 9. ubi ait *nullam fidem, nullamque spem veram & Christianam dari absque charitate*. Hæc Anonymus.

Fere omnia, quæ de fide, spe, ac timore docuit Animadverſor, verissima sunt, si unum excipias, in quo perpetua æquivocatione deceptus in tot dictionaria adversus Augustinianam sententiam prorumpit. Non est ergo, cur diutius in his ponderandis teratur tempus. Provoco tantummodo accusatorem, ut certis nostrorum librorum commonstratis locis, ostendat doceri à nobis quod timor servilis peccatum sit, reddatque hominem hypocritam ac pejorem: doceri quod timor ille non sit bonus animi motus, ac supernaturalis: doceri quod deficiente charitate fides, spes, & aliæ virtutes deficiant, simulque cum amore pereunte deperiant: doceri quod *peccaminosa* sint actiones quæ non fiunt ex charitate, atque sine ista charitate nec bonus timor, nec Christiana fides, nec timor utilis & supernaturalis inveniatur. Cum enim hæc adversarius non demonstraverit, sed ex cap. 2. §. 5. primæ dissertationis evidentissimum sit à nobis defendi oppositum; perspicuum esse arbitramur, quod hac in parte ipsiusmet judicio aut iniquus, aut stupidus criminator appareat.

Illud vero, in quo cubare æquivocationem dixi, est, à Bajanistis commendari timorem, & adscribi vitium *timenti*, quotiescunque à benevolo amore timor ipse non oritur, sive quando timor non est *initialis*, aut *filialis*. Nam si sensus sit esse vitium in timente, *quia timet*, atque ad timendum incitatur à culpabili cupiditate; dogma Bajanum, & damnatum esse profiteor. Si autem sensus sit, esse vitium in timente, quia etsi habeat *timorem bonum*, non ex cupiditate ortum, sed Spiritu Sancto movente excitatum, tamen habens *servilitatem*, quæ mala est, & nondum accedens ad charitatem, magisque timens poenam, quam culpam, facit rem bonam *non bene*, qua in re defectus charitatis non inficit timorem, quia non est finis, neque causa efficiens timendi, ut explicavi §. proxime præcedenti num. 15. si, inquam, hic sensus sit, non est dogma Bajanistarum, sed Augustinianum atque orthodoxum. In hac autem sententia qui adesse putat *petitionem principii*, profecto quid sit petitio principii prorsus ignorat. Cæterum neque id verum est, inter Catholicos

Decipitur
tamen æqui-
vocatione.

Æquivoca-
tionem declara-
tur.

licos & Bajaniſtas nullum eſſe dubium, an timor ſervilis in ſe conſideratus ſit omnis peccati expers, ut effutiit Anonymus. Nam ſi timor iſte juxta Bajum oritur à culpabili cupiditate, ſi non eſt bonus animi motus, ſi eſt peccaminofus; quomodo in ſe conſideratus eſt omnis peccati expers? Non ita ratiocinantur doctiſſimi Galliarum Antiſtites, qui Bajaniſti, & Quesnelliani dogma hoc eſſe pronuntiaverunt, *Qu'il n'y a que deux amours; la charité & la cupidité: toutes les actions ont leur source dans l'un ou dans l'autre de ces amours. Tandis qu'on eſt ſous le regne de la cupidité, c'eſt-à-dire avant la juſtification & la reconciliation, toutes les actions ſont corrompues; il n'y a ni foi, ni eſperance en Dieu; il n'y a ni Religion, où il n'y a point de charité; il n'y a nulle bonne œuvre, tout, juſqu'à la prière, eſt peché, & hypocriſie: les actions chretiennes ne ſont point faites chretienement, ſi elles ne ſont faites par le motif de la charité.* In Opere item inſcriptio, *Les cent & une prepoſitions qualiſiées en détail,* hæc leguntur pagina 57. *Le ſiſtème des Novateurs renferme trois erreurs principales touchant la charité. 1. Ils prétendent qu'il n'y a abſolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la parfaite charité: 2. Que là où la parfaite charité ne domine pas, toutes les actions ſont dès pechez. 3. Que la vraie foi, la vraie eſperance, & toutes les autres vertus chretiennes, ne peuvent ſubſiſter ſans la charité; ou plutôt que toutes ces vertus ne ſont rien de diſtinct de la parfaite charité; car dans le ſiſtème de ces Meſſieurs, il n'eſt pas queſtion d'habitudes inſuſes; le ſeule delectation dominante y fait tout en bien, & en mal, en vertu & en vice.* Emilia cæteri, qui de Baji, & Quesnellii ſyſtemate pertractarunt, ut conſtat ex priori diſſertatione. Quæſtio igitur inter Catholicos, & Bajaniſtas agitata, eſt an præter charitatem dentur aliæ virtutes, an actus timoris, fidei, ſpei, qui à charitate non procedunt, ſint effectus cupiditatis, ſint intrinſecus corrupti, ſint peccata; non vero an vitium ſit in eo, qui abſque charitate timet, credit, & ſperat, quod tamen vitium actus timoris, fidei, & ſpei nequaquam inſiciat, ut iterum, iterumque monuimus.

Bajan. Rediv. Agit tandem Anonymus de Verbis
pag. 129. Apoſtoli 1. ad Corinth. 10. *Sive manducatis, ſive bibitis, &c.* & ait nihil non moliri Bajaniſtas, ut ex hoc loco demonſtrent peccata eſſe, quæ non ſunt ex motivo charitatis. Quod, ut liquet ex di-
5.
Sententia
Anonymi.
R. P. Berti Theol. Tom. IX.

ctis, ſi anonymus hoc ſenſu affirmet, quia defectus debite relationis juxta Bajum intrinſecus afficit opus, eoquod ea, quæ non ſunt ex charitate, oriuntur ex cupiditate culpabili; verum pronuntiat: ſi affirmet hoc ſenſu, quia defectus relationis in finem ultimum facit ut opus alias in ſe bonum, non ſit tale ſpectatis omnibus circumſtantiis; eos, qui id ſentiunt Bajaniſtis accenſendo, magna falſitate, majori audacia, maxima contumelia iſtud aſſerit. Quorum enim & quotorum virorum ſententia ea ſit, apparet ex §. 5. & ex aliis locis hujusce diſſertationis. Fatetur deinceps, à nonnullis Theologis Apoſtolica illa verba accipi de præcepto, ab aliis ſolummodo de conſilio: à Bajaniſtis tamen eos diſſidere, qui licet præceptum ſonare putant, admittunt tamen opera in individuo indifferentia. At Bajaniſtæ non ſunt viri illi doctiſſimi & celeberrimi, quorum nonnullos præcitato §. 5. laudavimus, Seripandus, Noriſius, Bona, Macedo, alii, qui in verbis Apoſtoli præceptum agnoſcunt, & opera in individuo indifferentia minime admittunt. Ait præterea Anonymus, Bajaniſtas non contendere, quod teneamur actu referre omnia opera in Deum, quia putant cum S. Thoma Opuſc. de charitate art. 11. ad 2. id eſſe in hac vita impoſſibile. Sed num hoc Bajaniſtæ contendunt, aſſerit quidem, ſed non demonſtrat Anonymus ac videtur ex Baji principiis conſequi oppoſitum; ſiquidem quæ non ſunt ex charitate, juxta Bajum ex cupiditate oriuntur neceſſum eſt; quæ autem actu non referuntur in Deum, actu ex charitate non ſunt. S. Thomæ vero ſententiam circa opera in finem ultimum referibilia rejici à Bajo, ſcripſit pag. 100. Anonymus. Verum an id Bajaniſtæ contendunt, vel non contendunt, quod hoc in loco ſcribit Anonymus, parum aut nihil mea refert.

Fatetur deinceps Bajaniſmi R. auctor S. Thomam aſſerere, quod omnia teneamur referre in Deum virtute, non actu, & producere exemplum medici, qui colligens herbas actu intendit potionem efficere, virtualiter tamen ſanitatem intendit: id, quod S. Thomas docet de charitate art. 11. à me quoque laudatus §. 5. num. 4. Verumtamen animadvertit Anonymus, illius obligationis referendi ſaltem virtute omnia opera in Dei gloriam, duplicem eſſe interpretationem, Bajaniſtarum unam, alteram Catholicorum; contendere Bajaniſtas relationem illam ita requiri, ut actiones
interpretatio
duplex.
B b 2
ſingula

singula, virtute in Deum non relata, sint peccata; at Angelicum Doctorem tantum asserere, *ita opera nostra in gloriam Dei referenda esse, ut ommissio ejusdem relationis certis duntaxat temporibus faciendæ & renovandæ sit peccatum*: quæ duo sejunctis paragraphis aggreditur demonstranda.

Gratulor hoc in loco adversario, quod aliquantulum veritatem assequatur, eique gratias ago plurimas, propterea quod ait, juxta S. Thomam omnia opera in Deum *saltem virtualiter* esse referenda, ita, ut opera quæ in Deum non referuntur *non sint peccata*, sed ommissio tamen illius relationis certis temporibus faciendæ *peccatum sit*. Hoc enim est, quod nos dicimus; hoc idem, quando affirmamus ea, quæ non referuntur *virtualiter* in Dei gloriam, esse bona opera, *non bene facta*: quando dicimus, tunc vitium adesse non operis, sed *operantis*: quando asserimus eadem opera in Deum non relata esse bona *ex officio* & ratione finis proximi, non esse bona spectata circumstantia finis ultimi; quando profiteamur hujusmodi defectum relationis in ultimum finem non corrumpere *intrinsicus* opus. Quid ergo molitus est commentitia hac *Bajamini* criminatione? Quid consecutus est, nisi universæ Theologorum Reipublicæ comprobare suam in criminando iniquitatem, suam in ponderandis aliorum operibus cæcitatem? Attamen aliquantulum aures præbeamus egregio disputatori illa duo, quæ nuperrime attigimus, demonstraturo.

Baj. rediv.
pag. 132.

Itaque non teneri nos ad referendas omnes actiones in Dei gloriam, *saltem virtute*, ita ut singula, quæ ita non referuntur, *peccata sint*, probat. 1. auctoritate S. Thomæ, qui prima 2. q. 100. art. 10. inquit, *modum charitatis, secundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, non cadere sub præcepto*.

Contensf. tom.
5 pag. 211.

Ad hæc ita respondeo: non desunt Theologi, etiam Ordinis Prædicatorum, inter quos Contensonus dissert. 2. de Gratia cap. 1. qui ex eodem articulo demonstrant omnia opera deliberata in Dei gloriam ita referenda esse *saltem virtute*, ut si ita non referantur, in se bona sint considerato fine proximo, sed mala sint spectato fine ultimo, eoquod operans unum præceptum implendo transgrediatur præceptum alterum diligendi Deum super omnia. Et revera Doctor Angelicus eodem articulo 10. in 11. p. 220. 2. corp. inquit: *Qui honorat patrem, licet*

Respondetur
Anonymo.
5 Thom. tom.
11. p. 220. 2. corp.

non habeat charitatem, non efficitur transgressor hujus præcepti, Honora patrem, *et si sit transgressor præcepti, quod est de actu charitatis, propter quam transgressionem meretur penam*. Quid manifestius, quam in honore parentum, si in Dei gloriam non referatur, esse rectitudinem operis, & observationem illius præcepti, *Honora patrem & matrem*, & simul vitium operantis, scilicet, transgressionem præcepti, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*? Rursus eodem articulo ad 2. ait S. Thomas: *Ad 2. dicendum, quod sub præcepto charitatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod pertinet, ut omnia referantur in Deum: & ideo præceptum charitatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum*. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex charitate honorare, non ex vi hujus præcepti, quod est, *Honora parentes, sed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. His item verbis quid proferri potest expressius? Quo ergo sensu ait S. Thomas, *modum charitatis non cadere sub præcepto*? Certe hoc sensu id Doctor Angelicus affirmat, quia præceptum non est, ut omnia referantur in Deum per *actum charitatis*; nam *modum* S. Thomas non appellat *charitatem virtutem suam permanentem*, sed ipsum *charitatis actum*, qui utique non est ex præcepto innovandus, quotiescunque homo operatur; sed sufficit quod præcesserit, ac virtualiter perseveret, eo modo, quo perseverat in medico herbæ colligente voluntas sanandi. Loqui autem S. Thomam de *actu charitatis*, aperte ejus verba commonstrant. *Actus charitatis, inquit, dupliciter considerari potest. Uno modo secundum quod est quidam actus per se, & hoc modo cadit sub præcepto legis, quod de hoc specialiter datur, scilicet, Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. Alio modo potest considerari actus charitatis, secundum quod est modus actuum aliarum virtutum, hoc est secundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, quæ est finis præcepti 1. ad Timot. 1.* Exscripsit hoc testimonium Anonymus pag. 134. Quomodo fieri potest, ut vocabulum illud *actus*, semel, iterumque repetitum irrelevant, igneosque ejus oculos subterfugerit? Adde *modum charitatis*, juxta S. Thomam in 3. dist. 36. art. 6. ad 5. *plus importare, quam relationem operis in finem ultimum; importat enim quod actus ex habitu charitatis procedat*. Certe qui *actum charitatis* ad singula bona

bona opera non requirunt, multo minus requirunt *habitu charitatis*.

S. Thomas
sum. 7. pag.
142
Bajan Rediv.
pag. 134.
Urget.
At inquit Anonymus: S. Thomas præcit. quæst. 110. art. 10. ad 2. post verba superius recensita ait: *Cum ista sint duo præcepta affirmativa non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus obligare, & ita potest contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione parentum non tunc transgrediatur præceptum de omissione modi charitatis.*

Respondetur Responsio patet ex dictis: *modus charitatis*, qui semper non cadit sub præcepto, est *actus dilectionis*. Sed hoc appellat Anonymus *inane effugium*. Cur, obsecro? Quia ait, juxta S. Doctorem, cui omnes orthodoxi consentiunt, *nullum extat præceptum referendi semper actu omnes actiones nostras in Deum, cum hoc non sit possibile in hac vita. Quando ergo asserit S. Thomas ad præceptum charitatis pertinere, ut omnia referantur in Deum, loquitur de relatione virtuali, non de actuali. Vult ergo præceptum referendi, saltem virtute, omnes actiones nostras in Deum non obligare ad semper, ac consequenter non peccare homines in omnibus actionibus, quas non referunt ad Deum saltem virtute.* Oh Theologum præstantissimum! Maximam huic argumentationi vim inesse arbitratur. S. Thomas nullum ait adesse præceptum referendi actu deliberatas actiones in Deum. At idem S. Thomas docet referenda esse omnia in Deum *relatione virtuali*, idque pertinere ad præceptum charitatis. Ergo affirmans præceptum referendi, *saltem virtute*, omnia opera in Deum non obligare *ad semper*, loquitur de præcepto referendi opera in Deum relatione virtuali. At mihi videtur oppositum hac ratiocinatione concludi: nam si juxta S. Thomam tenemur referre actiones omnes in Dei gloriam *relatione virtuali*: igitur quando ait non extare præceptum semper referendi singulas actiones in Deum; *de relatione actuali*, non de virtuali, *ad quam tenemur*, erit accipiendus. Num vero hæc, an præcedens ratiocinatio sit firmior, puerulis dijudicandum committo, qui imbuuntur primis dialecticæ rudimentis. Apertissimum deinde est, S. Thomam *modum charitatis* appellare *actum dilectionis*; ideoque dum ait non transgredi præceptum de omissione modi charitatis, non de virtuali relatione locutum esse, sed de actuali, cujus utique præceptum non semper obligat.

Complura alia ex S. Thoma adversarius noster producit, quæ cum ejusdem sint generis, quambrevissime expediam. Principio ait, ea verba, *Omnia in gloriam Dei facite*, juxta Doctorem Angelicum in 2. dist. 40. artic. 5. ad 7. continere præceptum *si negative* accipiantur, ut sensus sit, *Nibil contra Deum faciatis*; quamquam & ipse Anonymus præceptum agnoscit, quatenus certis quibusdam temporibus intentio sit renovanda, cujus vi actiones subsequentes in Dei gloriam referri censeantur, non quatenus hujus relationis defectu actiones illæ *sint peccata*. Repetit meridiana luce clarius esse, præceptum referendi, *saltem virtute*, actiones in Deum *esse affirmativum*; cumque affirmativum sit, obligare duntaxat certis quibusdam temporibus. Adhæc Doctor Angelicus constanter docet, omnia infidelium opera *non esse peccata*. Videatur 1. 2. qu. 10. artic. 4. in 2. sent. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 1. in 2. 2. qu. 10. art. 4. ad 2. in 3. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 2. in 2. dist. 4. qu. 1. art. 2. in Corpore, & ibidem ad 4. in Epistolam ad Rom. cap. 14. lect. 3. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. aliisque in locis bene multis; quæ idem Anonymus diligenter, & accurate (non enim in iis, quæ commendationem promerentur, à nobis debita laude defraudabitur, tametsi ea, quæ in omnium Thomistarum Voluminibus scripta sunt, exscribere non multum operis, & acuminis postulet) diligenter, inquam, & accurate collegit; concludens juxta illibatam Sancti Thomæ doctrinam omnia, quæ in Deum actu, seu virtute non referuntur, non esse peccata.

Ego quidem omnia ea, quæ S. Thomas his, aliisque in locis docet, summa prosequor veneratione, atque fateor omnia infidelium opera *non esse peccata*, id est à cupiditate non oriri & corrumpi; pluraque bona ex objecto, ex fine proximo, necnon ex principio naturæ indito ab eisdem infidelibus fieri profiteor: sed quod ea sint bona *undique*, quando nullam fidem, nullamque gratiam præsupponunt, & in finem ultimum non referuntur, nego; & nego id tradi ab Angelico Præceptore. In 2. enim sent. dist. 40. art. 5. ad 7. post verba ab Anonymo exscripta pag. 136. sequuntur hæc alia, ab ipsomet Anonymo producta pag. 156. *Si autem intelligatur affirmative, hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod*
Bb 3
virtus

Bajan. Rediv.
pag. 136
expediuntur alia testimonia.

Non sunt bona undique.

virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus sequentibus, sicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipsum ordinatis, & sic adhuc præceptum est, &c. Vide supra §. v. num. 4. Hoc itaque in loco agnoscit S. Thomas præceptum referendi actiones omnes in finem ultimum relatione virtuali. Præceptum autem referendi omnia in Deum est affirmativum, nec obligat ad semper; quoniam necessum non est, ut omnes, & singulæ actiones referantur in gloriam Dei dilectione actuali, sed sufficit ut intentio referendi omnes actiones in Deum ita frequenter iteretur, ut censeatur moraliter perseverare, atque ita in omnes & singulas actiones nostras virtualiter influere: quam sententiam Adversarius noster pag. 157. ait omnino recedere à Bajaniſmo, tametsi parum constans, sibi que aperte repugnans pag. 138, scripserat de Novatoribus: *Contendunt enim relationem virtutem illam esse, qua actiones nostras referimus in Deum virtute alicujus voluntatis præcedentis, quæ quamvis tranſierit, moraliter tamen perseverat.* Non opus est, ut repetamus ea, quæ de præcepto affirmativo, & objectione illinc petita, à nobis, atque à nostratibus dicta fuere. Videatur Piette tom. 2. pag. 32. Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 314. Joannes Libens qq. selectar. pag. 10. Reliqua paucis solvuntur. Enimvero S. Thomas 1.2. qu. 10. art. 4. scribens de infidelibus, *Bona opera, ad quæ sufficit bonum naturæ, aliquantulum operari possunt.* Consulto ait, *Aliquantulum*; nam infideles efficere possunt opera, quæ bona sint secundum rationem inferiorem, & comparate ad finem proximum; non autem quæ, si gratia careant, sint bona secundum superiorem rationem, & respectu ultimi finis. Adde eo loci S. Thomam demonstrare, quod omnia infidelium opera non sint peccata exemplo Cornelii, cujus elemosynæ Deo acceptæ erant; cum tamen Cornelius non sine aliqua fide donaret, ut alibi diximus cum Augustino de Prædest. SS. cap. 7. num. 12. Item in 2. sent. dist. 41. qu. 1. art. 2. ait S. Thomas, dari absque fide bona opera; sed inquit eadem opera esse bona respectu alicujus boni connaturalis, non respectu finis ultimi supernaturalis, addens eadem opera non esse mala, sed solum esse deficientis bonitatis: idque in iisdem locis ab Auctore Bajaniſini productis p. 140. Ulterius qui legerit S. Thomam eodem art. 2. percipiet, recte ab eo distingui actus bonos ex proportionem ad debitum objectum, & actus bonos ex debita commensuratione

ne circumſtantiarum; actus autem bonos primi generis, non alterius, in infidelibus confiteri. Pari ratione 2.2. qu. 23. S. Thomas art. 7. ad 1. ita loquitur Scholarum Angelus: *Sine charitate potest quidem esse aliquis actus bonus ex suo genere, non tamen perfecte bonus, quia deest debita ordinatio ad ultimum finem; atque ad 2. Cum finis se habeat in agibilibus, sicut principium in speculabilibus; sicut non potest esse simpliciter vera scientia, si deest recta æſtimatio de primo, & indemonstrabili principio: ita non potest esse simpliciter vera justitia, aut vera castitas, si deest ordinatio debita ad finem, quæ est per charitatem, quantumcunque aliquis se recte circa alia habeat.* Ex quibus omnibus, præsertim si addantur ea, quæ ex S. Thoma §. 5. num. 4. præmissi, inferri contendo Doctorem Angelicum in ea fuisse sententia, quæ asserit opera moralium virtutum, quæ in Deum non referuntur, esse bona aliquantulum, non simpliciter: ex proportionem ad objectum, non ex commensurationem circumſtantiarum: ex suo genere, non perfecte, seu spectata debita ordinatione ad finem ultimum; quæ omnia iisdem S. Thomæ verbis expressa sententiam continent nostram §. 6. explanatam. Hæc tamen intra limites quæſtionum Scholasticarum, non intra fidei dogmata comprehenduntur; cum de relatione operum in Deum, & de mente S. Thomæ diverſi diverſa sentiant: nec alio fine in his diutius morandum esse putavi, nisi ut Anonymus intelligeret, non proinde à se causam obtentum iri, si de unius S. Thomæ sensu nobiscum conficere.

In postremo tandem primæ partis paragrapho Anonymus demonstrare nititur juxta mentem S. Thomæ nobis talem obligationem incumbere, ita omnia opera in gloriam Dei referendi, ut omnis illius relationis certis temporibus faciendæ & renovandæ sit peccatum. Id probat, quoniam S. Thomas q. de charitate art. 11. docet omnes teneri ad referenda omnia opera virtute in Deum, quia intentio finis principalis virtute manet in finibus secundariis, ut intentio sanitatis virtute perseverat in medico herbas colligente ad conficiendum medicamentum. Demonstrat deinde aptitudinem, quam habent opera ut referantur in Deum, constituere actum indifferentem in specie, nec esse illam relationem virtutalem, quam exigit S. Thomas nullos actus admittens indifferentes in individuo, ideoque aptitudinem illam non sufficere ad implendum præceptum, quo omnes adstringimur, refer-

S. Thomas
tom. xi. p. 2.
pag. 26.

Aug. tom.
10 pag. 793

Bajan. Redic.
pag. 147.
Nihil Anonymus aliquid ex S. Thoma demonstrare.

referendi *saltem virtute* omnia opera in Dei gloriam. Solvens præterea Anonymus loca quædam, quæ adversus sententiam suam militare videntur, in quibus Sanctus Thomas loquitur de *relatione habituali*; inquit hanc sufficere ad excludendum peccatum mortale, non ad implendum præceptum referendi actiones nostras in gloriam Dei: quæ itidem vera sunt, mihiq; probantur. Deinde ait unumquemque, cum primum rationis usum adeptus est, debere sese ordinare ad debitum finem, & elicere actum amoris Dei super omnia: hunc actum etiam ab infidelibus ita renovandum, *ut censeatur moraliter perdurare*; si id infideles omittant, hanc omissionem peccatum quidem esse, sed non vitare singulos illorum actus: amorem, ad quem fideles tenentur, esse amorem charitatis, & supernaturalem: peccata non esse actiones illas, quæ in Dei gloriam non referuntur, si tamen sint *referibiles*: relationem virtutalem necessariam esse, ut satisfiat præcepto referendi omnes actiones in Deum, sed immunes esse à peccato, quæ in Deum sunt *referibiles*, & nulla prava circumstantia vitiantur: non omnia, quæ non fiunt *ex motivo charitatis*, fieri *ex motivo cupiditatis* & esse peccata: peccata item non esse omnia opera infidelium, quæ *ex motivo charitatis* non fiunt; ac pariter peccata non esse actus fidei, timoris, & spei, necnon actus moraliter bonos, etsi non oriuntur à charitate. Recte hæc omnia. Quarit tandem quando, & quoties teneamur elicere actus charitatis, quibus omnia referantur in Deum; ac quibusdam præmissis ait nonnullos Theologos asserere intentionem iterandam esse, *ut censeatur moraliter perdurare*, si tamen non iteretur, hoc peccato omissionis non vitari alias actiones; existimare aliquos, quod illa intentio moraliter perseveret, *donec retractetur, aut contrario actu, aut peccato letali*: at retractari non solum explicite per actum oppositum, verum etiam *implicite*, quando scilicet prioris intentionis nullum in mente operantis extat vestigium: frequenter actus charitatis repetendos esse; quoniam in nobis & extra nos multa occurrunt, quibus à Dei amore retrahimur, cujusmodi sunt concupiscentia, diabolus, mundus: præfiniri non posse quoties, & quando actus charitatis sint renovandi; sed idem esse de hac re quærere, ac si quæreretur, quanta requiratur lignorum copia ad ignem alendum, ut jugiter ardeat: enormiter proinde illos aberrasse, qui aut semel in vita, aut

singulis quinquenniis, aut quando non habemus aliam viam, qua justificari possumus, nos teneri ad actum dilectionis Dei affirmaverunt: quorum laxitatem Innocentius Papa XI. anno 1679. die 1. Martii proposuit. 5. 6. & 7. perstrinxit. Atque his etiam pollice utroque subscribimus.

Universorum nunc oculos, judicium-
que compello, ipsumque Anonymum
oro, atque obtestor, ut postremo hoc
paraphrasi scripta cum doctrina Augu-
stinensium, ejusdem quoque Fulgentii
Bellelli, quem infamat tanquam omnium
Bajanistarum deterrimum, conferat ali-
quantulum. Ait auctor *Bajanismi* pag.
147. *Constans est D. Thomæ doctrina,*
homines teneri omnes actus suos in Dei
gloriam, vel actu, vel virtute referre.
Quod eos semper referant actu, juxta
mentem D. Thomæ, hoc non est in hac
vita possibile: quod autem talis incumbat
obligatio, omnia scilicet opera ad Deum
referendi saltem virtute, ita ut ommissio
illius relationis certis temporibus facien-
da & renovanda sit peccatum, hoc ex-
presse asserit S. Doctor: & Fulgentius
Bellelli ait de modo Rep. tom. 1. pag.
339. Porro si actu explicito charitatis
semper referre non est possibile, si habitua-
liter non satis est; & aliunde ut innoxie
vivamus, in Deum ultimum finem refe-
rendum est omne opus, quoniam pacto id
fiet? Respondet Doctor Angelicus suffi-
cere, si referatur virtualiter. Profert
ibidem auctor *Bajanismi* in sententiæ
sue confirmationem quæ scribit S. Tho-
mas q. de charitate art. 11. & profert
ibidem Fulgentius Bellelli eadem Ange-
lici Doctoris verba. Scribit auctor Ba-
janismi proxima pag. 148. requiri ad re-
lationem virtutalem, *ut intentio præce-*
dens maneat virtute in ceteris operibus:
& scribit Fulgentii Bellelli proxima pag.
340. requiri ad relationem virtutalem,
ut præcedens ordinativus dilectionis actus,
qui statis temporibus præcedere debuit,
nisi retractetur, moraliter perseveret.
Repetit auctor *Bajanismi* pagina 150. &
151. non sufficere *relationem habitua-*
lem, ut impleatur præceptum referendi actio-
nes nostras in Deum: & repetit Fulgen-
tius Bellelli pag. 339. & sequentibus,
Habitualis charitatis ordo, qui dicitur
subjecti, præcepto referendi omnia in Deum
implendo satis non est. Advertit scriptor
Bajanismi propter solam omissionem vir-
tualem omnes & singulas actiones non esse
peccata: & animadvertit Fulgentius Bel-
lelli p. 338. illam omissionem non facere,
ut cuncta opera corrumpantur à cupiditate,

Doctrina
Anonymi &
Augusti-
nensium.

tate, quia opus non inquinatur à malitia cause, nisi ex illa procedat. Affirmat auctor Bajaniſmi pag. 159. non deesse Theologos qui existimant, quod relatio actualis moraliter perduret, donec retrahatur, aut contrariò actu, aut peccato lethali; quam sententiam ipse non solum probat, sed ulterius requirit, ut prioris intentionis aliquid extet in mente vestigium: & affirmat Fulgentius Bellelli pag. 341. præcedentem actum, quo omnia in Dei gloriam sunt referenda, non retrahari, nisi aut contrariò actu, aut peccato lethali; atque adversario benignior ait videri sibi in rigorem propensam opinionem illorum, qui actus charitatis crebro iterandos esse definiunt, magis, quam faciat Anonymus, recedens à Bajaniſtis. Demum Bajaniſmi auctor inquit pag. 160. enormiter errasse, qui propositiones ab Innocentio Papa XI. damnatas ausi sunt in medium adducere, exscriptis propositionibus 5. 6. & 7. & Fulgentius Bellelli pagina 336. scripserat: Erraverunt autem, qui hominem nullo unquam vitæ

sue tempore ad actum charitatis præcepto obligari dixerunt; aut semel tantum in vita; aut singulis solis rigore quinque annis; aut eo duntaxat tempore, quo justificari tenetur: qui quidem errores ab Alexandro VII. num. 1. & Innocentio XI. num. 5. 6. & 7. proscripti, diligenter cavendi sunt.

Habes, lector, cur scripta ab Anonymo in posteriori paragrapho non refutaverim; quia scilicet nostratium sententiæ non adversantur, sed scriptis Fulgentii Bellelli similia sunt, ut ovum ovo, ut apes apibus, ut gutta guttæ, ut facies cujusdam viventis Episcopi faciei Episcopi Iprensis. At crederes Anonymum in hac de operum relatione in Deum Augustiniana, imò suamet sententia, nobis, eidemque Fulgentio Bellelli pepercisse? Falleris: in hoc quoque nos Bajaniſtas esse conqueritur; qua autem de causa, & an recte, vel inique, paulo post monstrabo.

CAPUT II.

In libris, quos inscripsi, De Theologicis Disciplinis, errores Baji circa distinctionem duplicis amoris, circa infidelium opera & Philosophorum virtutes, circa vires liberi arbitrii, operumque illorum, quæ in Deum non referuntur, rectitudinem atque honestatem, perspicue & expresse refutari adversus Anonymum demonstratur.

Manifestum arbitror ex quinque prioribus dissertationis hujus paragraphis, in quo situm sit dogma Bajaniſtarum circa ea omnia, quæ adversarius extremò & inani conatu Augustinianis Theologis, quorum sententias nos accurate, diligenterque perscrutatos fuisse jam constat, eadem mordacitate, atque eadem fallaciloquentia objectat. Etsi vero æquivocationes ejus singulas, curtam ac miserrimam eruditionem, crassissimam eorum, quæ de Bajo à celeberrimis Theologis scripta sunt, ignorantiam, & supinam in qua versatur principiorum nostrorum incertiam, dete-

gere, patefacere, & fus, deque subvertere non prætermisi; ne tamen me exhaustum, fractumque viribus, & nisi rationum pondere, gravissimo tamen, & intolerabili convitiis onere oppressum esse sibi persuadeat, prosequor ad finem usque certamen; ne auctor, qui, ut de Helvidio agebat Hieronymus, loquacitatem facundiam existimat, & maledicere omnibus bonæ conscientie signum arbitrat, audeat quasi de sublimi loco in totum orbem ferre sententiam, affirmans me tandem superatum turpissimam fugam arripuisse, & quem veritate non potest, tentet rursus lacerare convitiis.

Vindican-
tur libri de di-
sciplinis
theologicis.

Heron. init.
libri ad.
Helvidium
tom. 4. p. 2.
pag. 130.